

2

fejér megyei

könyvtáros

XVI. ÉVFOLYAM, SZEPTEMBER

1976

2

fejér megyei könyvtáros

XVI. évfolyam

1976

október

Fejér megye könyvtárosainak tájékoztatója

tartalom

	A dolgozók művelődéséért és jobb könyvtári ellátásáért (N. L.) 3
PAPP ISTVÁN	Eredmények és gondok egy szakmunkásképző intézet könyvtárában 8
MESTER GYULÁNE	Fenntartói gondoskodás Polgárdin 14
	Két új fiókkönyvtár Székesfehérváron 18
	Kitüntetettjeink 21
	Ebben az esztendőben 22
	Könyvtárról könyvtárra
SULYOK JÁNOS	A Székesfehérvári Püspöki Könyvtár 24
	Ezt láttuk
	"A könyvkötészet múltja és jelene"
	Kiállítás a martonvásári községi könyvtárban 42
	Kövek, színek, emberek...
MURÁNYI LAJOS	Kner Izidor Székesfehérváron 44
	Krónika
	1976. április – október 50

Fejér Megyei
Könyvtáros

Fejér megye
könyvtárosainak
tájékoztatója
(Körlevélként)

SZERKESZTI

a Szerkesztő Bizottság
Felelős szerkesztő:
Dr. Csongor Endréné

Ebben a számunkban BALLAGÓ IMRE festő-
művész tollrajzait közöljük a 7., 20., 23., 43. és
60. lapon.

KIADJA

a Vörösmarty Mihály
Megyei Könyvtár
Székesfehérvár,
Bartók Béla tér 1.
Telefon: 12-684
Felelős kiadó:
Dr. Csongor Endréné

KÉSZÜLT

a Vörösmarty Mihály
Megyei Könyvtár
szedésével
TV. Dunaújvárosi Gyára
házi nyomdájában,
500 példányban

E SZÁMUNK MUNKATÁRSAI

MESTER GYULÁNÉ, a székesfehérvári járás
népművelési felügyelője; MURÁNYI LAJOS, a
Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár munkatársa;
NEMÉNYI LÁSZLÓ, a Vörösmarty Mihály Megyei
Könyvtár munkatársa; PAPP ISTVÁN, a 327.
számú Ipari Szakmunkásképző Intézet könyv-
tárosa; SÜLYOK JÁNOS, a Székesfehérvári
Püspöki Könyvtár vezetője.

A DOLGOZÓK MŰVELŐDÉSÉÉRT ÉS JOBB KÖNYVTÁRI ELLÁTÁSÁÉRT

A Fejér megyei Állami Építőipari Vállalat, amely mint Magasépítő Vállalat kezdte meg működését 1949-ben Székesfehérváron, fejlődése során több alkalommal nyerte el a Kiváló Vállalat címet, és az építőipari ágazaton belül a legjobb vállalatok közé tartozik. A IV. ötéves terv időszakában termelése 60,5%-kal növekedett; kiemelt feladatait teljesítette, lakásépítési előirányzatát pedig a mintegy 6800 lakás átadásával túlteljesítette. A Vállalat mind a fejlődés ütemében, az ütemes termelésben, a koncentráltságban, szervezetszervezésben, mind pedig a dolgozók munkakörülményeinek javítása és a minőségi munkavégzés tekintetében ma is országos átlag feletti színvonalat képvisel. Lényeges jellemző körülmény, hogy a fejlődés igen nagy volt ezeken a területeken, az elmúlt tervidőszak folyamán.

A jelenleg 2750 főt foglalkoztató Vállalatnál 2300 fizikai dolgozó munkálkodik az építési programok megvalósításán, amely az évenkénti 1500–1600 lakás mellett nagyméretű üzemi beruházások, iskolák, óvodák stb. építését is jelenti a megye területén és a Balaton partján – a központi telepen kívül 21–22 munkahelyen egy-egy időszakban. Jól felszerelt Komplex Telepen –, melyet az országban elsőként hozott létre Székesfehérvár határában, 50 katasztrális hold területen – félkésztermékeket állítanak elő. A Fejér megyei Állami Építőipari Vállalat évi össztermelésének értéke megközelíti az egymilliárd forintot.

A Vállalat előtt álló feladatok, amelyeket az V. ötéves terv folyamán kell megoldania, szükségessé tették, hogy a gazdasági vezetés a tömegszervezetekkel összefogva, hatékony lépéseket tegyen a dolgozók szakmai, ideológiai képzésének, továbbképzésének és közművelődésének az eddigieknél átfogóbb megszervezésére, feltételeinek javítására. Az MSZMP Központi Bizottsága 1974. március 19–20-i ülésén hozott határozata után egyértelművé vált, hogy a szocialista társadalom további építése csak szakmailag jól képzett, a termelési kultúra és a munkaerő kölcsönös követelményeinek megfelelő, munkájukat tudatosan, célszerűen és termelékenyebben végző, közösségi gondolkodású dolgozókkal valósítható meg. A határozat kimondta, hogy a "politikai-ideológiai, gazdasági-technikai érdekek egyaránt sürgetik a munkásművelődés következetes fejlesztését. A társadalom kulturális felemelkedése szorosan összefügg a munkásosztály műveltségi helyzetével, a munkásművelődés ügyét ezért alapvető fontosságúnak kell tekinteni."

A megoldás mikéntje, a végrehajtás konkrét módozatai tekintetében a kezdeti bizonytalanságot a Fejér megyei Állami Építőipari Vállalatnál is megszüntette azoknak az Irányelveknek a megjelenése, amelyeket a gazdasági vezetés és a szakszervezeti vezető testületek közös teendőire az Építő-, Fa- és Építőanyagipari Dolgozók Szakszervezete, az Építésügyi és

Városfejlesztési Minisztérium, valamint a Helyiipari és Városgazdasági Dolgozók Szakszervezete tett közzé az V. ötéves terv vállalati közművelődési programjának összeállításához (Építésügyi Értesítő; 27. évf. 1975. 28. sz. augusztus 9. 463–467. l.). Ez a dokumentum mindenképp a tennivalók ésszerű megszervezésében volt jó útmutató; felhívta a figyelmet arra, hogy a munkahelyi közművelődés tartalmi célkitűzései csak a személyi, tárgyi és anyagi feltételek összehangolásával, a távlati terv pedig a vállalati középtávú és éves közművelődési programok alapján realizálható.

Az Irányelvek útmutatásai szerint 1975-ben megalakult a Vállalati Közművelődési és Oktatási Tanács, melynek működési és ülésrendjét vállalati rendelkezés formájában szabályozzák. Tagjai a gazdasági vezető, a párt, a szakszervezet és a KISZ vállalati bizottságainak agitációs propaganda, illetve kulturális felelősei, a Vállalat személyzeti és oktatási osztályának képviselői, valamint az Építők Pintér Károly Művelődési Házának igazgatója lettek. A megalakulást rögzítő jegyzőkönyv a Tanács feladatait a következőkben foglalja össze: gondoskodik arról, hogy fokozatosan emelkedjen a dolgozók eszmei, politikai, általános és szakmai műveltsége; váljon általánossá körükben a szocialista tudat, a szocialista közösségi erkölcs, a szocialista életmód és életforma; gazdagodjék a dolgozók személyisége; fokozódjon a munkások közéleti tevékenysége; a Tanács munkája segítse elő az üzemi demokrácia további kiszélesítését. A Vállalati Közművelődési és Oktatási Tanács tevékenysége kiterjed valamennyi vállalati hatáskörbe vonható képzés, továbbképzés szervezésére, irányítására és ellenőrzésére – olvashatjuk a dokumentumban.

A Tanács megalakulását követően elkészült a Vállalat ötéves közművelődési és oktatási terve, majd az 1976-ra szóló egységes terv is; ezek körültekintően meghatározzák a feladatokat minden területen. Mivel a terveket a gazdasági vezetés a tömegszervezetekkel közösen alkotta meg, s együttesen felelősek a végrehajtásért is, fölöslegessé váltak a korábbi viták, meggyőzések; mindannyian egységesen értelmezik a tennivalókat. Ezzel megszűnt az a régi gyakorlat, hogy csak a szakszervezet vagy a KISZ képviselje külön-külön a közművelődés ügyét, ami óhatatlanul az erők és a figyelem szétforgácsolásával járt, és eredményei sem feleltek meg az elvárásoknak. – Amit a terv tartalmaz, közös akaratunk és pontosan megvalósul – mondotta Kóhidi László, a FÁÉV Szakszervezeti Bizottságának agitációs és propaganda felelőse. – Ezt tekinthetjük a legnagyobb eredménynek. Többek között az a tény is, hogy 1976. januárjától szakképzett, függetlenített közművelődési előadó tevékenykedik vállalatunknál, e terv megvalósulását mutatja.

A középtávú tervet a vállalati helyzet elemző felmérése vezeti be, majd az oktatás és közművelődés területeinek sokrétű tennivalói következnek. Cikkünk keretei nem teszik lehetővé, hogy ezt a gazdag programot akár vázlatosan is bemutassuk, ezért csak a könyvtári ellátás helyzetével és fejlesztésével kapcsolatos célkitűzésekkel foglalkozhatunk a továbbiakban. Egy valamiről –, amely ennél is szélesebb körű és nagy jelentőségű kezdeményezés volt – mégis szólnunk kell. Arról az Együttműködési szerződésről, amelyet a Vállalat 1975. novemberében kötött a soponyai községi tanáccsal, a Soponyáról bejáró több mint száz dolgozójának jobb közművelődési ellátására. Ez a keretszerződés a község közművelődési tervének elkészítéséhez, nyújtott vállalati segítségtől kezdve, a soponyaiaknak biztosított műszaki és természettudományos ismeretterjesztő előadásokon, színház-buszon és a szakköri élet segítségével át a vállalati és községi ifjúsági klubok közös munkájáig, a művelődési intézmények kölcsönös propagandájáig, a felnőttoktatás, szakmunkásképzés és sportélet

előmozdításáig szinte valamennyi fontos területről intézkedik, ahol az együttműködés elképzelhető. Az 1976. évi szerződés könyvtári vonatkozása, hogy a Vállalat műszaki és természettudományi szakirodalommal egészíti ki — időszerzőnként frissített letét formájában — a Soponyai községi könyvtár állományát; továbbá, hogy a Vállalat — Szakszervezeti Bizottságának kulturális felelőse által — segítséget nyújt a községnek író-olvasó találkozók előkészítésében, két alkalommal.

A Fejér megyei Állami Építőipari Vállalat különböző munkahelyein és intézményeiben működő könyvtárak — nem számítva a műszaki könyvtár állományát — összesen közel 10 000 kötet könyvet tartanak nyilván. Az Építők Pintér Károly Művelődési Házában fenntartott, nagymúltú Hirlapolvasó kivül Székesfehérváron még két helyen — a József Attila utcai Központi Szálló épületében és a Komplex Telepen — funkcionál számottevő nagyságrendű szakszervezeti közművelődési könyvtár; a Vállalat balatonvilágosi üdülőjében és négy vidéki munkásszállóban pedig — Agárdon, Mórton, Sárbogárdon és Balatonföldváron — néhány száz kötetes letéti könyvtárakat működtetnek. Az állomány gyarapítására a Vállalat 16 000 forint támogatást biztosított 1976-ban, amely több a korábbi években juttatottnál; de még nem éri el a SZOT Elnöksége által az "Alapelvek és köve telmények..."-ben normaként kitűzött, dolgozónkénti 8 forintot. A Vállalat 1976. évi közművelődési terve valamennyi könyvtárra vonatkozóan a következő feladatokat emeli ki: "El kell érni, hogy a könyvállomány az olvasók igényei szerint folyamatosan cserélődjön. Ki kell alakítani az üdülők szervezett könyvtár-programját, az SZB és az SZMT közreműködésével. — A vidéki munkásszállókon lévő könyvtári állományt fokozatosan fel kell frissíteni, és a könyvtárosi teendők ellátásával a gondnokokat kell megbizni. — Könyvtáraink látogatottságának növelésére, az olvasottság fokozása érdekében nagyobb propagandát kell kifejteni. — A központi telepi könyvtár berendezését tovább kell fejleszteni." Mindezek végrehajtásáért az SZB agitációs és propaganda felelőse, a könyvtárosok és a gondnokok a felelősek — olvashatjuk a tervben. S amikor a dokumentumok áttekintése után a tényeket firtattuk, a Vállalat nagyobb könyvtáraiban nem egy helyen már a feladatok eredményes megoldásával találkozhattunk, vagy éppen a közeli jövő küszöbön álló, örvendetes változásairól kaptunk tájékoztatást.

A FÁÉV székesfehérvári, központi Szállójában működő könyvtár, ha méreteit tekintve nem is tartozik a tágasnak mondható szakszervezeti könyvtárak közé, de esztétikumában kétségtelenül felzárkózik a szálló reprezentatív kiképzésű más közösségi tereinek színvonalához. Az itt lakó 600 dolgozó könyvtári ellátására — igaz, csak könyvkölcsönzésre — önmagában nem is nagyon szűk alapterületen 2160 kötetes állomány áll rendelkezésre, amelyet a szállóban lakók kevesebb mint a fele vett igénybe rendszeresen 1976. szeptemberéig. A beiratkozott 264 olvasó közül 210-en fizikai munkások; az év során 1155 látogatás alkalmával összesen 3148 kötetet kölcsönöztek a könyvtárból. Az olvasói igények sokoldalú kielégítésében — a több mint két évtizede tevékenykedő Zákány Imréné kitüntetett könyvtáros hozzáértésén, úgyszereteten túl — hatékonyan közreműködik a Szakszervezetek Fejér megyei Tanácsa Központi Könyvtára; nemcsak az állomány rendszeres frissítésével, cseréjével, hanem azáltal is, hogy gondoskodik író-olvasó találkozók szervezéséről, továbbá kiadványaival is segíti az olvasók irodalmi tájékozódását, ismereteik gyarapodását, izlésük fejlődését.

A könyvtár egyetlen hiányossága, hogy jelenlegi adottságai nem teszik lehetővé a helybenolvasást — az egy asztal és körülötte a néhány fotel nem

elegendő erre —, pedig éppen a szállóban ez sokat lendíthetne a könyvtár eredményein. A heti két napon, összesen ötórás nyitvatartás önmagában nem is oldhatja meg az igények kielégítését.

A Vállalat vezetősége felismerte, hogy a továbbfejlődés érdekében mit kell tennie. A tervek elkészültek, és a könyvtár benevezhetett a Kiváló könyvtár pályázatra. A szálló ún. régi, négyemeletes épületében jelentős beruházással kialakítandó közművelődési centrumon belül, közel 100 négyzetméter alapterületen új könyvtárhelyiség és hozzá kapcsolódó klubszerűen berendezett olvasótermi övezet szolgálja majd itt az olvasási szükségletek korszerű kielégítését. Eredetileg 1976-ban kellett volna elkészülnie a komplexumnak — erre épült a pályázatra történt benevezés is —, átadására azonban csak 1977. tavaszán, az Építők Napján kerülhet sor. Az előrelépés így is óriási: a könyvtár mellett hosszú nyitvatartási idővel működő olvasóterem, nagy folyóirat-választékával bizonyára beváltja majd a hozzá fűzött reményeket.

A Vállalat másik, Székesfehérváron működő szakszervezeti könyvtárát a Komplex Telepen létesítették, az ott foglalkoztatott, jelenleg 1300 dolgozó ellátására. Legújabb elhelyezését megelőzően az irodaépület tanácstermében működött, ahol beépített szekrényekben tárolták a könyvállományt. A különféle célokra gyakran igénybevett teremben — mivel valamennyi tanácskozást, értekezletet, megbeszélést ott tartottak — a néma könyveknek átmenetileg még csak jutott elég hely, ám az olvasóknak már kevésbé: a könyvkölcsönzésre alkalmas időpontokban sokszor volt foglalt a helyiség. Ilyen körülmények között nem csoda, ha a kezdeti érdeklődés után lassacskán minimálisra esett vissza a forgalom.

Az ennél lényegesen jobb, noha még nem a "végleges" elhelyezést a közelmúltban valósította meg a Vállalat és Szakszervezeti Bizottsága, az SZMT Központi Könyvtár közreműködésével: az irodaépület folyosóján, eredetileg ruhatárnak kiképzett területen, szabadpolcos könyvtárat alakítottak ki. Az üvegfalal leválasztott kis térben, 112 folyóméter polcon közel kétszer annyi könyv helyezhető el, mint a tanácstermi szekrényekben, vagyis 2400–2500 kötet. Az új elhelyezésnél figyelembe vették azt a körülményt is, hogy valamennyi dolgozó ezen a folyosón közelíti meg az ebédlőt, s napjában kétszer elhalad az üvegfalú könyvtárhelyiség mellett. A nyitvatartási időt is úgy választották meg, hogy az ebédre várakozók vagy visszafelé jövők ne csak lássák, hanem mindjárt ki is kölcsönözhessek a kívánt könyveket.

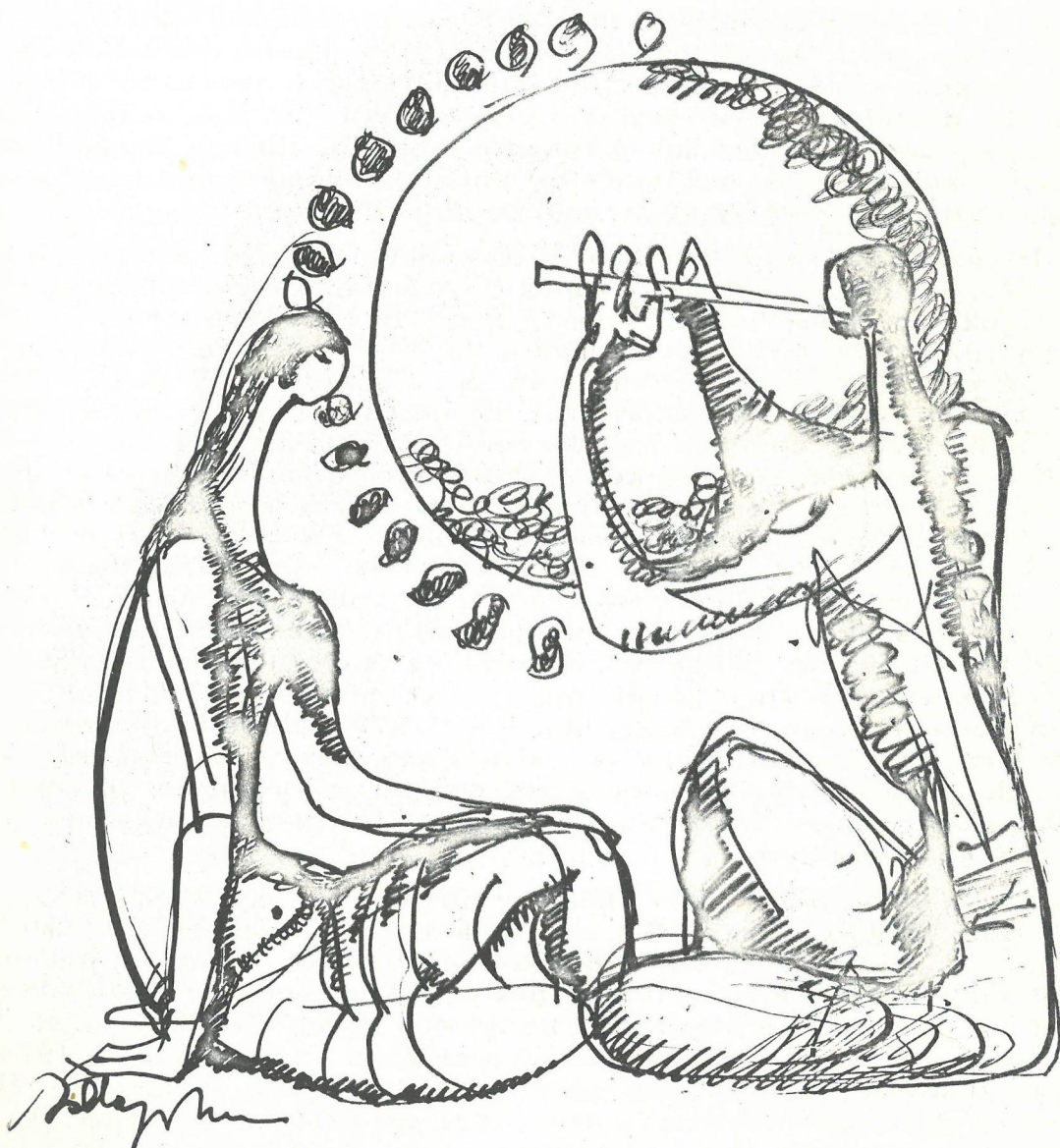
A könyvtárnak ezt az új helyiségét csak a közelmúltban, szeptember 23-án adták át a telep dolgozóinak, de már itt is kibontakozóban vannak a további fejlődés feltételei. Rövid időn belül ugyanis sor kerül a telep — könnyűszerkezetes építési programmal kapcsolatos — rekonstrukciójára, amelynek következtében a dolgozók száma is jelentős mértékben növekszik majd. Így néhány éven belül a Komplex Telepen is kulturális centrumot hoznak létre, ahol már mód nyílik valóban korszerű, nagy alapterületű, olvasótermi övezettel rendelkező könyvtárkialakítására.

Minthogy e tervek valóra váltásához nem férhet kétség, elmondható: A FÁÉV rövid időn belül megteremti dolgozói közművelődésének, fejlett könyvtári ellátásának alapjait. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy a létrehozott objektumokkal önmagukban csak a közművelődési munka anyagi, tárgyi feltételei válnak adottá, és azt is el kell majd érni, hogy a dolgozók mielőbb éljenek a lehetőségekkel, valóban keressék is fel a könyvtárakat, s jussanak el a bennük felhalmozott értékek elsajátításáig. Ez nyilvánvalóan azt is szükségessé teszi, hogy a könyvtári és könyvpropaganda váljon a napi mozgalmi nevelő munka részévé és a legkisebb könyvtárak kezelőinek szíviügyévé. Nagyon fontos, hogy az akár 50–60 dolgozónak létesített, néhány

száz kötetes kis letéti könyvtárakat is olyan megbízottak vezessék, akik leginkább alkalmasak erre, és szívvél-lélekkel el is akarják látni az olvasóvá nevelés felelősségteljes, nem éppen könnyű feladatát. Ha a létesítmények mint "kezdés" után ez a "folytatás" is elég figyelmet kap a Vállalatnál, az eredményeket illetően nem kell kételkedniük.

Minden irányelv, határozat, fejlesztési koncepció tényleges értéke, közvetlen haszna esetenként azokban a konkrét változásokban mérhető le, amelyek a kitűzött célok elérését vagy megközelítését jelentik, tervszerű megvalósulásuk által. Az olyan fontos társadalmi méretű programok sikere, mint a munkásművelődés helyzetének javítása, nagy mértékben függ a feltételek megteremtésétől is, a reális tervezéstől és célratoró, következetes végrehajtásától. A Fejér megyei Állami Építőipari Vállalat magabiztosan, jól indult el ezen az úton; eddigi lépései igen biztatóak. Gondjaik, sikereik valamennyiünk ügye is, ezért számoltunk be róluk.

N. L.

EREDMÉNYEK ÉS GONDOK
EGY SZAKMUNKÁSKÉPZŐ INTÉZET
KÖNYVTÁRÁBAN

Iskolánk, a 327. számú "Váci Mihály" Ipari Szakmunkásképző Intézet és Szakközépiskola 1970. szeptember 5-én nyitotta meg kapuit Székesfehérváron, elősegítve a megye, szocialista társadalmunk szakember igényének teljesebb kielégítését. Elődünk, a 320-as Intézet, a 3000 fölé növekvő tanulólétszámmal még a kétműszakos oktatás bevezetése után is csak nagy erőfeszítéssel tehetett eleget a megnövekedett feladatoknak.

A felépült új intézetbe csoportosították át a vasas szakmák oktatását. Az átkerülő pedagógusok és diákok várták, hogy új munkahelyük lehetővé teszi az addiginál tartalmasabb, színvonalasabb oktató-nevelő tevékenységet, a gazdagabb diákéletet. A reménykedő várakozás jogos volt. A négyszintes, vörös téglával burkolt épület már messziről szemébe tűnik a Berényi úton a Videoton felé közeledőnek; a 27 millióért épült komplexumban 18 tanterem, 200 fős kollégium, tanműhely és tornaterem kapott helyet.

A nagy lelkesedéssel megindult munka átsegítette a nevelőtestületet a kezdés nehézségein, ugyanakkor a hétköznapok hamarosan felszínre hozták a hiányosságokat, problémákat is. Kiderült, hogy az 1000 főre tervezett intézetben közel 1600 tanuló kezdi meg a tanévet. A 220 kollégista csak az alig egy méter széles, úgynevezett hátsó lépcsőn közelítheti meg tanulószobáit és hálóit; nincs kijárat az intézet udvarára, a tornaterem sem alkalmas több osztály együttes foglalkoztatására. Átmenetileg – egy esztendőre – a közétkeztetésre kellett átalakítani klubhelyiségünket. Ilyen problémák között kezdetben talán föl sem tűnt, hogy a tervezők "kifelejtették" az épületből a könyvtárat... Intézetünk vezetősége viszont fontosnak tartotta és erőteljesen támogatta az iskolai könyvtár létrehozását. Siettette az előrelépést a Munkaügyi Minisztérium 1971. évi határozata, amely szorgalmazta a szakmunkásképző intézetek könyvtárainak kialakítását. Könyvtárunk részére az intézet vezetősége az épület legfelső szintjén egy – eredetileg klubhelyiségnek kialakított – 5,5 x 8 méteres termet jelölt ki. Kítűnt azonban, hogy ez sem elegendő, ezért 1972-ben beüvegezték az előtte lévő folyosórészt, helybenolvasási célokra. Sajnos, ez sem jelentett többet szükségmegoldásnál, hiszen a mai napig is ezen keresztül lehet megközelíteni az intézet raktárait, és 24 négyzetméteres alapterülete is kicsi egy osztály befogadására.

Kezdetben könyvtárunk – saját állomány hiányában – az SZMT Központi Könyvtárának letétjeként működött, egy órakedvezményes magyar-történelem szakos tanárnő, Székely Imréné vezetésével. 1972-től az intézet jelentős összeget juttatott saját tulajdonú állomány kialakítására: egy tanév alatt több mint 100 000 forintért vásároltak könyveket. (Meg kell jegyeznünk, hogy a gyarapodás kétharmadát nem a Könyvtárellátótól szerezték be.) 1974. őszére az állomány 7210 kötetre gyarapodott. Intézetünk vezetősége élt a miniszteri rendelkezés nyújtotta lehetőséggel, és 1972. szeptemberétől főfoglalkozásúvá sorolta át a könyvtár vezetőjét. A gyorsan növekvő

feldolgozatlan állomány így is szinte megoldhatatlan feladat elé állította a könyvtárost. Munkáját dicséri, hogy 1974. szeptemberére a folyamatos nyitvatartás mellett kölcsönözhető állapotba került az állomány, befejeződött a pótlólagos leltározás, a könyvek raktári jelzettel, kölcsönző kartonokkal történő ellátása, és elkészült a csoportos leltárkönyv is. A nagyarányú folyamatos beszerzés tennivalói mellett került sor időközben a tanulói és a pedagógusi – addig külön kezelt – állomány összevonására is.

1974. szeptemberében vettem át a könyvtárat a kartársnótól. Az átvétel miatt mindössze két hétig szünetelt a kölcsönzés, majd heti 24 órában állt a tanulók és a kollégák rendelkezésére.

Az első néhány napos ismerkedés után a következő problémákkal kerültem szembe: a nyári szünetben érkezett mintegy 600 kötet könyv várt leltározásra, feldolgozásra. Az átadáshoz jórészt leltári számok szerint felállított állományt mielőbb használhatóvá kellett tennem; kialakítanom a szépirodalom; valamint a szak- és ismeretterjesztő irodalom szabályos raktári rendjét. Ijesztő hiányosságokat mutatott a raktári cédula-nyilvántartás: több mint 4000 raktári lap várt pótlásra, ugyanakkor a nyomtatott katalóguscédulák ömlesztett halmaza egyeztetésre, rendezésre. Szinte azonnal kellett teljesítenem két követelményt: biztosítanom a folyamatos állománygyarapítást és könyvkölcsönzést. Nehézségként kellett számításba vennem, hogy mint új munkaerőnek, ekkor még nem volt – nem is lehetett – kapcsolatom a tantestülettel.

A feladatok egyidejű megoldására nem gondolhattam, így a könyvtár zavártalan működéséhez szükséges legfontosabbakhoz kezdtem hozzá. A könyvtár állománya teljes egészében szabadpolcon nyert elhelyezést. Mivel reményem sem volt arra, hogy használható katalógust produkálhassak a közeljövőben, a szoros raktári rend megteremtésével, alapos tagolással és feliratozással próbáltam áttekinthetővé tenni a könyvtár állományát. A kiemeléseknél az elkülönítést színjelzéssel is hangsúlyoztam. A több mint 3000 kötet szépirodalomból kiemeltem és magaspolcra helyeztem – "szézonjellege" miatt – a kötelező irodalmat. Külön színjelzéssel láttam el és elkülönítettem a drámai és költői műveket. A szakirodalomból kiemeltem a 370 és 371 jelzetű pedagógiai műveket; a 371-es csoporton belül tantárgyanként helyeztem el a tanári kézi- és segédkönyveket. Intézetünk jellegének megfelelően, a 600-as szakot kellett részletesebben feltárni; a 621-est négy számjegyre bontottam, valamint színjelzéssel emeltem ki az iskolánk profiljához tartozó feldolgozó irodalmát. (Sürgős feladat volt még a nyári szünetben összegyűlt feldolgozatlan állomány kölcsönözhetővé tétele, valamint a folyamatosan érkező könyvek feldolgozása. Elkészítettem ezek raktári lapjait is, így a téli szünet kezdetéig a könyvtár valamennyi kötete az olvasók rendelkezésére állt.)

1975. januárjában a tantestület több tagjának hosszan tartó betegsége, illetve szülési szabadság miatt időlegesen felfüggesztették főhivatású könyvtáros beosztásom, s heti 6 órában foglalkozhattam csupán könyvkölcsönzéssel. (Ebben az időben több mint heti 30 órában tanítottam.) 1975. szeptemberében vehettem át ismét teljes munkaidőben a könyvtárat, illetőleg folytathattam továbbfejlesztését. Ismét nagy feladatot jelentett az időközben felhalmozódott feldolgozatlan könyvek tömege. Mégis ekkor készült el könyvtárunk első bibliográfiája, amelyet a KISZ politikai körök részére állítottam össze; nagy szükség volt rá.

Az 1975/76-os tanévet ismét a könyvtár előtt álló feladatok összegezésével kezdtem. A napi tevékenységet azonban most már alá kellett rendelnem egy távolabbi célnak. A szakmunkásképző iskolák 1973. október 19-én megjelent

ügyrendje szerint a könyvtár feladata "...a szakmunkás tanulók tantárgyi ismereteinek megszilárdítása és bővítése, szakmai és általános műveltségük fejlesztése; szocialista világnézetük formálása; esztétikai nevelésük segítése, továbbá a pedagógusok szakmai, pedagógiai és ideológiai továbbképzésének segítése, az oktató-nevelő munkában szükséges szemléltetés előmozdítása" (Munkaügyi Közlöny. 1973. 12. sz.).

E célok eléréséhez megfelelő tárgyi, személyi feltételek és tervszerű munka szükséges. Könyvtárunk helyzetét vizsgálva, az alábbi adottságokat állapíthatjuk meg: a könyvtár alapterülete 68 négyzetméter, ebből a 24 négyzetméteres olvasóteremnek szánt klubszerű előtér közös használatú. Alacsony asztalokkal és kényelmes fotelokkal rendezték be, ami ugyan otthonossá teszi, de tovább szűkíti az egyébként sem nagy teret, s így kevésbé alkalmas könyvtári munkára. Nem mondható szerencsésnek a könyvtár épületen belüli elhelyezése sem, mert kívül esik a tanulók mozgáskörén—a legfelső szinten a könyvtáron kívül csak raktárak vannak!—, s ez önmagában nem kedvező tényező az olvasók létszámának alakulásában. A jelenlegi elhelyezés szűkössége nem teszi lehetővé; hogy könyvtári órákat szervezzünk, és ez az akadály a korszerű audiovizuális eszközökkel való felszerelésnek is. Intézetünk vezetősége napirenden tartja a könyvtár fejlődésének e gátló tényezőjét, de ez ideig nem tudta megoldani.

A könyvtár állománya 1975. szeptember 1-ig 9030 kötetre emelkedett. A szép- és a szakirodalom megoszlása az iskolai könyvtárak részére előírt 40–60 %-os arányt mutatja, bár egyes szakemberek szerint "Figyelembe véve a szakmunkásképzők könyvtárainak erőteljesebb közművelődési funkcióját, meggondolandó, hogy a 60–40 %-os arány itt ne a szépirodalom javára valósuljon-e meg?" (Ballér Endréné: A szakközépiskolák és szakmunkásképzők könyvtárainak sajátosságai. = Könyv és Nevelés. 1975. 3. sz. 117. l.) A fenti cikk állítja követelményként a szakmunkásképzők könyvtárai elé: "Az ismeretterjesztő szakirodalom 25–30%-át a szakmai tárgyak könyvei tegyék ki." Ennek az állománycsoportnak az aránya nálunk a 20%-ot sem éri el; nagyobb gondot okoz, hogy e könyvek fele a tanulók részére nehezen használható, mert magas színvonalon íródott.

Ezekkel a gondokkal együtt az állomány célszerű fejlesztése különösen nélkülözhetetlenné teszi, hogy e könyvtár típus gyűjtőkörét az adott, tényleges szükségletekhez igazítva, körültekintően alakítsuk ki, és azt következetesen érvényesítsük is a továbbiak során. Az érdekeltek tudják, hogy a szakmunkásképző intézeti könyvtárakkal foglalkozó—eddig nem nagy mennyiségű—irodalom fölveti a könyvállomány kialakításának néhány speciális problémáját (pl. állomány-arányok, szakirodalom megoszlása), de átfogó összegezéssel nem találkozunk. Az általános irányelveken túl ehhez a kérdéskörhöz szeretnénk néhány gondolatot fűzni, mégpedig úgy, ahogyan a gyakorlat fölvetette őket.

Városunk megyeszékhely, itt megtalálható valamennyi alapvető könyvtár típus. A megyei és városi tanácsi könyvtár mellett szakmunkás tanulóink ellátásában elvileg számításba vehetnénk a szakszervezet területi jelleggel működő nagyobb könyvtárait is, hiszen többségük szép számmal tart nyilván olvasói között szakmunkás tanulókat is; a helyzet alaposabb ismeretében mégis azt mondjuk: csaknem teljes egészében az "önellátásra" kell berendezkednünk. Nincs szükség ugyanis széleskörű felmérésre annak megállapításához, hogy intézetünk tanulói legfeljebb szórványosan fordulnak elő a város nagy könyvtárainak olvasói között (s ők sem az első évesek közül kerülnek ki), minthogy azt is tudjuk, intézetünk tanulóinak 70%-a vidékről bejáró vagy kollégista. Amikor hozzájuk kerülnek, nagy többségük még nem az a gyakorlott könyvtárlátogató, aki önként igényelné és meg is

keresné a lehetőséget tudása gyarapítására, hanem éppen ellenkezőleg; jelentős hányaduk épp nálunk találkozik először igazán a könyvtárral és szorgáltatásaival.

Ezeknek a körülményeknek az ismeretében nem szorul bővebb magyarázatra, miért kell hogy nagy hangsúly essék nálunk a közművelődési funkció kielégítésére, amellet, hogy teljesítenünk kell az iskolai könyvtárakkal szemben támasztott követelményeket. Gyűjtőkörünk kialakítását tehát egyfelől a következők határozzák meg: könyvtárunknak rendelkeznie kell a kötelező és ajánlott irodalommal, a megfelelő nagy példányszámban törekednünk kell a mind teljesebb pedagógiai gyűjtemény kialakítására, az oktatott tantárgyak irodalmának és a hozzájuk kapcsolódó szakirodalom bővítésére, az intézetekben oktatott szakmák irodalmának a lehető legteljesebb beszerzésére, valamint az oktató-nevelő munkához szükséges ideológiai, politikai művek körének kialakítására. Másfelől, a közművelődési funkció kielégítése a következőket követeli meg: a természettudomány néhány alapvető ágát, mint például a biológiát vagy a földrajztudományt nem tanítjuk iskolatípusunkban. A kezdő könyvtárlátogatók szempontjából mégis fontos, hogy ezeknek legalább megalapozó, ismeretterjesztő szintű irodalmát beszerezzük. A különböző művészeti ágakat csak részben érinti a magyar és a történelem tanítása; indokolt tehát, hogy állományunkban helyet kapjanak legalább ezek alapfokú összefoglalásai és a fontosabb albumok. Tanulóink érdeklődési körének megfelelően szükség van átfogó jellegű technikatörténeti, valamint barkácsolással kapcsolatos könyvekre is. A kezdő olvasó számára nélkülözhetetlenek az életkori sajátosságokhoz alkalmazkodó ifjúsági szépirodalom alkotásai; a legjobbaknak ott a helyük az intézeti könyvtárban. Az általános iskolákból intézetünkbe kerülő tanulók kezdetben gyakran keresik a különböző ifjúsági sorozatokat – közkedveltek a Delfin, a Pöttyös könyvek. Olvasóik többnyire már "tapasztalt" könyvtárlátogatók, de előfordulnak olyan tanulóink is, akiket még az olvasástechnika elsajátításában kell segítenünk. Rájuk is kell gondolnunk, hogy elsőként szórakoztató, igazán vonzó, "izgalmas" olvasmányokat adhassunk a kezükbe.

Miután kétségtelenné vált, hogy könyvtárunk elhelyezésének, tárgyi feltételeinek megváltoztatására hosszabb időre van szükség, fokozottan igénybe kellett vennünk a rendelkezésünkre álló lehetőségeket. Kézenfekvő tennivalónak mutatkozott az intézet és a könyvtár jó munkakapcsolatának kialakítása. Az iskolavezetés segítségével létrehoztuk az olvasó-aktív hálózatot. Minden osztályban választottak egy-egy tanulót, akik nyilvántartják a könyvtári beiratkozásokat, kölcsönzéseket, és időnként beszámolnak erről az osztályfőnöknek. Nagy segítséget nyújtanak a könyvtárosnak, a késedelmes kölcsönzőket általuk sürgetjük a könyvek visszaadására. Nem utolsó sorban jó propagandistáknak is bizonyultak; közreműködésükkel csakhamar megnőtt az olvasók száma.

Az 1975/76. tanév során intézetünk tanulói közül 440-en iratkoztak be a könyvtárba, s nagy többségüket rendszeres olvasóként tartottuk nyilván. Az épületben lakó kollégistáinknak közel a fele használja könyvtárunkat. A heti 24 órás nyitva tartást úgy határoztuk meg, hogy alkalmazkodjék a bejárók szabad idejéhez is; a reggel 7 órától kezdődő, illetőleg más napon a délután 4-ig tartó kölcsönzéssel többek között az ő lehetőségeiket vettük figyelembe. Egy-egy nyitvatartási napon átlag 26–30 tanuló vesz kölcsön könyvet; a látogatók száma a helyben olvasókkal együtt ennél lényegesen több. Az említett tanév végéig állományunk meghaladta a 10 000 kötetet, a kölcsönzött kötetek száma pedig a 13 200-at. Az intézet által 1976-ban

előfizetett összesen 58 féle—jónéhány többpéldányos—időszaki sajtótermék közül, 22 féle, jár a könyvtárnak; Ezek csaknem mind nagyon keresettek; ám választékukat tovább kellene bővitenünk. Az is feladat a jövőre nézve, hogy az állományvédelmet hatékonyan kiterjesszük legalább a megőrzésre érdemes folyóiratainkra is.

Említettük, hogy könyvtárunk kiesik a tanulók mozgásköréből; írásos propagandánkkal már sikerült segítenünk ezen. A tanév folyamán a könyvek borítólapjaiból négy tablót készítettünk, amelyeken témakörönként hívjuk fel a figyelmet a könyvtárban megtalálható irodalomra — Népszerű történelem, Technika, Művészetek, Költőink címmel. Orgánumunk, a faliújság formájában havonta friss információkkal jelentkező "Könyvtári Híradó" többek között új könyveinkről, az olvasómozgalom eseményeiről és eredményeiről tájékoztatja tanulóinkat; a könyvtári aktívák tevékeny részvételével szerkesztjük. Ezek az üveg alatt elhelyezett tablók, amelyek segítőkész kollégák közreműködésével jöttek létre, elérték céljukat, és jelentősen járulnak hozzá a könyvtár eredményes propagandájához.

Az 1975/76. tanév folyamán alakítottuk ki intézetünkben a közismereti szaktantermeket; szemléltető könyvanyagukat kezdettől, könyvtárunk biztosítja. A történelem szaktanterem törzsanyagát például a Képes Történelem sorozat kötetei alkotják, beszerzésükről a könyvtár gondoskodik. Magas példányszámuk lehetővé teszi a csoportos oktatás megszervezését, E művek mellett természetesen a tantárgy tanításához szükséges bibliográfiák, lexikonok, monográfiák és egyéb; a gyorstájékozódásra és szemléltetésre alkalmas könyvek is megtalálhatók a szaktantermi gyűjtemény állományában. A magyar szaktanterem törzsanyagának kialakítása most van folyamatban.

Eredményes és hasznos kezdeményezésnek bizonyult az 1976. februárjában útjára indított "A hónap könyve" olvasómozgalom, amelyet a Közismereti Munkaközösséggel együttműködve szerveztünk meg. A mozgalom keretében a tanulók havonta egy könyv elolvasását vállalták, és irodalmi totó formájában adtak számot az olvasottakról. Az olvasómozgalom totó-szelvényeit magyar órákon töltötték ki a tanulók, s így lehetőség nyílt arra, hogy a magas találatot elért pályázók érdemjegyet is kaphassanak megfejtésükre. Ilyenformán találkozott az olvasómozgalom és a szakmunkásképzés irodalomtanításának célja. Az olvasómozgalom könyveit értékes irodalmi alkotásokból válogattuk (Mikszáth: Gavallérok; Váczi Mihály élete és költészete; Lengyel József: Igéző). E három műről, illetve témaköréről 547 értékelhető totószelvény érkezett be februártól ápriliséig. A legjobb megfejtőket meghívtuk 1976. május 18-án rendezett irodalmi vetélkedőnkre, ahol az első három helyezettnek egyhetes jutalomüdvölést biztosított az intézet vezetősége.

Az 1976/77-es tanévben tovább fejlesztjük olvasómozgalmunkat. Az új kiírás szerint évfolyamonként hirdetjük meg, s októbertől kezdődően hét hónapon keresztül egy-egy könyvet olvasnak el a tanulók, majd ugyancsak totó formájában adnak számot róluk. A hét könyvből öt az adott évfolyamnak ajánlott szépirodalmi alkotások közül való, míg egy technikai, illetve ipartörténeti és egy történelmi tárgyú mű. A kiválasztás legfőbb szempontjának itt is a tartalmi értéket tekintettük. A technikai, valamint történelmi tárgyú művek szerepeltetése remélhetőleg e szaktárgyakat tanító pedagógusok figyelmét is erősebben a könyvtár felé fordítja majd. Intézetünkben kulturális nevelőtanár dolgozik. Feladata, hogy összefogja, irányítsa és szervezze a kulturális tevékenységet. E programok kialakításánál szorosan együttműködik a könyvtárral. Közösen rendeztük meg

"A hónap könyve" olvasómozgalom könyveiből szervezett vetélkedőt, s közös rendezvényként szerepel az 1976/77-es évben két alkalommal sorra kerülő író-olvasó találkozó is. Könyvtárunk egyébként bibliográfiákat állít össze, szakirodalmat bocsát rendelkezésre a kulturális nevelőtanár vezetése alatt működő ifjúsági klub foglalkozásaihoz, és részt vesz az intézet ünnepélyeinek, tantárgyi versenyeinek, különböző klubdelutánjainak előkészítésében, a szükséges dokumentumok előteremtésével. 1976. márciusában vette fel intézetünk a Váci Mihály nevet. Az előkészületek atánév folyamán jelentős erőfeszítéseket követeltek a pedagógusoktól és a tanulóktól. Az együttes tevékenység szép példáira emlékezhetünk vissza. Az ünnepi kiállításon bemutatott tárgyaikkal a technikai szakkörök tanulóink sokoldalú alkotó munkáját reprezentálták. A Magyar-történelem Munkaközösség tanulók bevonásával felvette a kapcsolatot a Váci családdal, felkeresték a szülőket, dokumentumokkal, film- és hangfelvételekkel gazdagították az ünnepséget. Az intézet KISZ szervezete pályázatot hirdetett Váci Mihály életének és költészetének bemutatására. A benyújtott pályamunkákat a Közismereti Munkaközösség bírálta el. Könyvtárunk közvetlenül a Váci emlékkiállítás anyagának gyűjtésében vett részt, és az olvasómozgalom március havi könyve is hozzájárult az ünnepség előkészületeihez.

A könyvtár önmagában csupán lehetőség, hogy a tudás forrásává, elsajátításának műhelyévé váljon. S hogy valóban azzá legyen, szükséges van az egész nevelőtestület aktív részvételére. Az eredményes intézeti munka feltételezi, hogy a pedagógusok tanmeneteik összeállításánál fokozottabban támaszkodjanak az iskolai könyvtár állományára, s ezáltal is közreműködjenek az egykönyvűség feloldásában. Együtt kell felkészítenünk a tanulókat az önálló ismeretszerzés elsajátítására, bevezetnünk őket a felnőtt tanulás módszereibe. Medvegy Antal írja Az iskolai könyvtár és könyvtáros az iskolában című cikkében, hogy sok pedagógus-rossz hasonlattal élve-úgy tekinti az iskolai és a nagykönyvtárak viszonyát, mint a háztájiét a nagyüzemi gazdasághoz. Ugyanott, alább hangsúlyozza: "az iskolai könyvtár még nem bizonyította-nem bizonyíthatta be, hogy önmagában is egyetemes kísérleti eszköz, szemléltetőanyag, minden tantárgy nélkülözhetetlen segítője." (Könyv és Nevelés, 1976. 2. sz.)

Miközben napi feladataink megoldásán munkálkodunk, érdemes figyelemmel kísérnünk a fejlettebb iskolai könyvtári hálózattal rendelkező országok törekvéseit. Addig is, amíg anyagi, technikai feltételeink megérnek a korszerűbb, hatékonyabb tevékenység megvalósítására, sokat tehetünk a helyes szemléletmód kialakításáért, s nem utolsó sorban mások tapasztalatainak birtokában biztosabban látjuk fejlődésünk irányát. (Figyelemre méltó részleteket közöl e tekintetben a Könyv és Nevelés 1972. évi 2. számában Arató István fordítása az angol és német iskolai könyvtárügyről.)

Ma már nem szükséges bizonygatni, hogy a termelés modern technikáját elsajátító és a jövőt teremtő, művelt munkásnemzedék neveléséért milyen sokat tehet a könyvtár. Amellett, hogy előteremti, kézbe adja a korszerű oktatáshoz, szakmai képzéshez nélkülözhetetlen irodalmát, magas színvonalon fel kell készítenie a fiatalokat a termelő munkában, a társadalomban való cselekvő helytállásra, az élet minden frontján. A követelmények nagyok, közös felelősségünk úgyszintén. Minden eszközt és erőt mozgósítanunk kell tehát, hogy e nagy és nemes feladatnak legjobban felelhessünk meg.

FENNTARTÓI GONDOSKODÁS POLGÁRDIN

Polgárdi nagyközség lakosságának könyvtári ellátása végső soron egyetlen gyűjteményre hárul; a helyi tanácsai közművelődési könyvtárra. Igaz ugyan, hogy a hatezer lelkes település területén működik még két szakszervezeti fiókkönyvtár és egy iskolai könyvtár is; de körülményei miatt ezek egyike sem tud maradéktalanul eleget tenni saját funkciójának sem, így aligha vállalhatja részét saját területén kívüli feladatokból.

A községi könyvtár ezért a közművelődési funkciójában meghatározott feladatain túl is biztosítja az általános iskolai tanulók széleskörű ellátását, a bejáró középiskolai és szakmunkás tanuló fiatalok továbbtanulásához szükséges könyvanyagot, a felnőtt lakosság sokoldalú igényeinek kielégítése mellett.

A könyvtár 130 négyzetméter alapterületen, a művelődési házban nyert elhelyezést külön gyermekrészleggel, amelyet 1975-ben alakítottak ki. A felnőtt-könyvtár állományát úgy helyezték el, hogy a helyiség alkalmas legyen különböző előadások megtartására, nagy számú közönség befogadására is. A rendezvényeket – önálló előadói esteket, író-olvasó találkozót stb. – a művelődési házzal és a helyi TIT szervezettel közösen szervezi meg a könyvtár. Zenei részlegét a közelmúltban alakították ki, teljes beindítására 1976-ban került sor. Figyelembe véve funkcióinak, illetve szolgáltatásainak bővülését, a mind differenciáltabb és színvonalasabb tartalmi tevékenységet, túlzás nélkül állíthatjuk: a könyvtár a község leginkább permanensen ható, fontos népművelési bázisa lett az elmúlt néhány esztendő folyamán. Ebben nagy szerepe volt annak, hogy Polgárdi vezetői idejekorán felismerték a könyvtárnak mint a művelődés alapintézményének jelentőségét, és ennek megfelelően biztosították évről-évre a működéséhez szükséges anyagi feltételeket.

Az intézmény munkaterve mindig tükröződik költségvetésében is. Ami Polgárdiban jó gyakorlattá vált, sajnos, még nem általános jelenség: az tudniillik, hogy maga a könyvtáros készíti el a költségvetési javaslatot. Pedig minden kis községben erre kellene törekdenie könyvtárosnak és fenntartónak egyaránt, hiszen a könyvtárosnak kell a legjobban tudnia, mire mennyi kell, s amennyi rendelkezésre áll, hogyan ossza el. Aligha lehet szerencsés, ha – a könyvtár szükségleteit részleteiben nem mindig ismerő – tanácsai gazdasági előadó egyedül dönt ebben, a könyvtáros megkérdezése nélkül. A költségvetés elkészítésének alapja a költségvetési utasítás, amelyet a felettes költségvetési hatóság ad meg, de a könyvtárostól is függ, hogy ezt a keretet tervszerűen, a legjobban hasznosítja-e, sőt még az is, hogy ez a keret a szükségletekhez igazodva, a lehetséges mértékig emelkedik-e az évek folyamán.

Összehasonlítási alapként a polgárdi nagyközségi könyvtár 1972., illetve

1975. évi költségvetését vettem, és utalok az 1976. évi tervszámokra. Megvizsgáltam, hogy a közbeeső idő alatt milyen bővítéseket, feladatokat tervezett a könyvtár, és milyen kereteket biztosított ezekhez a fenntartó. Mivel a bérkeret mindig kötött, elsősorban a dologi kiadások változásait kísértem figyelemmel. Míg 1972-ben összesen 36 100 forint állt rendelkezésre ugyanezekre a kiadásokra 1975-ben már 100 700 forint. A fejlődés tehát szembetűnő: 1976-ra megháromszorozódott a költségvetés összege. Természetesen a bérek sem maradtak változatlanok, hiszen a bővítés, a helyiség alapterületének megnagyobbodása magával hozta a takarító bérének növekedését (1972-ben 270 forint, 1975-ben 500 forint és 1976-ban 700 forint), de változás következett be a könyvtáros bérében is: a könyvtár volt körzeti funkciójának megszűnésével természetesen a körzeti könyvtáros bére is megszűnt.

Ahhoz, hogy a megnövekedett igényeket akár az épület, akár a szolgáltatások bővítésével ki lehessen elégíteni, meg kell tervezni anyagi alapjukat is. Polgárdin ez mindig előrelátóan, pontosan megtörtént; így tudtak az elképzelések valóra válni, így tudta a könyvtáros is zavartalanul, hatékonyan végezni a munkáját: a szükséges pénz időben a rendelkezésére állt. A községi könyvtárügy nagykorúságának – a működési feltételek jelentős javulásán túl – két, szubjektumon múló feltétele van. Az egyik a megoldandó feladatok engedmények nélküli tudatosítása, a másik a könyvtár társadalmi jelenlétének erőteljes fokozása. A Polgárdiban tapasztalható fejlődésnek kétségtelenül ezek megtörténte az egyik, ha nem is egyetlen titka. 1973-ban határozta el a község vezetősége, hogy tovább bővíti a könyvtár épületét. Indokolta ezt a nagy zsúfoltság, annak ellenére, hogy két esztendővel korábban, 1971-ben már duplájára – 50 négyzetméterről 100-ra – növelte az olvasószolgálati területet. A legnagyobb gondot a gyermekek ellátásának nehézségei okozták; az általános iskolai tanulók 70–75%-át kitevő közel félezer olvasó kiszolgálása a felnőtt-könyvtár elkerített kis sarkában. A körzeti szerepkör megszűnésével felszabadult az inahelyiség, ennek megnövelésével külön gyermekrészleget hoztak létre. Mivel ez a helyiség, egyben raktári célokra is szolgált, a raktározást a régi bejárat helyén, illetve az új bejárat folyosóján, beépített szekrényekkel oldották meg, közel 40 000 forint értékben. Az átalakítás költségeit községfejlesztési alapból fedezték.

Az 1974–75. évi átalakítással megoldódtak tehát a község gyermekkönyvtári problémái; 1975. nyarán, önálló helyiségben, a felnőttekétől elkülönített nyitvatartási idővel megkezdte működését a gyermekrészleg. A tágas, világos, modern berendezéssel felszerelt részleg alkalmas rendezvények tartására is. Az átalakítással egyidejűleg nevezett be a könyvtár a "Felszabadulási Emlékkönyvtár" pályázatra, amelyen elnyerte ezt a címet és vele 40 000 forint összegű támogatást. Ebből elsősorban gyermekkönyveket vásároltak, és megkezdték a részleg kézikönyvtárának kiépítését.

Még 1975-ben elvégezte a könyvtárvezető az OSZK Könyvtártudományi és Módszertani Központ gyermekkönyvtáros tanfolyamát, melyre a község javasolta; útiköltségét, napidiját biztosította a költségvetésben.

A pályázat keretében a községi tanács vállalta még egy másik új részleg, a zenei részleg létrehozását, amelyre ugyancsak igény mutatkozott. A tervet már 1973-ban tárgyalta a Végrehajtó Bizottság, de anyagi alapot csak 1975-ben tudott biztosítani: technikai felszerelésre 20 000 forintot, hanglemez vásárlásra – első beszerzéseként – 3000 forintot. 1975. végén egy sztereo és egy mono lemezjátszót, egy rádiót és egy sztereo magnetofont helyezhetett üzembe a könyvtár, a 25 darabos induló hanglemez-állomány mellett. 1976-ban egy nagy teljesítményű sztereo rádió, fejhallgatók és

jelentős mennyiségű hanglemez vásárlására biztosított keretet a tanács a költségvetésben.

A polgárdi községi könyvtár állománya mintegy 12 000 könyvtári egységből áll. Az 1973. évi végrehajtó bizottsági beszámoló után született határozat megszüntette a diafilmkölcsönzést, miután minimálisra csappant iránta az érdeklődés, és megfelelő tároló hely sem állt rendelkezésre. (A jó állapotban lévő diafilmeket az általános iskola kiegészítő tagozatának adta át a könyvtár, a megrongálódott filmeket kicselezte.) Az állomány így könyvekből és időszakai sajtótermékekből tevődik össze.

Ugyancsak a "Felszabadulási Emlékkönyvtár" pályázat kapcsán vállalta a fenntartó, hogy a Megyei Tanács V. B. határozatában megállapított könyvbeszerzési keretet – lakosonként 6 forintot – biztosítja a könyvtárnak. Ez a következőképpen tükröződik a költségvetésben: míg 1972-ben 12 000, 1975-ben 29 000, 1976-ban pedig 35 000 forintot terveztek a könyvállomány gyarapítására. Ez az összeg már lehetővé teszi a községi könyvtárak részére törzsanyagként jelölt könyvanyag – indokolt esetben akár több példányos – beszerzését, valamint a kézikönyvtári állomány szükséges bővítését.

A napi- és hetilapok, valamint folyóiratok választékának bővítéséről 1973. december 14-én született tanácsai vb határozat. Míg 1972-ben csak 2700 forint állt rendelkezésre időszak kiadványok előfizetésére, ez az összeg 1975-re 4000, 1976-ra pedig 6000 forintra emelkedett. Növelték a gyermek- és ifjúsági periodikák számát is, 1975-ben közel 50 féle lap járt a könyvtárnak, alig valamivel több példányban. A havonta megjelenő folyóiratokat házilag kötegelve megőrzik, a hetilapokat a művelődési ház szakköreinek, csoportjainak és az öregek napközijthonának adják át. A könyvtárhelyiség és a szolgáltatások bővítése, fejlesztése magával hozta az egyéb fenntartási kiadások növekedését is. Az elmúlt évek során korszerűsítették a helyiségek fűtését és világítását. Jelenleg négy olajkályha szolgálja a könyvtár fűtését, és fénycsővilágítás a megfelelő erősségű és színhőmérsékletű fényt. Ezek nagyobb fogyasztása természetesen növelte az energia kiadásokat, amit ugyancsak szembevetően mutat a költségvetés: az 1972. évi 3200 forinttal szemben 1975-ben 10 000 forintot biztosítottak erre a célra. Gondoltak az olajkályhák állandó karbantartására is, szerződést kötöttek a Fejér megyei Kéményseprő és Cserépkályhakészítő Vállalattal, és az 1972. évi 500 forintról 2000-re emelték a 03/1 rovat kiadásait. A gázolaj folyamatos beszerzéséhez közel 1000 forint összegű tüzelőszállítási költséget kellett tervezni.

A forgalmi adatok és a rendezvények számának növekedésével megemelkedett a postaköltség, amely a rendszeres időközönként kiküldött felszólítások, meghívók költségeként és csomagdíjként merült fel. 1972–75-ig mintegy hatszorosára emelkedett a könyvtárközi kölcsönzések száma; ezt a szükségletet elégítette ki a 03/12 rovat összegének 500 forintról 2100-ra történt emelése. 1976-ban már a zenei részleg technikai berendezéseinek javíttatása is szerepel a tételek között.

A könyvtár szerzői és címrendszős betürendes, valamint szakkatalógust épített ki, gyermekkönyvtári állományának feltárására pedig egy témakatalógust. Amikor jelentkezett ez a feladat, a tanács vezetősége írógépet biztosított; egy speciális könyvtári jelekkel ellátott irodagépet, amelyre szükség volt a katalóguskartonok szabványos elkészítéséhez. Voltaképpen ez is csak azt mutatja, hogy egyetlen olyan feladat, ellátandó munkaterület sincs, amihez az eszközöket ne biztosította volna a fenntartó.

Szólnom kell a könyvtár propaganda munkájáról is, bár ez mutatkozik a legkevésbé költségvetésében.

A különböző propaganda anyagokat részben házilag készítik, nagyon olcsón, de rendezvényeik, amelyeket évek óta igényes koncepcióval, rendszeresen szerveznek; szinte egyedülállóak községi viszonylatban, és érthetően jelentős eseménynek számítanak. Igaz, nem egyedül a könyvtár érdeme: ez, mert sokat segít a művelődési ház is, elsősorban anyagiakkal. Évenként öt-hat jelentősebb rendezvényre kerül sor; ezekre nyomdában készíttetnek meghívót; és neves írókat, előadóművészeket hívnak meg (pl. Nemeskürthy István; Mátyás Iván; Mensáros László, Tóth Titusz stb.) Ezeket a könyvtár tervezi és készíti elő, a közön ségszervezésbe már a művelődési ház is bekapcsolódik; és biztosítja a tiszteletdíjakat, az úti- és nyomdaköltséget. Ezért a könyvtár 1975-ben is csak 2000 forintot tervezett erre a célra; pontosabban gyermekrendezvényekre; melyeket egyedül, a művelődési háztól függetlenül szervez. Ismeretes, hogy a művelődési házak anyagi ellátottsága általában jobb a könyvtárakénál, ezért Polgárdin már a negyedik éve így oldják meg – közösen – a feladatokat.

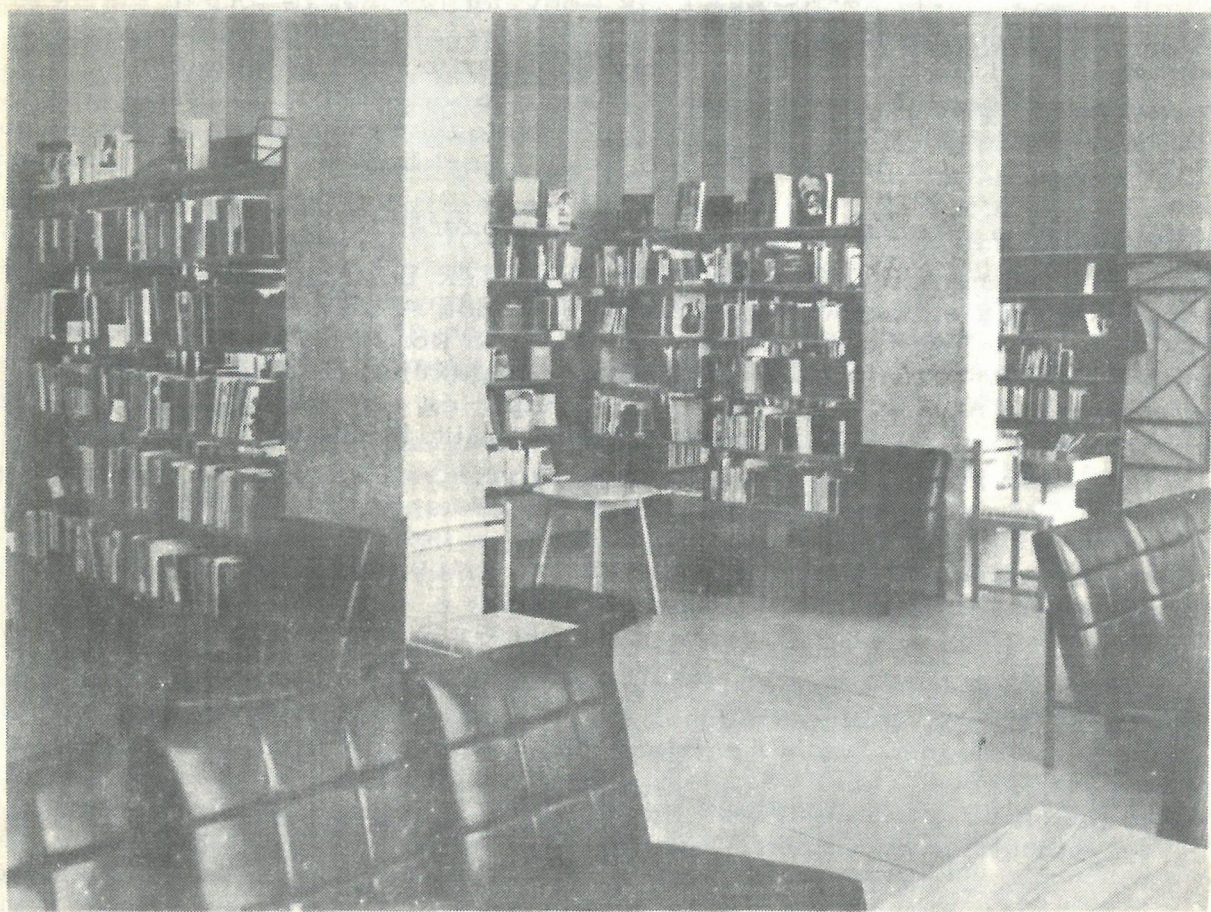
Az, eddigiekből is érzékelhető; hogy a községi könyvtár tevékenysége régóta túljutott az úgynevezett "szolgáltatói" szinten, vagyis a spontán jelentkező igények kielégítésén; körültekintő; igényes tartalmi munkájával, nem utolsó sorban az olvasókkal való egyéni foglalkozásban – amelyet legkevésbé sem tárhat fel egy ilyen szempontú vizsgálódás –. lényegében a kulturális szükségletek kielégítésére törekszik; s ezáltal mind több részt vállal szocialista közművelődésünk céljainak valóra váltásában. Persze az út, amely a művelődési ház öltözőjében magányosan álló népkönyvtári tipusszekrénytől a volt cipésműhely szobácskájának könyvtárhelyiséggé történt átalakításán át, vezetett a mai; jól felszerelt, korszerű községi könyvtárig, nem volt nehézségektől mentes; de iránya egyértelműen a mind lendületesebb fejlődést mutatja. Az eredményeket főleg a tanács fokozódó erkölcsi és anyagi támogatásával, az erők közös összefogásával lehetett elérni, és nem utolsó sorban a rendelkezésre álló anyagi eszközök céltudatos, tervszerű hasznosításával. Polgárdin így vált valóra az az elv, hogy a könyvtárnak szilárd bázisa a tanács közigazgatási rendszere.

A községben mindig reális terveket készítettek, amelyekhez a fenntartó maradéktalanul előteremtette a pénzügyi alapot. A község vezetői helyesen, időben felismerték a művelődés, a könyvtár, a könyv szerepének jelentőségét, és a tennivalókat ugyanúgy magukénak érezték, mint a könyvtáros. Ma is együtt tervezik a holnapot és segítik egymást a feladatok végrehajtásában. A sikerek láttán végül örömük is mindig közös.

KÉT ÚJ FIÓKKÖNYVTÁR SZÉKESFEHÉRVÁRON

Székesfehérvár könyvtárkultúrájának kronológiájában bizonyára emlékezetes marad, mert újabb előrelépést jelez ez a két évszám: 1975. és 1976. Ezekben az években létesült ugyanis – hosszú esztendők, mozdulatlansága után – két új fiókkönyvtár: a Mészöly Géza u. 1. szám alatt (az ún. garzonházban) és a Zsolt utca – Kisteleki utca sarkán. Az egymástól is távol eső új intézményekkel kétségtelenül csökkent Székesfehérváron a közművelődési könyvtári ellátás "fehér foltjainak" száma.

A Mészöly Géza utcai fiókkönyvtár már 1975. júniusától működött részleges nyitvatartással és mintegy 3000 kötetes állománnyal. Berendezése kiegészült 1976. januárjára, könyvállománya pedig 1976. III. negyedének végén meghaladta az 5200 kötetet. A 80 m² alapterületű, 22 helybenolvasásra alkalmas férőhellyel rendelkező, igényesen berendezett fiókkönyvtárat,

amely kb. 7000 kötet befogadására alkalmas, ez év tavaszától főfoglalkozású munkatárs – Takács Zsuzsa – vezeti, s heti 5 napon, összesen 32 órán át áll az olvasók rendelkezésére. Harmincöt időszakai sajtótermék jár a könyvtárnak, s naprakész betürendes katalógus tárja fel felnőtt és ifjúsági állományát.

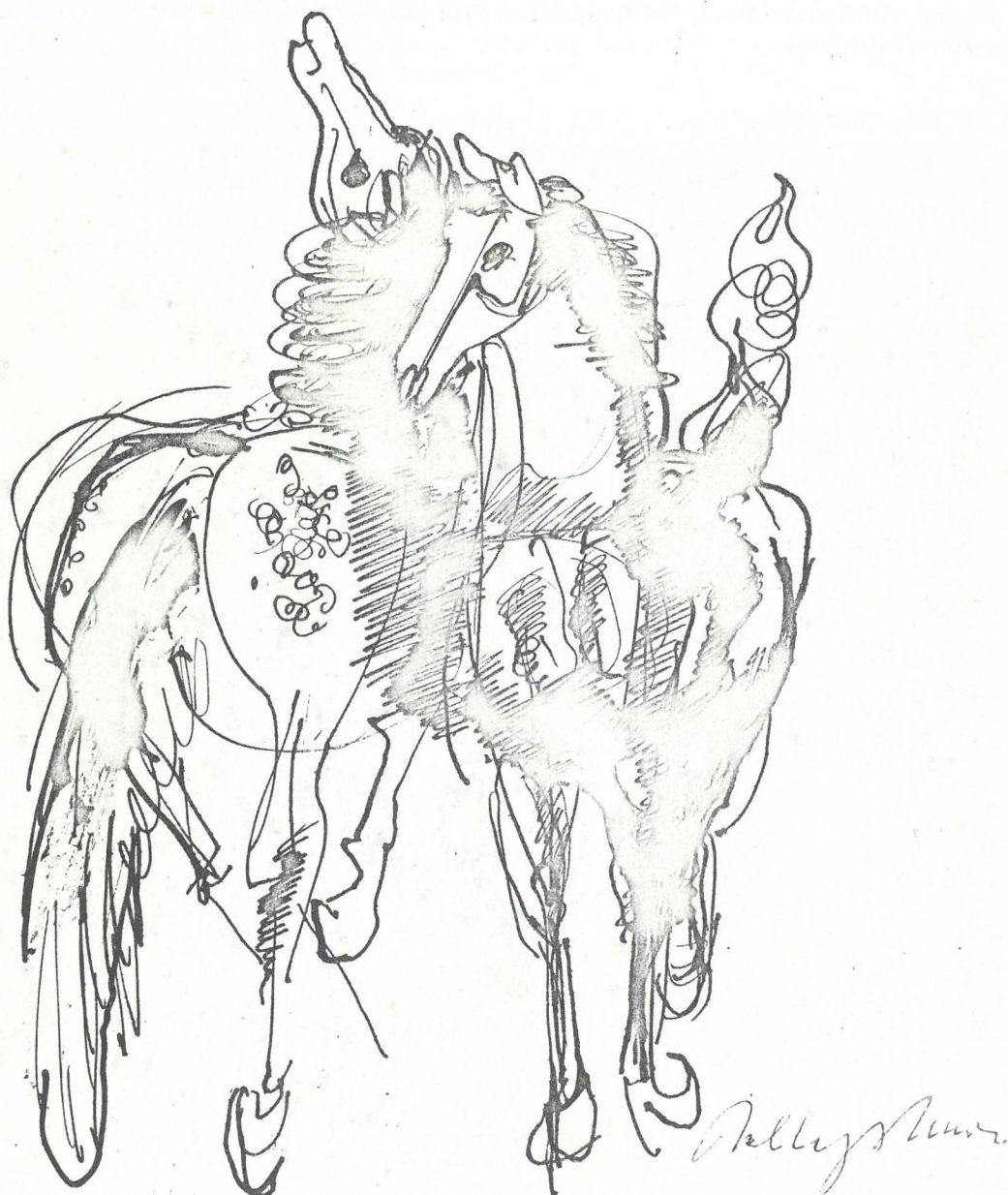
Az időközben "teljessé tett" intézményt június 2-án Czetz Ernő, a Székesfehérvári Városi Tanács V. B. Művelődésügyi osztályának vezetője adta, át ünnepélyes keretek között – egy bensőséges író-olvasó találkozón – a környék lakosságának. Bella István József Attila-díjas költő és Jávor Ottó író könyvheti estje volt az első rendezvény ebben a fiókkönyvtárban.

A Zsolt utcai fiókkönyvtárat egy, korábban munkásszállónak használt épülethől alakította ki a Városi Tanács. A mintegy 90 m² alapterületű, impozáns térben közel 10 000 kötet könyv és 37 féle napi- és hetilap, folyóirat áll az érdeklődők rendelkezésére, és 32 férőhely a helybenolvasás céljára. A főfoglalkozású könyvtáros – Baksáné Nagyhegyesi Borbála – vezetésével működő intézmény heti 32 órát tart nyitva; a hétfői szünnapokon pedig, amikor nincs könyvkölcsönzés, foglalkozásokat szerveznek gyermekeknek.

A fiókkönyvtárat Surányi István, a Székesfehérvári Városi Tanács általános elnökhelyettese nyitotta meg ünnepélyesen 1976. augusztus 19-én. Az avató ünnepségen közreműködött Bálint András színművész. Már a megnyitón megnyilvánuló rendkívül nagy érdeklődés jelezte, hogy az új létesítmény igencsak fontos szerepet tölt be a környék könyvtári ellátásában.

Külön szóvá kell tennünk, mert nem mindennapi körülmény, hogy mindkét fiókkönyvtár kialakításában nagy szerepet vállaltak a székesfehérvári szakmunkás tanulók. A Zsolt utcai fiókkönyvtár épületén az összes szakipari munkát a 320. és a 323. számú Szakmunkásképző Intézet tanulói végezték el, társadalmi munkában. Őket – az építőket és egyben könyvtárhasználókat is – köszöntötte október 25-én az az ajándékműsor, amelyben a Muzsikás Együttes és a Corvina Irodalmi Színpad lépett fel – figyelmes megemlékezésül a könyvtár kialakításához nyújtott önzetlen segítségükért.

KITÜNTETETTJEINK

Alkotmányunk ünnepe, augusztus 20. alkalmából 1976-ban az alábbi könyvtárosok és könyvtári dolgozók részesültek kitüntetésben, Fejér megye tanácsai és szakszervezeti könyvtárhálózatából:

A kulturális miniszter

A szocialista kultúráért kitüntetést adományozta Dr. Farkas Józsefnének, a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár főkönyvtárosának, Lepsényi Sándornénak, a sárbogárdi Madarász József Nagyközségi-Járásai Könyvtár könyvtárosának és Parall Ferencnének, a polgári Nagyközségi Könyvtár vezetőjének. Miniszteri dicséretben részesült Csikós Lászlóné, Dunaújváros Tanácsa Kórházának, Fülöp Károlyné, a Székesfehérvári MÁV Járműjavító Üzem, Kozma Istvánné, a tabajdi községi klubkönyvtár és Dr. Sarlós Józsefné, a Fejér megyei Tanács Kórházának könyvtárosa.

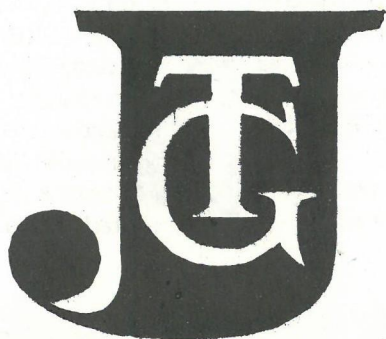
Kiváló dolgozó kitüntetést kapott Farádi Szabó Mihály, a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár és Kiss Jánosné, a Velinszky László Városi Könyvtár dolgozója.

A Fejér megyei Tanács V. B. Művelődésügyi osztálya augusztus 20. alkalmából a következő tiszteletdíjas munkatársainkat

juttalmazta, eredményes munkájuk elismeréseként: Csákvári Györgyné vajtai, Czimmermann Istvánné kulcsi, Halász Márta csordakúti, Hlavathy Béláné nadapi, Kovács Istvánné rácalmási, Menyhelyi Sándorné daruhegyi, Mészáros Miklós középbogárdi, Olasz Andrásné tordasi, Simon László hantosi, Tihanyi Lászlóné csabdi, Verbászi Józsefné alcsútdobozi és Virth Lajos nagyvelegi könyvtárost.

Új törzsgárda tagjaink:

1976-ban, augusztus 20. alkalmából Bódás Éva könyvtáros (Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár) 10 éves, Fodor Imréné könyvtáros (Radó Antal Nagyközségi-Járásai Könyvtár, Mór) 10 éves, Lepsényi Sándorné könyvtáros (Madarász József Nagyközségi-Járásai Könyvtár, Sárbogárd) 20 éves, Sipos Istvánné könyvtáros (Madarász József Nagyközségi-Járásai Könyvtár, Sárbogárd) 10 éves és Szabó Lajosné könyvkötő mester (Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár) 15 éves törzsgárda-tagságot igazoló okmányt és pénzjutalmat vett át a Megyei Könyvtárban megtartott ünnepségen. Ezúton is köszöntjük kitüntetettjeinket és új törzsgárda-tagjainkat, s további eredményes munkájukhoz sok sikert, jó erőt, egészséget kívánunk!

...három olyan munkatársunktól köszönünk el, akik fontos szerepet játszottak Fejér megye könyvtári életében; tevékenységükkel maguk irták be nevüket megyénk könyvtártörténetébe.

Kalocsa Irén Mezőszentgyörgyön, az Eötvös Károly házban 1949-ben alapított népkönyvtárban kezdte ajánlani a falusi olvasóknak a könyvet, amely az első volt az országban. Igaz, a neves alapításhoz fűződő elsőség Kocsis István helybeli cipészé – ő volt Mezőszentgyörgyön az első könyvtáros –, de hamarosan két fiára, majd Kalocsa Irénre "hagyományozta" feladatkörét. Két esztendővel később, 1952. februárjában Kalocsa Irén már Székesfehérváron tevékenykedik, az érdemi munkáját ekkor kezdő Városi Könyvtár első három munkatársa között. Hősi korszak volt ez, az igazi alapozás időszaka; minden feladatból jutott "mindenkinek." Amikor megalakult a Megyei Könyvtár, hosszú ideig a legnehezebb fronton teljesített szolgálatot; kölcsönző könyvtáros volt. A régi olvasók közül, ma is sokan szeretettel emlékeznek kedves közvetlenségére, fáradhatatlan szolgálatkészségére, amely az akkori zárt raktári viszonyok közepette különösen nagy erénynek számított és hatalmas fizikai teljesítményt is követelt a könyvtárosoktól. Kalocsa Irén lelkiismeretes, pontos munkájára 1959-től a feldolgozó csoportban volt szükség; ebből a munkakörből vonult nyugállományba is. 1956-ban Kiváló dolgozó, 1959-ben A szocialista kultúráért kitüntetését kapott. 1974-ben a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa a Munka Érdemrend bronz fokozatát adományozta Kalocsa Irénnek, akit 1976-ban A szakszervezeti munkáért ezüst éremmel a SZOT is kitüntetett.

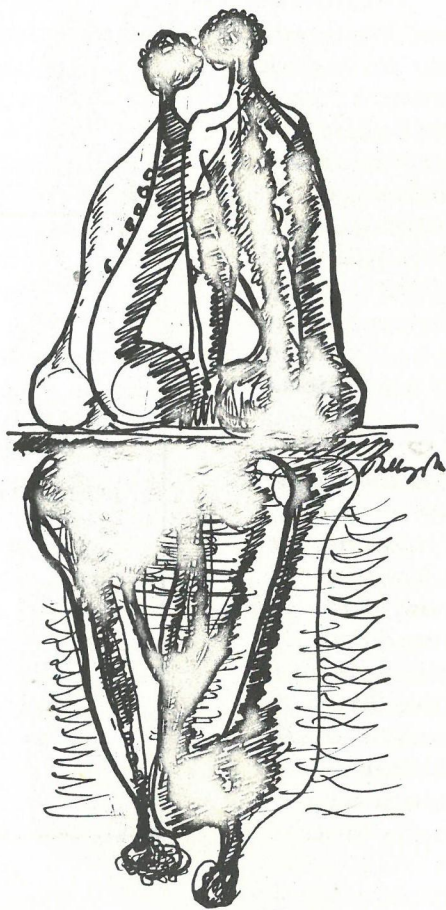
Mátyás Kálmánné 1957-től volt a bicskei Vajda János Nagyközségi-Járási Könyvtár munkatársa. Előbb az olvasószolgálatban dolgozott, majd hamarosan járási instruktor lett; e munkakörben kamatoztathatta leginkább jó szervező készségét és korábbi mozgalmi tapasztalatait. Életét fiatal lánykora óta a közösségért érzett felelősség és a társadalmi munka szeretete hatotta át, így valamennyi választott funkciójában és sokfelé ágazó kapcsolataiban munkaköri feladatain túl is szívvvel-lélekkel képviselte a járás könyvtárügyét, mindent megtett előmozdítására. Volt pártvezetőségi tag, MNDSZ, majd járási nőtanács elnök, négy alkalommal tanács tag, egy évtizedig Bicske Nagyközségi Tanács Végrehajtó Bizottságának tagja, és népi ülnök közel tíz esztendeig; a Vajda János Gimnázium és Szakközépiskola szülői munkaközösségének jelenleg is elnöke, és a Magyar Vöröskereszt járási szervezetének számvizsgáló bizottsági tagja. A járás községi könyvtárainak másfél évtizedes fejlődésében, működési feltételeik javulásában, de különösen a stabil könyvtárosgárda kialakulásában kétségtelenül nagy része van az ő meggyerő személyiségének, odaadó, operatív tevékenységének is. Eredményes munkája elismeréséül a Művelődésügyi Miniszter 1968-ban dícséretben részesítette, 1973-ban pedig A szocialista kultúráért kitüntetését adományozta Mátyás Kálmánnénak, aki már korábban megkapta a Magyar Vöröskereszt Kiváló Dolgozója kitüntetését.

Venezs Béla, aki már ifjúkorában könyvszerető, igényes olvasó volt, Budapesten, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 19. számú fiókkönyvtárában kezdte ajánlani másoknak is a tudás forrását, itt kötelezte el magát egy életre a könyvtárossággal. Amikor a fiatal Dunaújváros – akkor

Sztálinváros – gyakorlott, tapasztalt vezetőt keresett 1951-ben alapított József Attila Könyvtára élére, Venész Béla vállalta az úttörő feladatot, és 1953. október 1-én átvette a zilált állapotban lévő könyvtár vezetését.

Hosszú és küzdelmes út következett a fejlődés első állomásától, a könyvtárnak a 20 tantermes Vasvári Pál Általános Iskolában történt rendbetételétől kezdve; a Görbe utcai (ma Berecz Bertalan utca), Zeneiskolával közös "társbérleten" át a pártbizottság régi épületének átalakításáig, ahol utóljára kapott helyét – a szakszervezeti és tanácsi könyvtár) összevonásáig – az ő igazgatása alatt működő József Attila Városi Könyvtár. Dunaújváros könyvtári kultúrájának megteremtésében, szakmai színvonalának emelésében és a

járás községeiben elért eredményekben is nagy része van az ő következetes irányításának, mindenkor humánus és mélyen demokratikus vezetői módszereinek, sőt sok területen szorgos kétkezi munkájának is. Szerény, feltűnést nem tűrő alakja; mint egyike az Elsőknek, összeforrt Dunaújvárossal; nevét az alapítók, az úttörők között tartja számon a várostörténet, de megyénk könyvtártörténete is. Kiemelkedő munkájának elismeréseként 1955-ben a Művelődésügyi Miniszter dicséretben, 1956-ban és 1967-ben A szocialista kultúráért, 1970-ben Kiváló népművelő kitüntetésben részesítette, 1972-ben Dunaújváros Tanácsától a Pro Urbe kitüntetést, 1976-ban a Fejér megyei Tanács által alapított Velinszky László Közművelődési Díjat kapta, érdemeinek elismeréseként.

A székesfehérvári Püspöki Könyvtár, városunk legrégebb élő könyvtára tudományos szakkönyvtár, melyben a teológia, filozófia, jogtudomány és egyháztörténelem irodalma van leggazdagabban képviselve. Ha meggondoljuk, hogy nem tervszerű fejlesztés során jött létre, hanem szinte kizárólag a mindenkori Székesfehérvári püspökök könyvgyűjtéséből gyarapodott,¹ megértjük, hogy az említett szakterületeken kívül a legkülönbözőbb tudományágakhoz tartozó könyvek is megtalálhatók a könyvtárban. Az egyes állományrészek ugyanis egykori tulajdonosaik különböző irányú tudományos és irodalmi érdeklődését tükrözik.

Ha tehát a Püspöki Könyvtár történetét akarjuk felvázolni, nem mellőzhetjük el, hogy legalább a könyvtárat jelentősebb könyvanyaggal gyarapító püspökök könyvgyűjtését tüzetesebben ne elemezzük. Így könyvtártörténeti áttekintésünk rendhagyóvá válik, mert személy-központúvá lesz. Ez azonban kikerülhetetlen; mert csak az egyes püspökök személyiségének, műveltségének, tevékenységének ismeretében nyerünk választ, miért hordozta gyűjteményük a maga sajátos profilját, és mivel tette színesebbé, gazdagabbá a püspöki könyvtár egész állományát.²

1. A kezdet: Sélyei Nagy Ignác.

A város rangját és tekintélyét kétségtelenül emelte, de kulturális és szellemi életének fejlődése szempontjából sem volt közömbös Mária Terézia döntése, mellyel 1777-ben Székesfehérvárt egy újonnan létesített egyházmegye székvárosává tette. A viszonylag kicsiny terjedelmű és szerény javadalmazású egyházmegye első püspökévé a város szülöttét, Sélyei Nagy Ignácot nevezi ki. Az új püspök Sélyei Nagy János

könyvtárról könyvtárra

A SZÉKESFEHÉRVÁRI
PÜSPÖKI KÖNYVTÁR

városi szenátor, majd városbíró fia, 1730-ban született, gimnáziumba az itteni jezsuitákhoz járt. 1750-ben Padányi Bíró Márton veszprémi püspök/papnövendékéi közé veszi fel, Nagyszombatba küldi filozófiára. Majd magasabb teológiai tanulmányok végzése céljából, Rómában; a Collegium Germanico-Hungaricumban biztosít helyet a kiemelkedő tehetségű fiatal ember számára. Itt kitűnő eredménnyel végez és doktori fokozattal tér haza, egyházmegyéje szolgálatára. Padányi Bíró püspök titkárként veszi maga mellé, 30 éves korában már kanonok, 1773-ban a királyi tábla egyik főpap tagja, két évre rá címzetes püspök és a hétszemélyes tábla ítélő bírája. Tehetsége, nem közönséges műveltsége, jellemtulajdonságai alkalmassá tették arra, hogy mind egyházi, mind világi hivatalokban eredményesen tevékenykedjék. Az újonnan alakult egyházmegye élén is igazolta, hogy pompás szervező, kitűnő jogász, szabályalkotó elme. Az új püspök nagy tervekkel indul, a püspöki palotát akarja felépíteni, szemináriumot a papnövendékéi számára, de mindez 11 éves kormányzása során nem valósult meg, a szükséges anyagi fedezetet nem tudta hozzá megteremteni. Püspöksége kilencedik évében így ír számvevőjének: "...jövendelmem esztendőről esztendőre úgy elmegy, hogy nem szolgáltatom, se valami nagyobb és emlékezetesebb dolognak kezdésére valamit össze nem gyűjthetek."³ Az udvarhoz benyújtott fölterjesztései is tele vannak kesergéssel, egyházmegyéje szegénysége miatt, Bécsi udvari ágensének, Bernát Györgynek hasonlóképpen panaszkodik: "...ami pedig a legfontosabb és amit leginkább fájjalok: lehetetlenség számomra, hogy akár csak gondoljak is arra, hogy valami jelentősebb könyvtárat szerezhessen magamnak."⁴ A mai püspöki palota építése

1788-ban elkezdődött, és az épület északi oldalszárnya a püspök halála évében, 1789-ben tető alá is került. A viszonylag korai halál – 56 éves volt – megghiúsította további terveit. Egy reprezentatív könyvtár létesítésére vonatkozó terve sem valósult meg. Hagyatékából azonban egy 639 műből álló, 1264 kötetet és 9 kötetnyi folyóiratot számláló, nem nagy, de értékes könyvtár jutott utódjai birtokába, alapot vetve ezzel a jövőbeni püspöki könyvtárnak. Könyvei összeírását Szabó József székesfehérvári felsővárosi esperes plébános végzi 1790–1792 között.⁵ A könyveket formai szempontok szerint négy csoportra osztja és újra kezdődő sorszámozással írja le, megjelölve a könyvek példányszámát, címét, szerzőjét, a kiadás helyét, idejét, kötetszámát, végül a formát. A címek leírása sokszor elég hevenyészett. Formai szempontból a könyvtár 94 foliánst, 140 in 4°-t, 375 in 8°-t és 25 in 12°-t foglal magában.

Az összeírásból kiderül, hogy a könyvek a püspök szűkös lakásául szolgáló régi prépostsági épületben, egy egyablakos helyiségben, négy szekrényben és a falak mentén rendezetlen állapotban voltak elhelyezve.

Ha Sélyei Nagy püspök könyvtárának anyagát szakok szerint csoportosítjuk, megállapíthatjuk, hogy a könyvek gyenge kétharmadát kitevő, teológiai részzsajok szerint arányosan felépített, értékes teológiai könyvtár mellett a könyvtár egy harmadát főképp humán jellegű, világi művek alkotják.

A spekulatív teológiát képviselő és apologetikus művek száma a legnagyobb a teológiai ágazatok között (mintegy 65). Gazdag még a patrisztikai irodalom, értékes kiadásokkal (28). Néhány biblia-kiadvány is megragadja a figyelmünket; egy Párizsban, 1532-ben megjelent biblia és egy brnoi kiadású, Luther fordításában, 1686-ból. A hagiografiai művek csoportjából kiemelkedik a

bollandisták híres Acta Sanctorumának, a szentek kritikai életrajz-feldolgozásának első 18 kötete, mely Amszterdamban jelent meg 1643-1685 között. (Ez a mű ugyan nem szerepel a Szabó-féle leltárban, de a későbbi könyvtári hagyomány egy 1811 utáni püspöki könyvtári katalógus nyomán Sélyei Nagy szerzeményének tudja.) Érthetően gazdag a könyvtár jogi művekben; 38 egyházjogi és 14 világi jogi művet találunk benne (ebből 6 magyar vonatkozású). A jogász püspöknek, aki nem egyszer sok fólio ivnyi felterjesztésben igyekezett II. József túlkapásaival szemben védeni a magyar nemzet és egyház jogait, szüksége volt erre a fegyvertárra. Ezekben az elaborátumokban olvasottságának s tudásának méreteivel lep meg bennünket.⁶

Nem kevésbé feltűnő Sélyei Nagy erős történelmi érdeklődése. 93 mű képviseli könyvtárában a történelemtudományt; ebből 38 egyháztörténeti, 31 világtörténeti tárgyú, a hazai történelemmel 24 foglalkozik. Kollár Ádám magyar jogtörténeti munkái mellett nem hiányoznak Bél Mátyás, Benkő József és a magyar kritikai történetírás úttörőinek, Dezsericzkynek, Praynak és Katona Istvánnak művei sem. Több antiqua is található ebben a szakcsoportban: Eutropius, Historia Romana universa, Basel, 1532.; Antonio Beuter, Cronica generale da Hispagna, Velence, 1556.; Francesco Sensorino, Origine dei Cavalieri, Velence, 1566.; Historia Augustai scriptores, Lyon, 1592. Végül egy RMK.: Istvánfy Miklós Historiarum de rebus Hungaricis című művének 1658-as kiadása. Jellemző Sélyei püspök tájékozottságára és olvasottságára, hogy amikor II. József 1787-ben Schroky egyháziatlan szellemű egyháztörténetét akarja a szemináriumokban bevezettetni, kritikát mond a könyvről és javaslatot tesz a primásnak: hazai

szerzők valamelyikével irassa meg az egyháztörténetét. Három nevet említ, akiket egyaránt alkalmasnak ítél erre a feladatra: Szalagyi pécsi kanonokot, a szerémi egyházmegye történetének megíróját; Köller ugyancsak pécsi kanonokot, akit művelt és szorgalmas írónak tart, valamint Erdélyi Antal váci kanonokot, "akit igen kellemes latin stílusa miatt Tucydides tanítványának"⁷ érez. Sélyei nyelvtudását dicséri, hogy a primáshoz írt levelében franciául idéz Racine gallikán szellemű "Abrégé de l'histoire ecclésiastique" című művéből. Ő, aki Nagyszombatban a filozófián pompás görög szónoklattal lep meg iskolatársait,⁸ és Rómában a latin nyelv fölényes kezelésével ámulatba ejti hallgatóit,⁹ továbbra is ébren tartja a nyelvek iránti érdeklődését. Erről tanúskodik könyvtárának számos olasz és francia nyelvű műve. Ott találjuk Montaigne Essays-nek francia kiadását, Petrarca szonettjeinek 1549-es Vinegia-i kiadását és Machiavelli műveit egy 1550-es genfi kiadásban. A római klasszikusok, költők és prózairók 23 kötettel vannak képviselve a gyűjteményben. A görögök közül meg kell említenünk Platon összes művei 1561-es bázeli, latin nyelvű kiadásából egy szép példányt. Helyet kapnak a könyvtárban a magyar bibliográfiai irodalom úttörői közül Haner György Jeremiás: De scriptoribus rerum Hungaricarum et Transylvanicarum, Bécs, 1774. és Wallaszky Pál: Conspectus rei publicae literariae in Hungaria, Pozsony, 1781. című műveikkel. Sélyei Nagy Ignácnak nincsenek bibliofil hajlamai, ilyen érdeklődés kialakítására az anyagi föltételek sem voltak meg számára. Szerény könyvtára nem türi az összehasonlítást kortárs főpapok (Eszterházy Károly, Batthyányi József és Ignác, Patachich Ádám, vagy akár Szily János) ragyogó könyvgyűjteményeivel.¹⁰ Őt gyakorlati cél vezeti könyvtára összeállításában: szolgáljon hasznos

segédeszközül egyházi hivatalának és társadalmi feladatainak betöltésében. És talán még arra gondol, hogy olyan könyveket gyűjtsön össze, amelyeknek majd jó hasznát veszik tervbe vett szemináriumának leendő tanárai. Ennek a kettős célnak meg is felelt a kis gyűjtemény, melyet ha szerény mértékben is, haláláig gyarapított újabb kiadványokkal. Sélyei püspök könyvtára 16 kötet antiquájával, és számos egyéb, becses könyvével alapját képezi a Püspöki Könyvtárnak, mely a XVIII. században létesült, székesfehérvári egyházi könyvgyűjtemények közül egyedül élte túl a történelmi változásokat.

2. Lassú fejlődés. Otthont kap a könyvgyűjtemény.

A Sélyei Nagy Ignác halálával me güresedett püspöki székbe II. József 1790-ben tábori főlélkészét és, egykori gyóntatóját, a ferencrendi Milassin Miklóst nevezte ki. Két évtizedes kormányzása folyamán befejezte a püspöki palota építését, megalapította az egyházmegyei szemináriumot, és megvetette a szemináriumi könyvtár alapját; jelentős pénz- és termény felajánlásokkal járult hozzá a Napoleon elleni háború költségeihez, megszervezte az öreg és beteg lelkipásztorok otthonát, s emellett még műgyűjtő kedvtelésének is hódolhatott.¹¹ A püspöki könyvtárban azonban jelentősebb könyvhagyaték nem maradt utána. Mindössze néhány tucat, bár nem értéktelen latin, német és olasz nyelvű, nagyrészt teológiai, illetőleg jogi vonatkozású könyvben található meg névbejegyzése. Korántsem állítjuk azonban, hogy csak ennyi volt az a könyvanyag, amellyel Milassin hozzájárult a püspöki könyvtár gyarapításához. Egy 1811 táján készült könyvlajstrom ugyanis a XIX. század elejéig összegyűlt könyvanyagról ad képet.¹² Ennek alapján fogalmat alkothatunk az

1811-ben elhalálozott Milassin püspök könyvgyűjteményéről. Szerzői betűrendben 999 művet sorol fel a leltár 1908 kötetben, további 11 kéziratot 15 kötetben és 6 folyóiratot 36 kötetben. Ehhez járul még a leltárba irónnal bejegyzett 96 mű 140 kötetben.¹³ A gyarapodás tehát mindössze 471 mű 825 kötetben. A más téren sokat és nagyot alkotó püspök keveset áldozhatott könyvtárára.

Az államkincstárnak a napoleoni háborúk következtében történt eladósodása számlájára írható, hogy Milassin halála után a püspöki szék öt éven át betöltetlen marad, káptalani helynök kormányozza az egyházmegyét. Ez idő alatt a püspöki könyvtár ügye is mostoha sorsra jut. A gondatlan kezelés miatt sok kár éri a könyvgyűjteményt, aminek részben az is oka volt, hogy a könyvanyag még mindig nem talált végleges és biztonságot nyújtó otthonra. Az 1816-ban kinevezett új püspök, Vurum József (1816-1821) úgy rendelkezik, hogy a jövőben a mindenkori püspök halála után maga a káptalan vegye magához a könyvtár kulcsát és gondoskodjék épségéről.¹⁴ Milassin püspök még nem biztosított az újonnan felépült rezidenciában külön termet a gyűjteménynek. Nem megalapozatlan hagyomány szerint Vurum József és utódja, a jó gazdasági érzékkel megáldott Kopácsy József (1821-1825) idejére esik a könyvanyag végleges elhelyezése a mai püspöki könyvtár nagytermében, valamint a most is meglévő barokkos bútorzat felállítása az első rendezési munkálatokkal együtt.¹⁵ A Szutsits Mátyás (1827-1830) rövi püspöki kormányzásának első évéből való "Catalogus Bibliothecae Episcopalis Anno 1827 condinnatus"¹⁶ az 1811-es leltárhoz viszonyítva semmi lényeges változást nem mutat a könyvállományban. Semmi adatunk sincs arra nézve, vajon a püspök diakovári székbe való távozásáig

gyarapodott-e a könyvtár
kötetszáma.

3. A reformkor jegyében:
Horváth János.

Fontos fejezetet nyit könyvtárunk történetében Horváth János (1831-1835) székesfehérvári püspöksége.¹⁷ Horváth jobbágy szülők gyermekeként látta meg a napvilágot. 1769-ben a Zala megyei Csicsón, Pozsonyban mint teológiai hallgató kerül érintkezésbe azzal a szellemi erjedéssel, melynek légkörében vált meggyőződésévé a magyar nyelv művelésének szükségessége, s itt lett holtig hű barátja és támogatója a magyar irodalomnak. Hála tehetségének és komoly papi jellemének, gyorsan halad előre az egyházi pályán. Keszthelyi plébánosból lesz 38 éves korában veszprémi kanonokká; és már 60 éves, mikor a fehérvári püspöki székre kerül. Már ifjú éveiben kialakul könyvszeretete. Sok elfoglaltsága között, is mindig talál időt az olvasásra. A teológiai munkákon kívül a filozófia és a történelem érdekli különösképpen. Kanonoki beosztása több időt biztosít az irodalmi foglalkozásra és több anyagi lehetőséget a könyvgyűjtésre. Ennek köre igen kiterjedt. Hivatásából eredően természetszerű, hogy a teológiai, erkölcsstani és vallásos művek számszerűleg jelentős, minőségileg is értékes részleget alkotnak. De ha gyűjteményét Sélyei Nagy vagy Milassin könyvtárával vetjük össze, akkor tűnik ki, mennyire más ennek a gyűjteménynek egész összetétele. A felvilágosodás és a nemzeti öntudatosodás eszméinek hatására a világi elem és a magyar-nyelvűség hangsúlyosan jut benne érvényre.¹⁸ A 200 művet is jóval meghaladó filozófiai gyűjteményében például ott találjuk a századelő összes neves filozófusát: Kant, Fichte, Schlegel, Schelling, Herbart,

Schleiermacher műveit; a korábbiakból Spinozát és Mendelsohnt. A francia felvilágosodás filozófusai sem hiányoznak: eredetiben olvassa Voltaire; Rousseau és mások munkáit. Horváth nagy jogtudományi jártasságának forrása könyvtárának több száz kötetre rúgó hatalmas jogi részlege. Éppily gazdag a gyűjtemény történelmi művekben is. Sokoldalú érdeklődésére jellemző, hogy orvosi és lélektani művek mellett megvoltak könyvtárában a közgazdasági és társadalomtudományi kérdésekkel foglalkozó legfrissebb művek is. Mint püspök vesz részt az 1832-ben megnyíló pozsonyi országgyűlésen. Itt a két tábla jelesebb tagjai közül társaság alakul körülötte, melynek gyakori összejövetelein a napi politikán túl filozófiai, államtudományi és nemzetgazdasági problémák kerültek szónyegre. Horváth elismert tájékozottságát könyveiből merítette.¹⁹

A magyar nyelv és irodalom ifjú korától szivügye. Maga is lelkes nyelvművelő. Az első magyar teológiai folyóirat, az "Egyházi értekezések és tudósítások" megindításával és szerkesztésével a magyar nyelvű teológiai szaktudomány úttörőjévé válik. Szónoki működésével a magyar egyházi szónoklat megújítója. Könyvtárában gondosan gyűjti a magyar írók és költők alkotásait és a nyelvújítással foglalkozó műveket; Faludi Ferenc, Bessenyei, Dugonics, Baróti Szabó Dávid, Csokonai, Révai, Virág Benedek, Fáy András és Kazinczy munkái ott sorakoznak polcain. De nem hiányoznak a német és francia irodalom jelesei sem: Klopstock, Wieland, a preromantikus Herder és Schiller, a franciák közül Montaigne, Pascal, Boileau, Molière és Bossuet, hogy csak a legkiemelkedőbbeket említsük. Horváth szeret európai méretekben tájékozódni. Ezt könyvtára összetételén kívül igazolja az a mintegy 25 külföldi folyóirat is – a francia Revue des Deux Mondes-tól a német Hermes-ig –, melyeket

hosszabb-rövidebb ideig járát.
 A könyvhagyatékáról készült jegyzék 3271 művet sorol fel név szerint. Könyvéi nyelvek szerint való megoszlása a következő: német nyelvű több mint 1700, latin kb. 1000, francia 260, magyar nyelvű csaknem 300 mű. A könyvgyűjteményt, mely teljes egészében használati könyvtár, egy tudós, alkotó ember nyílt érdeklődésének a vetülete — két ősnymtatvány és 36 antiqua teszi bibliofil szempontból is még értékesebbé. Horváthnak köszönhetjük könyvtárunk egyik legrégebbi RMK-ját:

Telegdi Miklós 1580-ban, Nagyszombatban kiadott evangélium magyarátját. Horváth szívesen kölcsönzött is könyvtárából. Szalay Imre gyászbeszédében (Halotti beszéd... Horváth János... püspöknek hamvai fölött... Veszprém, 1835, Számmer, 201.) "drága költséggel gyűjtött, s közhasználatra mindig nyitva állott, igen jeles könyvtáráról" is megemlékezik. Horváth János püspök magas

könyvkultúrát hozott Székesfehérvárra, mely kimutathatóan jótékony hatással volt a környezetében élő papokra (Pétrik Ignác püspöki titkár szép könyvtárat alakít ki; Pauer János, Horváth későbbi nagy bibliofil püspök utódja ez idő tájt volt kispap a székesfehérvári szemináriumban), de közvetetten bizonyára kihatott az egész város szellemi életére is.

4. Főnemes a püspöki székben: Barkóczy László.

Horváth Jánost báró szalai Barkóczy László követte, az egyetlen főúri származású püspök a székesfehérvári egyházmegye főpásztorai között. 1792. január 9-én született a Zemplén megyei Imregen. Miskolcon plébános, mikor az uralkodó a nagy műveltségű irodalombarát Pyrker László egri érsek ajánlatára 37 éves korában egri kanonokká nevezi ki. Személyében egy európai látókörű, igényes műveltségű, a reformkor gondolataival rokonszenvező, s főképp a korszerű népiskolai oktatás terén fáradozó főpásztor került 1847-ben a fehérvári püspökség élére. Ismert volt irodalom-pártolásáról: a magyar irodalom művelőit nemcsak erkölcsileg, de anyagilag is támogatta.²⁰ Mint lelkes könyvbarát, tudatosan fejlesztette könyvtárát. A fennmaradt könyvszámlák szerint beszerzései egy részét neves bécsi és pesti könyvkereskedőkön keresztül bonyolította le. Az 1851-ben készült leltár Barkóczy László könyvhagyatékában 647 művet talál 1451 kötetben, és 8 féle folyóiratot 52 kötetben.²¹ A könyvgyűjtemény összetétele a püspök sokoldalú szellemi érdeklődéséről tanúskodik. Mint lelkipásztort, természetesen elsősorban kora egyházi, teológiai illetve lelkes irányú irodalma érdekli. Ezt a szakot 257 mű képviseli könyvtárában. Ebben a részlegben néhány múzeális értékű kiadványt is találunk: Szt. Ireneus műveinek

latin kiadását a híres humanista Rotterdami Erasmus gondozásában (Bázel, 1534, Frobenius); Nagy Szt. Leó műveinek kölni kiadását 1546-ból. Egy 1543-ban, Párizsban kiadott görög-latin újszövetségi Szentírás, Erasmus latin fordításával, valamint Kálvin János Institutio-jának még életében megjelent 1561-es kiadása, ugyancsak komoly könyvérték. A történelmet 135 mű képviseli. A magyar történelmet taglaló munkák között, szerepel a magyar kritikai történetírás egyik úttörőjének, Katona Istvánnak több műve. Itt kell megemlítenünk egy antiquát: Joannes Mariana: Historia de rebus Hispaniae gestis. Toledóban, 1592-ben megjelent munkáját. A jogi művek száma 71. A régi Magyarországon a püspökök hivatalból tagjai voltak az országgyűlés (törvényhozó testületének), jogi kérdésekben tájékozottaknak kellett lenniök. Püspökünket ebben segítette gazdag jogi vonatkozású könyvállománya. Egy értékes RMK is található benne: Werbőczy Tripartitumának bilinguis, latin-magyar, Lipsiai Pál által kinyomtatott debreceni kiadása 1611-ből.

A természettudományok tágabb szakába sorolható Barkóczy 20 könyve, egészségügyi vonatkozású 26 mű, földrajz, útleírás 14 mű. Ki kell emelnünk az e szakokat képviselő kiadványok közül Buffon-nak, a XVIII. század híres francia természettudósának összes műveit tartalmazó, párizsi kiadású (1835) 20 kötetes sorozatát.

Érdekes fényt vet Barkóczy nyelvi műveltségére könyveinek nyelvi megoszlása: 537 kötet latin és 534 kötet német mellett 231 magyar és 138 kötet francia mű található a könyvtárában.

Végrendeletében úgy intézkedik, hogy könyvtárát adják el adósságainak törlesztésére. Könyvállománya azonban még halála után négy évvel is együtt van, és Horváth János könyvhagyatékaival együtt 1851-ben külön leltár ellenében át is adják

a püspöki székben utódjának, Farkas Imrének. Így tehát nem valószínű az a feltevés, hogy könyvtárának – kevésbé értékes – része árverésre került volna.²²

5. A szelid lelkű humanista:
Farkas Imre 1851–1866.

Csaknem ötéves széküresedés után egy saját egyházmegyebeli kerül a püspöki székbe: Farkas Imre kanonok. A Fejér megyei Zámolyon született 1788-ban. Középiskolai tanulmányai után a piarista rendbe lép, és már felszentelése előtt tanárként működik. A székesfehérvári egyházmegyébe kéri felvételét és teológiai tanulmányai, befejezte után pappá szentelik, majd filozófiai doktori fokozatot szerez a pesti egyetemen. A püspöki székvárosban teológiai tanár, 1816-tól váli plébános. Rövid székesfehérvári plébánosság után 1835-ben kanonokká, majd 1851-ben székesfehérvári püspökké nevezik ki.

Könyvszeretetét, melyet már ifjú korából hoz magával, mindvégig megőrzi. A halála után könyvgyűjteményéről készített jegyzék egy-jól berendezett, értékes papi könyvtár képét adja. A püspöki könyvtár teológiai főszerkesztője sokat gazdagodott Farkas Imre jelentős hittudományi anyagával: értékes biblia-kiadványok, patrisztikai művek, kora és az előző korszak neves teológiai munkái mind megtalálhatók benne, különösképpen is a szentírástudomány területéhez tartozó könyvek.

Természetes, hogy a XVIII–XIX. század eleji magyar irodalom termékei is gazdagon képviselve vannak Farkas püspök könyvtárában, s hasonlóan a római klasszikusok is, akiknek műveit ifjú kora óta kedvelte. A továbbiakban történeti, jogi neveléssel foglalkozó könyvek teszik még változatosabbá Farkas Imre könyvtárát. A könyveiről készült leltár szerint gyűjteménye

1828 művet tartalmazott 3177 kötetben, köztük 16 antiquát, Farkas kormányzásának idejére, 1851-52-re esik a Horváth János és Barkóczy hagyatékával tetemesen megduzzadt püspöki könyvtár első szakszerű rendezése. Az ismeretlen rendező alapos munkát végzett. Szakrendben állította fel az idők során, használhatatlanná vált hatalmas könyvanyagot. Itt egy alapvető munkátról van szó, amely azonban nem jutott el a teljes befejezésig.²⁴ Mivel a nagy könyvtárterem már nem volt elegendő a könyvek tárolására, az előtte húzódó folyosó első szakaszát (a külső bejárati ajtótól a nagy terem bejáratáig) mindkét fal mentén 2,80 méter magas könyvállványokkal látják el és használják fel a könyvek egy részének (a régibb, 1851 előtt beáramlott anyag) tárolására.²⁵ Farkas halála után a könyvtár szempontjából eseménytelen évek következnek. A Jekelfalussy Vince (1867-1874) hagyatékában talált könyvekről nem maradt fenn leltár, így nem tudhatjuk, hány kötetet gyarapította a püspöki könyvtár; nagyon valószínű, hogy jelentéktelen mennyiséggel. Az őt követő Dulánszky Nándor (1875-77) pedig rövid kétévi kormányzás után a pécsi püspöki székre távozott.

6. A könyvtár aranykora: Pauer János.

A fehérvári püspöki könyvtár helyi kulturális szerepén túllépve, a múlt század nyolcvanas éveiben országos jelentőségre tett szert; ez Pauer János püspöknek köszönhető. Pauer 1814. augusztus 1-én született a Pest megyei Ráckeven, szerény viszonyok közt élő polgári családból. Elemi és középiskoláit Fehérvárott végzi. Ez idő alatt Simonyi Pálnak, a kiváló műveltségű nagyprépostnak házában talál otthonra, akinek 2500 kötetet kitevő könyvtára alighanem első ihletője volt a könyvek iránti szeretetének.

Filozófiai tanulmányait a pesti egyetemen végzi, majd belép a székesfehérvári papi szemináriumba. Pappá szentelése után, 1838-ban Csákváron káplán, ahol megismerkedhet az Eszterházyak értékes családi könyvtárával. 1841 őszén Szaniszló Ferenc egyetemi tanár Barkóczy püspöktől belső munkatársul kéri ki Pestre a Religio és Nevelés című folyóirathoz. Ez a beosztás előnyösen járul hozzá Pauer szellemi kibontakozásához. Itt kerül munkatársi kapcsolatba Somogyi Károllyal, a korszak egyik le gnevesebb könyvgyűjtőjével, aki majd később Szeged városának ajándékozta hatalmas gyűjteményét. 1844-ben püspöke visszahívja Pauert teológiai tanárnak, majd a könyvszerető Farkas Imre püspök titkára lesz. 1858-ban kanonok és a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, 1872-ben segédpüspök, 1878-ban megyéspüspök. 1889. májusában halt meg. Pauer könyvgyűjtő hajlamai már korán megmutatkoznak: papnövendék korában szerzi meg első antiquáját. Az egyházi pályán való emelkedéssel anyagi lehetősége is nyílt arra, hogy hozzájárasson könyvtára kiépítéséhez. Egy 1868-ban keletkezett Canonica Visitatio szerint "harminc év leforgása alatt könyvtára lassanként 12 000 Forintot költött",²⁶ ami akkor komoly összeg volt. 1877-ben egy önéletrajzi vázlatban úgy nyilatkozik, hogy negyven éves gyűjtés eredményeképpen könyvtára meghaladja a 10 000 kötetet.²⁷ Kanonok korában azzal a gondolattal foglalkozott, hogy már akkor igen értékes könyvtárát becses éremgyűjteményével együtt Székesfehérvár városra hagyományozza, a gyűjtemény otthonául szolgáló épülettel egyetemben. Mikor azonban sokszoros tiltakozása ellenére megyéspüspökké nevezték ki, megváltoztatta szándékát, és 1881-ben az akkor mintegy 11 000 kötetet számláló püspöki könyvtár állományába olvasztotta be

könyvtárát. Saját kezelésében csupán régi könyv. gyűjteményét tartotta meg.

Bibliofil tevékenységének aranykora tulajdonképpen megyéspüspök korában köszöntött, be. RMK gyűjteménye már a 70-es években kialakult. A püspöki könyvtár 166 művet számláló régi magyar könyvgyűjteményéből 22 mű biztosan, 44 pedig esetleg az ő szerzeménye.²⁹ A gyűjtemény kétségtelenül legértékesebb darabja Balassa Bálint Istenes éneki-nek Kassán, 1665-ben Severina özvegy nyomdájában készült kiadásának egy példánya, melyet régi könyvtárlából maga Pauer áztatott ki. Ebből a kiadásból ez az egyetlen, hazánkban fellelhető példány.

A püspöki könyvtár 493 kötetből álló antiqua gyűjteményéből mintegy 270 Pauer gyűjtőtevékenységének gyümölcse. Ezek közül csupán 21 kötetet szerzett be itthon, a többi külföldi antiquáriumok útján került könyvtárába, még pedig 1880 és 1886 között. Ami a gyűjtemény tartalmi összetételét illeti, ezekből a XVI. századi könyvekből a humanizmus korának sokoldalú szellemi érdeklődése tárul elénk. Erasmus, a nagy humanista író egy tucatnál több művel szerepel, Machiavelli is helyet talál a gyűjteményben. A római írók és költők széles skálájával találkozunk, a történelmet Eusebios és a népszerű Josephus Flavius képviseli, az utóbbi hatféle kiadásban, a kartografiát pedig Ortelius Theatrum Orbis terrarum c. atlaszának antwerpeni, 1596-os kiadása. A szentatyák és humanista teológusok művei mellett felsorakoznak a reformáció szellemi vezéreinek írásai (Luther, Melancthon, Kálvin, Theodore de Béze stb.). Az értékes művek sorát 19 féle biblia-kiadvány teszi változatossá, melyek közül a legrégebb az 1515-ös lyoni kiadású szentírás.³⁰

Pauer elsősorban ősnyomtatvány gyűjteményével szerzett a múlt század utolsó harmadának magyar bibliofiljei sorában kiemelkedő helyet.

Az ősnyomtatványokat 1880-ig mindössze két mű képviselte könyvespolcain. Ettől az időponttól kezdve azonban hat éven keresztül meglepő bőségben áradnak könyvtárába – megrendelésére – a különböző külföldi (bécsi, turini, milánói, lipcsei) antiquáriumokból az incunabulumok. Ennek a viszonylag rövid időre terjedő lázas gyűjtésnek eredménye az a 481 kötet ősnyomtatvány, melyeket ő a továbbiakban nagy gondnal és hozzáértéssel feldolgoz, szükség esetén restauráltat, s a régi kor hangulatát keltő, izléses címkékkel lát el. Magányt kedvelő, érzékeny lelke ezek között leli meg búvárkodó, tudós ambícióinak kielégülését. Ha Pauer incunabulum gyűjteményét tartalmi szempontból elemezzük, kiderül, hogy a művek jelentős része a spekulatív és gyakorlati teológiához tartozik (88). A 13 biblia-kiadvány mellett postilla jellegű művek (24), patrisztika (34) hagiografia (10), hitszónoklati gyűjtemények (39) és épületes olvasmányok (11) egészítik ki a

teológiai szakkönyveket, A filozófia 43, a jogtudomány 31 művel van képviselve. De találunk az ősnymtatványok közt orvosi (7), földrajzi, természetrajzi (5), csillagászati, matematikai (9) és egyéb ismeretágakhoz tartozó műveket is.³¹

Pauer régi könyv gyűjteményére országos figyelem terelődött, amikor 1882-ben 15 művel – köztük 12 incunabulummal, 1 antiquával és 2 unikum RMK-val – az Országos Iparművészeti Múzeum által rendezett könyvkiállításon szerepelt.³² A magyar nyilvános könyvtárakban őrzött 7101 darab ősnymtatványt feldolgozó Catalogus incunabulorum szintén előkelő helyet biztosít a székesfehérvári püspöki könyvtár ősnymtatvány gyűjteményének.³³ Megállapítja, hogy a kalocsai főszékesegyházi könyvtárával együtt a leggazdagabb vidéki ősnymtatványegyüttes: 494 művet őriz 502 kötetben. S ebből 482 kötet Pauer gyűjtésének eredménye!

Sajnos, nem maradtak fenn feljegyzések, amelyek alapján pontos választ tudnánk adni arra, mennyit fizetett ki Pauer a csaknem félezer ősnymtatványért. Hozzávetőleges számítások alapján azonban mintegy 10 000 arany forintra becsülhetjük azt az összeget, melyet a könyvszerető püspök az értékes gyűjtemény megteremtésére áldozott.³⁴

Pauer is foglalkozott a könyvtár teljes rendezésének tervével. A nagyterem polcait megújította, a könyvtárfolyosó mai képét az ő idejében kapta, 1881–83 között. A püspök a könyvtár feldolgozásához legszükségesebb bibliográfiai segédkönyveket is beszerezte, s az antiquákat meg ősnymtatványokat maga írta le nagy szorgalommal és körültekintéssel. Halálával és az azt követő személyi változások következtében abbamaradt a könyvtár rendezése.³⁵

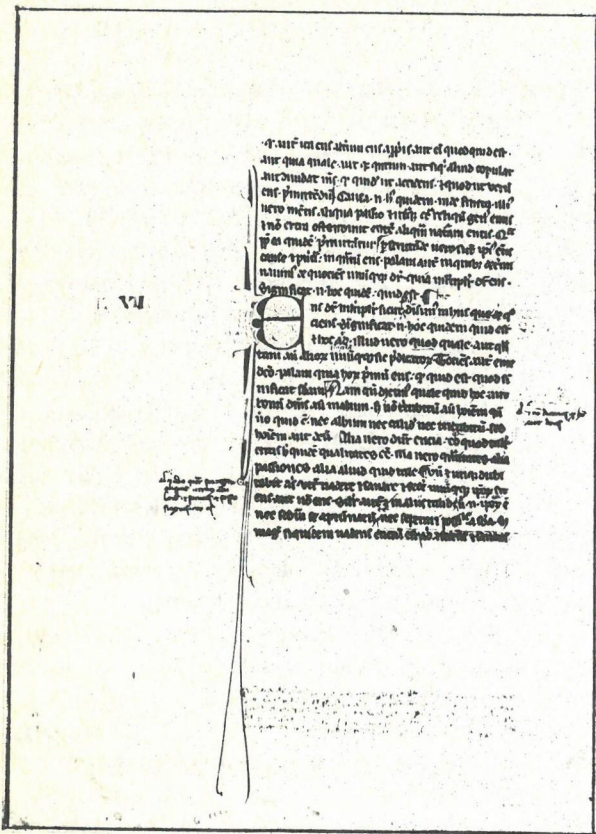
7. Az egyházzpolitikai harcok viharában: Steiner Fülöp.

A múlt század utolsó évtizedében kormányozza az egyházmegyét és az akkor szervezkedő katolikus politikai mozgalom egyik vezére Steiner Fülöp (1890–1900), akinek értékes könyvgyűjteménye igen komoly gyarapodást jelentett a püspöki könyvtár számára. Steiner kitűnő teológus volt, 13 évet töltött Bécsben, mint az Augustineumnak, a monarchia teológiai továbbképző főiskolájának tanulmányi igazgatója, s e minőségben módjában állt ritka könyvekhez is hozzájutnia. Már 1890-ben, amikor a püspöki székebe került, nem nagy, de igen becses könyvtárral rendelkezett.³⁶ Könyvtárát haláláig gyarapította, évenként 5–600 akkori értékű forintot fordított könyvbeszerzésre, illetve könyveinek szolid és izléses félbőrkötéssel való ellátására.³⁷

Beszerzései kiváltképp a szentatyák és egyháztanítók új, kritikai kiadásaira, az újkori és a legújabb kori teológiai és egyháztörténeti irodalom klasszikus termékeire irányultak.³⁸

Steiner könyvhagyatékáról nem készült, vagy legalább is nem maradt fenn jegyzék, de a masszív félbőrkötések alapján általában könnyen felismerhetők könyvei, s így megállapítható, hogy számuk meghaladja a 2000 kötetet.³⁹ Több esetben kézjegyével is ellátta a hozzá tartozó könyveket, így könnyebben azonosíthatók.

A könyvtár két értékes kódexét is Steinernek köszönheti. Az egyik egy igen szép kiállítású és kitűnő állapotban lévő pergamen kódex a XIV. század végéről, Arisztotelész Metaphysica című művének latin nyelvű kommentárja, finom rajzolatú iniciálékkal. (Ms.163). A másik vaskos, papiros kódex kolligátum, 5 különböző kéztől származó, kurzív írású, teológiai tartalmú traktátus. Valamennyi a XV. századból származik. A legkorábbi 1407-ből

való, a legkésőbbi datált kézirat az 1468-as évszámot viseli (Ms. 162). A könyvtárunk gazdag ősnymtatvány gyűjteményével foglalkozó gyér számú tanulmányok közül még egyik sem hívta fel a figyelmet arra, hogy ennek az 502 egységet őrző együttesnek tiszteletreméltó része Steiner gyűjtő tevékenységének a gyümölcse.

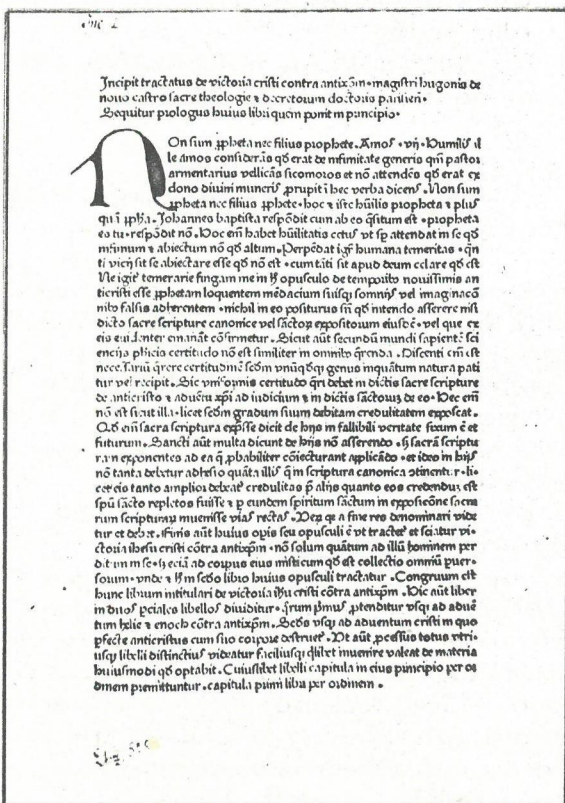
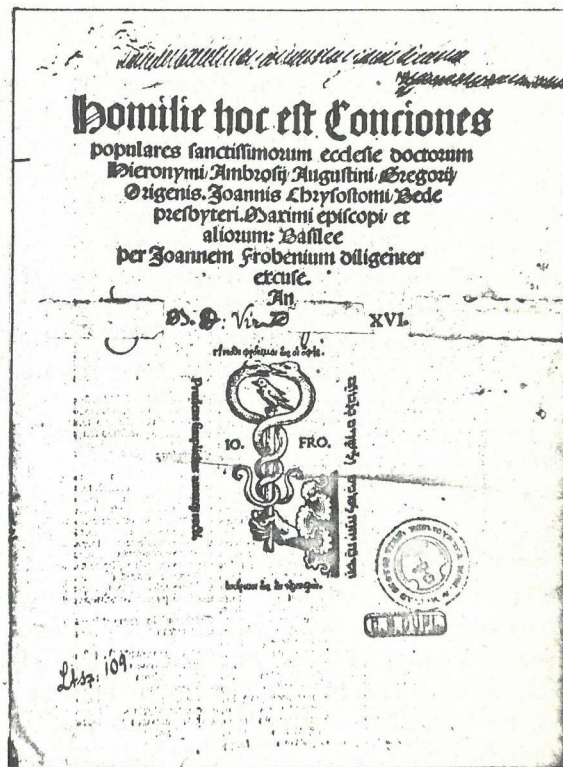
Minden kétséget kizáróan az ő könyvtárának darabja volt 15 kötet, mert Steiner kézírása, saját kezével irt vagy pecsétnyomóval készült névmonogramja vagy színes pecsétnyomóval készült főpapi monogramja látható e műveken.⁴⁰ Noha ezek az ismertetőjelek hiányoznak további hat kötetről, mégis erkölcsi bizonyossággal állítható, hogy nem Pauer tulajdonában voltak, mert restaurált kötésük jellegzetességei teljesen azonosak a minden kétséget kizáróan Steiner könyvtárából származó Inc. 98 és 348 jelzetű könyvekkel. Tehát bizonyosan

ugyanabból a könyvkötő műhelyből kerültek ki: szolid világosbarna félbőr-kötés, jellegzetes színes márványpapír a tábla versoján és az előzéklapon (Steiner könyvtárának igen sok darabján látható ez a papír!); jellemző a könyvkötő archaizáló szándéka, továbbá a gerincen elhelyezett piros bőrcimke. Mindez szinte első pillanatra elárulja, hogy egy és ugyanazon könyvtárhoz tartoznak.⁴¹ Nagy a valószínűsége annak, hogy Steiner könyvtárából valók azok a kötetek, amelyek bizonyosan nem Paueré voltak, és nem is Steiner halála után kerültek be a könyvtárba. Semmi adatunk sincs arra, hogy Pauer Kubasta Voigt bécsi antiquáriustól vásárolt volna könyveket,⁴² Steiner viszont az Inc. 200/1-3. köteteket onnan szerezte be. Így tehát megalapozottan feltételezhető, hogy az Inc. 69 és 70-et is ő vásárolta ugyanonnan. – Az Inc. 345, mely igazoltan Steiner szerzeménye, valamikor a göttweigi bencés apátság tulajdona volt. Ugyanebből az apátságból származik az Inc. 48 és 199/2 jelzetű ősnymtatvány, melyet ugyanattól az antiquáriustól vásárolt meg a fentivel együtt a könyvbarát püspök. Legkevesebbé tudjuk meggyőzően igazolni az Inc. 149, 158, 262, 345 kötetek Steiner könyvtárához való tartozását. Az Inc. 262, akár csak a biztosan Steiner könyveihez tartozó Inc. 200/1-3, a Conventus Lucensis bibliothekájából került ki. Jogos tehát a következtetés: ez is Steiner könyve volt. – Az Inc. 149 restaurált kötése és bőrcimkéje azonos kivitelű a bizonyosan Steinerhez tartozó Inc. 348-ával, valamint Inc. 70-ével. Jogos tehát a következtetés: ezt is Steiner szerezte. – Ha pedig a többi három ősnymtatványt egymás mellé helyezzük, egyaránt szembeötlő rajtuk az eredeti formát tiszteletben tartó restaurált kötés, a barna bőrcimkével, rajta az azonos betűtípus, a római számjegyekkel jelölt kiadási év, a könyvkötő

szándékos archaizálása, hogy a könyvek korát érzékeltesse. Olyan meglepő a hasonlatosság, hogy egészen megalapozott a feltételezésünk: ezek a könyvek egy és ugyanazon gyűjteményhez tartoztak. És mivel a székesfehérvári püspökök közül Paueren kívül egyedül Steiner érdeklődött az ősnymtatványok iránt, jogosan tételezhetjük fel, hogy ezek az incunabulumok is az ő szerzeményei. Természetes, a könyvek egységes restaurálását, maga az antikvárius is elvégeztethette ugyanazzal a könyvkötővel.

Összesen tehát 30 kötetről állapítható meg több-kevesebb bizonyossággal, hogy Steiner püspök szerzeményei. A beszerzések helyéről, idejéről, a művek vételáráról számottevő feljegyzés nem maradt fenn.⁴³

Ami az incunabulumok tartalmát illeti, 2 filozófiai művet kivéve valamennyi a teológiai irodalomhoz tartozik: 1 biblia, 10 dogmatikus mű, 6 erkölcsstani, 5 egyházi jogi munka, 5 szentbeszéd-gyűjtemény,

illetve homiletikai elmélet, végül 1 egyháztörténeti mű. Az Inc. 71 jelzetű Hugo de Novo Castro, de victoria Christi című, Nürnbergben 1471-ben megjelent mű könyvtárunk legrégebbi ősnymtatványa. A püspöki könyvtár antiquagyűjteményét Steiner 8 művel gyarapítja. Ezek közül négyben található meg a tulajdonos neve vagy monogramja, a másik négynél igen nagy valószínűséggel köve tkeztethetünk a tulajdonosra a kötés alapján, mely teljesen azonos kivitelezésű egyes biztosan Steiner tulajdonát képező könyvek kötésével.⁴⁴ Különös figyelemre tarthat számot az Ant. 102. jelzetű, Homilie hoc est conciones, Basel, 1516, Frobenius nyomdájában készült mű, még pedig egykori tulajdonosa, Homorogdi Miklós nagyváradi prépost miatt, aki nagy valószínűség szerint a mohácsi csatában veszett el, több váradi kanonoktársával együtt.⁴⁵ A

kötet, hátsó kötéstáblájának rectóján Steiner 1889. március 11-én kelt bejegyzése áll, amely szerint a tábla felső szélén ez a latin nyelvű szöveg volt, olvasható: "Nicolai, de Homorgd"; de ezt a könyvkötő megfontolatlanul leragasztotta és az eltávolítás során megsemmisült. De még most is jól olvasható ez a két szó, illetve dátum "pp [praepositi] Varadini 1522."⁴⁶ Steiner, szerzeménye a könyvtár egy igen jó állapotban levő hungarikája: Bonfini Rerum Hungaricarum decedes bázeli, 1568. évi kiadása (RMK 12). A biztosan hozzá tartozó Inc. 149-ével teljesen azonos kötéstechnikája és címkéje erre a bizonyíték.

Steinert tízéves kormányzása folyamán annyira lekötötték az egyházmegye vezetésének gondjai és a katolikus tömegek politikai öntudatosításával kapcsolatos feladatok, hogy az egyre használhatatlanabb állapotba kerülő könyvtár rendezésének kérdésével nem tudott foglalkozni. Ebben megakadályozta idő előtti halála is. Utóda, Városy Gyula rövid székesfehérvári kormányzása (1901-1905) hasonlóképpen nem kedvezett a könyvtárrendezés ügyének. A könyvtárnak 250 kötet könyvet hagyván vissza, 1905-ben a kalocsai érseki székbe távozott.⁴⁷

8. Prohászka Ottokár (1905-1927)

Amikor átveszi az egyházmegye kormányzását, Prohászka Ottokár már a századelő magyar katolicizmusának szellemi vezére és büszkesége. "Zsenije és ragyogó fantáziája bebarangolja az egész világmindenséget, teológiát, történelmet, filozófiát és természettudományokat. . ." ⁴⁸ – írja róla egyik munkatársa. Valóban, kora magyar és európai életének úgyszólván minden problémája érdekli: a legmodernebb teológiai és filozófiai irányzatok (pl. Bergson), úttörő irodalmi és művészeti törekvések, társadalmi és

közgazdasági kérdések (szocializmus, marxizmus), a nagyvárosok erkölcsi és szociális problémái stb., s ennek megfelelően mintegy 2800 kötet könyvet és 610 kötet folyóiratot tartalmazó könyvhagyatéka is rendkívül sokszínű és modern. Halála után könyvei leltár nélkül kerültek a könyvtárba, sok munkával járó azonosításuk, valamint részletes elemzésük még várat magára.⁴⁸ Prohászka kormányzása idején kétszer is kísérlet történik a könyvtár rendezésére. Először 1906 – 1908 között Radványi Miklós, volt megyei főlevéltárnok fog hozzá a teljesen használhatatlanná vált gyűjtemény rendezéséhez. Selejtezés és osztályozás után szakrendben óhajtja elhelyezni a könyveket. Nagyon lelkiismeretes munkát végzett, a rendelkezésre álló szűk könyvtárhelyiségben azonban a szakok szerint való felállítás nem bizonyult gyakorlatilag beváló módszernek. A katalóguscédulák megírása is félbemaradt.⁵⁰

A másik rendezést Pécsy Jenő főreáliskolai tanárra bizza a püspök. Az első világháború kitörése és Pécsy bevonulása, majd halála ezt a kezdeményezést is megghiúsítja.⁵¹

9. A tudatos könyvtárpolitikus: Shvoy Lajos 1927-1968.

Shvoy Lajos számára a könyv a kultúrember nélkülözhetetlen eszköze. Egyéni könyvszeretete ebből a felismerésből sarjadzik. Halálakor egy méreteiben nem nagy, mindössze 1550 művet tartalmazó, de értékes könyvanyaggal gazdagodott a püspöki könyvtár. Ennek tartalmi megoszlása: 655 teológiai vonatkozású, 430 spirituális jellegű és 475 a különféle profán tudományágakhoz tartozó munka. Shvoy püspök nyelvi kultúráját tükrözi könyveinek nyelvi megoszlása: különösen sok a német nyelvű, jelentős az angol és francia nyelvű művek száma az olasz és latin munkák mellett. 1945-ig

elsősorban magyar nyelvű könyvekkel
gyarapszik könyvtára, a későbbiekben
ajándékozás útján szép számú
külföldi könyvhöz jut, ami jelentősen
gazdagítja könyvtárunk modern
könyvállományát.⁵²

Ami azonban Shvoy püspök nevét
különösen emlékezetessé teszi a
püspöki könyvtár történetében, az
nem annyira a tőle örökölt,
könyvgyűjtemény, mint inkább a
negyven éves kormányzatát jellemző
könyvtárpolitikája. Ifjú korában két
esztendőn át latin – történelem szakos
hallgatója volt a budapesti
tudományegyetemnek, Csak ismételt
tüdővérése miatt volt kénytelen
félbeszakítani tanulmányait. A
könyvtárügy iránt tanúsított
érdeklődését minden bizonnyal
ifjúkori tanulmányai tartották ébren.
1934-ben megbizta Kuthy Istvánt,
művelt, alapos képzettségű
egyházmegyes papját a püspöki
könyvtár évtizedek óta húzódo
rendezésével, a könyvanyag modern,
korszerű feldolgozásával. A vallás-
és közoktatásügyi minisztérium is
segíti szándékának megvalósításában
azzal, hogy kérésére Juhász József
okleveles latin-történelem szakos,
állástalan középiskolai tanárt Kuthy
munkatársául küldi ki két esztendőre
havi 80 pengő segéllyel.

Juhász, aki előzőleg több hónapon
át tanulmányozta a budapesti nagy
könyvtárakban a feldolgozás
technikáját, kitűnő munkaerőnek
bizonyult. Kétévi munkával a
könyveket három nagyságrenden
belül (folió, negyedréteg és
nyolcadréteg alakú könyvek)
folyószámos rendben helyezik a
polcokra. Ugyanakkor valamennyi
műről betűrendes cédulakatalógus
készül.⁵³

Ekkor kerül sorra több
különgyűjtemény kialakítása is,
ugyanasak betűrendes katalógussal.
Ezek a különgyűjtemények:

1. Ősnyomtatványok, 2. Antiquák,
3. RMK., 4. Manuscripta,
5. Egyházmegyei írók művei,
6. Segédkönyvtár, 7. Kézíkönyvtár,
8. Folyóíráttár, 9. Névtárak és

évkönyvek, 10. Térképtár,

11. Fényképtár.

A püspök rendeletére a püspöki
könyvtár együttműködik a
székvárosban működő szemináriumi
könyvtárral a hiányos sorozatok,
a csonka, többkötetes művek
kölcsonös kiegészítésében. A
duplum anyagot értékesítik.
A megyéspüspök 1935-ben egy
háromtagú bizottságot nevez ki
azzal, hogy kutassák át az
egyházmegye összes plébániájának
könyvtárát, és az ott található régi
és ritka könyvértékeket a biztosabb
megőrzés céljából foglalják le a
központi könyvtár számára. E
providenciális akció során 1255
nyomtatvány került be mintegy
3000 kötetben a püspöki
könyvtárba, köztük 2 ősnyomtatvány,
63 antiqua és 298 XVII. századból
származó mű. Ez a gyűjtőmunka a
könyvtár, RMK gyűjteményét 44
művel gyarapította. Ennek
köszönhetjük a könyvtár legrégebb
magyarországi nyomtatványát,
Bornemissza Péter "Első Része Az
evangéliumokból és az
Epistolakból való tanúságoknak" c.,
Semptén készült 1573-as kiadását,
a ráckevei plébániáról.⁵⁴

Shvoy püspök nagyvonalú
könyvtárpolitikájának köszönhető a
9900 kötetet őrző Szemináriumi
Könyvtár rendezése és a kutatás
számára hozzáférhetővé tétele
1937–38-ban, valamint az
Egyházmegyei Kölcsonkönyvtár
még szervezése 1941-ben, mely
utóbbi 1945 után a körülmények
megváltozásával szűnt meg.⁵⁵
Shvoy Lajos kormányzása folyamán
kapott a püspöki könyvtár először
főhivatásúnak mondható könyvtárost,
Kuthy István személyében
(1934–1944). Az ő szivós munkája,
rátermettsége nélkül nehezen
valósulhattak volna meg a főpásztor
kulturális célkitűzései. Kiváló
szaktudásával, fiatalos lelkesedésével
állt a könyvtáros mellett a rendezés
munkálataiban Juhász József tanár,
akinek korai halála súlyos
veszteséget jelentett városunk régi

történetének kutatása terén: 57
Dr. Németh László (1944–1948) akkor viselte a könyvtáros tisztséget, amikor könyvtárunkat a háború ütötte súlyos sebek éktelenítették. Tiszteletreméltó, áldozatos munkát végzett a könyvtárban Dr. Szarka Géza (1948–1956); feladata volt a háború nyomainak eltüntetése és a háborús károk felmérése; 238 könyv és 504 füzet alakú kiadvány került selejtezésre, aknaszilánkok pusztítása következtében. 1956 óta Sulyok János a könyvtár gondozója, aki 1964-ben könyvtári szakképesítést szerzett. A jelen legnagyobb problémája: a könyvtárak örök réme, a helyhiány. A püspöki hagyatokon kívül az elhunyt egyházmegyes papok hagyatékából, ajándékozásból és a nagyon szerény keretekben történő beszerzések révén beáramló könyvanyag feldolgozása és elhelyezése helyhiány miatt egyelőre részben megoldatlan. Hosszú távon a jelenlegi könyvtárhelyiség alatt levő XVIII. századi lóistálló könyvtári raktárrá való átalakítása biztosíthatja a probléma megoldását. A megvalósítás kizárólag anyagiakon múlik. A múltból észrevétlenül megérkeztünk a jelenbe. Könyvtárunk főhatósága a Székesfehérvári Egyházmegyei

Hatóság, Szakfelügyeleti szerve a Kulturális Minisztérium Könyvtárügyi Osztálya, amely az egyházi könyvtárak szakreferensén keresztül gyakorolja felügyeleti jogát. Az Országos Katolikus Gyűjteményi, Központ összekötő szerepet tölt be az állami szervek és az egyházi könyvtárak között, amelyek egyelőre könyvtárhálózaton kívül tevékenykednek.

Könyvtárunk jellege tudományos szakkönyvtár. Főszakjaink: a teológia, filozófia, jogtudomány, történelem és művészettörténet. A könyvtár bizonyos részlegeivel könyvtármúzeumi funkciót is betölt. A könyvtár jelenlegi állománya hozzávetőlegesen 44 000 kötet; 3200 kötet folyóirat, 5 kódex, 502 ősnymtatvány, 507 antiqua, 167 RMK, 250 újkori kézirat, továbbá térképgyűjtemény kb. 70 egységgel és fotógyűjtemény 90 egységgel. Kutatók számára olvasóterem áll rendelkezésre. – A könyvtár bemutatására előzetes megbeszélés alapján kerül sor. A közel kétszázévesztendős múlttal rendelkező székesfehérvári püspöki könyvtár feladatának tekinti, hogy lelkiismeretesen őrizze a múlt szellemi kincseit, és szerény eszközeivel szolgálja készségesen a jelent és a jövőt.

Sulyok János

Jegyzetek

¹Régi törvényes szokás szerint a könyvek ki voltak véve a főpapi szabad végrendelkezés alól. A mindenkori püspök halála után könyveit leltár szerint kellett átadni az utódnak. V. ö. Kuthy István: Emlékek a székesfehérvári püspöki könyvtár múltjából. = Székesfehérvári Szemle, 1937. 3–4. füz. 36. l.

²Meg kell jegyeznünk, hogy a székesfehérvári egyházmegye öt püspöke csak rövidebb ideig kormányozta az egyházmegyét, majd más püspökség élére került; így tehát az ő könyvtárak nem, vagy csak jelentéktelen mértékben gazdagította a székesfehérvári Püspöki Könyvtárat.

- ³ Szfvári Pki Lt. Sélyei Nagy Ignác kéziratai. Levél számvevőjéhez, Horváth Istvánhoz. 1787. jan. 18.
- ⁴ Szfvári Pki Lt. Acta Ecclesiae Albaregalensis 1781–1782. 231. l. Levél Bernáth császári ágenshez. 1782. márc. 9.
- ⁵ Szfvári Pki Lt. 5893/1. Originalis Conscriptio Bibliothecae Eppalis per exmissum Cap. Josephum Szabó parochum, V. A. Diaconum Alben. 1790 peracta.
- ⁶ Németh László dr.: A székesfehérvári püspökség kialakulása. Sélyei Nagy Ignác. Ráckeresztúr, 1969, Kézirat. 16. l.
- ⁷ Szfvári Pki Lt. Acta Ecclesiae Albaregalensis. 1787. jan. 19. 17. l.
- ⁸ Németh László i. m. 2. l.
- ⁹ Steinhuber, Andreas: Geschichte des Collegium Germanicum Hungaricum in Rom, 1–2. Bde. Freiburg, 1895. 2. 341. l.
- ¹⁰ V. ö. Hermann Egyed: A katolikus Egyház története Magyarországon 1914-ig. München, 1973. 309. l.
- ¹¹ Fényi Ottó: Milassin Miklós püspök 1790–1811. Bp. 1975. 1–2. l. Kézirat, Szfvári Pki Lt.
– Somogyi Árpád: A székesfehérvári püspöki kincstár. Kiny. Művészettörténeti Értesítő. 1972. 2. 124–132. l. – A szeminárium könyvtárról: Radványi Miklós: Jelentés a székesfehérvári püspöki könyvtár állapotáról. 1908. évben. Szfvári Pki Lt. 442. sz. 5. l.
- ¹² Index librorum Bibliothecae Episcopalis Albaregalensis. Szfvári Pki Lt. Nr. 5893/2.
- ¹³ Kuthy István: Emlékek a székesfehérvári püspöki könyvtár múltjából. = Székesfehérvári Szemle 1937. 3–4. füz. 38. l.
- ¹⁴ Canonica Visitatio Ecclesiae Cathedralis Albaregalensis. 1817. 376. l. Szfvári Pki Lt. Nr. 5886.
- ¹⁵ Radványi i. m. 6. l. – Kuthy i. m. 38–39. l.
- ¹⁶ Szfvári Pki Lt. Nr. 5895/3.
- ¹⁷ Glósz Ervin dr.: Egy reformkori magyar főpap könyvtára (Horváth János székesfehérvári püspök 1769–1835). Székesfehérvár, 1973. Kézirat. Szfvári Pki Lt. – Sulyok János: Adatok Székesfehérvár újkori könyvkultúrájához. Székesfehérvár, 1970. Kézirat. Szfvári Pki Lt.
- ¹⁸ Szfvári Pki Lt. Nr. 5893/5.
- ¹⁹ Badics Ferenc: Horváth János püspök 1769–1835. Veszprém, 1927. 104. l.
- ²⁰ Pauer, Joannes: Historia dioecesis Albaregalensis. . . Székesfehérvár, 1877. 310. l.
- ²¹ Aczél László: Barkóczy László székesfehérvári püspök könyvtára. Székesfehérvár, 1973. 30–36. l. Kézirat. Szfvári Pki Lt.
- ²² V. ö. Aczél i. m. 16. l. – Szfvári Pki Lt. 5893/6.
- ²³ Ujfalussy Gusztáv: Farkas Imre könyvtára. Bta, 1973. Kézirat. Szfvári Pki Lt.
- ²⁴ Radványi i. m. 36. l.

- 25 Uo. 34. l.
- 26 Súlyok János: A székesfehérvári Pauer-gyűjtemény. = Magyar Könyvszemle, 1967. 2. sz. 192. l.
- 27 Uo. 193. l.
- 28 Uo. 192. l.
- 29 Uo. 194. l. Meg kell azonban jegyeznünk a következőket: Az idézett helyen megfogalmazott véleményünkkel ellentétben ma úgy látjuk, hogy azoknak az RMK. köteteknek egy része, melyekben nem szerepel saját kezű bejegyzése — még ha azokat restauráltatta és a Számmer-féle címkékkel látta is el —, nem szükségképpen az ő szerzeményei. Azokat esetleg a püspöki könyvtár állományából emelte ki.
- 30 Uo. 196. l.
- 31 Uo. 196–198. l.
- 32 Czobor Béla: Emlékbeszéd Pauer János, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja felett. Bp. 1890. 55. l.
- 33 Sajó Géza – Soltész Erzsébet: *Catalogus Incunabulorum quae in bibliothecis Publicis Hungariae asservantur*, Bp. 1970. XXXVI–XXXVII. l.
- 34 Súlyok i. m. 197. l.
- 35 Radványi i. m. 14. l.
- 36 Uo. 8. l.
- 37 Uo. – Könyveit – egy 1894-ből származó számla szerint – Gottermayer Nándor budapesti könyvkötő kötötte. – A Szent István Társulat összes
- kiadványait a Gottermayer által készített diszkötésben XIII. Leo pápának ajánlotta fel. Az ajándékokból rendezett kiállításon ezekért a könyvekért Rómában aranyéremmel tüntették ki a kiadót. Ezzel közvetve Gottermayer művészetét is elismerték. (V. ö. Katholikus Szemle, 1900. Szent István Társulat értesítője. 10. l.)
- 38 Kuthy i. m. 46. l.
- 39 Radványi i. m. 8. l.
- 40 Inc. 1, 38/1, 98, 120, 143, 156, 200/1–3., 332/1–4, 348, 454.
- 41 Inc. 88, 235, 347, 382, 442, 447.
- 42 Súlyok János: A székesfehérvári Pauer-gyűjtemény. = Magyar Könyvszemle, 1967. 2. sz. 196. l.
- 43 A könyvben található saját kezű bejegyzése alapján tudjuk, hogy az Inc. 1-et és 156-ot 1869. július 1-én, tehát bécsi működése idején vásárolta.
- 44 Ant. 16, 27, 102, 345, ill. Ant. 104, 112, 121, 182
- 45 Homorogdi Miklóst az ifjú váradi püspök, Perényi Ferenc hozta magával Erdélyből, ahol kanonok és hunyadi főesperes volt; Váradon prépostságra emelte és a helynöki tisztet is ráruházta 1516–1522 között. – Bunyitay Vince: A váradi püspökség története. Nagyvárad, 1883. 2. köt. 54. l. – A mohácsi csatában történt halálára vonatkozóan ld. uo. 176. l.
- 46 A megrongálódott bejegyzés valószínű, rekonstruált szövege ez: Hic est liber Nicolai de Homorgd pp [praepesiti] Varadini

1522. (Magyarul: Ez Homorogdi Miklós váradi prépost könyve 1522.)

47 A. Múzeumok és Könyvtárak Országos Felügyelősége kérésére, hogy rendeztesse, dolgoztassa fel a püspöki könyvtár anyagát, s az értékes gyűjteményt számára alkalmasabb helyiségbe helyezze el, javadalmának szerénységére hivatkozva, államsegélyt kér:
"Az itteni püspöki könyvtár szomorú állapota, székfoglalásom napjától fogva legélénkebb gondoskodásom tárgyát képezte, annál is inkább, mert egykor Kalocsán magam is az érseki könyvtár igazgatója voltam, s így a könyvek iránt természetszerű érdeklődéssel viseltetem."

48 Kuthy István: A székesfehérvári egyházmegye rövid története. 26. l. Kézirat. Szfvári Pki Lt. 1693. sz.

49 Purszki Géza: A székesfehérvári püspöki könyvtár története 1928–1968 között. Shvoy Lajos könyvtárpolitikája. Balinka, 1973. 4. l. Kézirat.

50 Radványi i. m. 11–29. l.

51 Purszki i. m. 13. l.

52 Uo. 9, és 11. l.

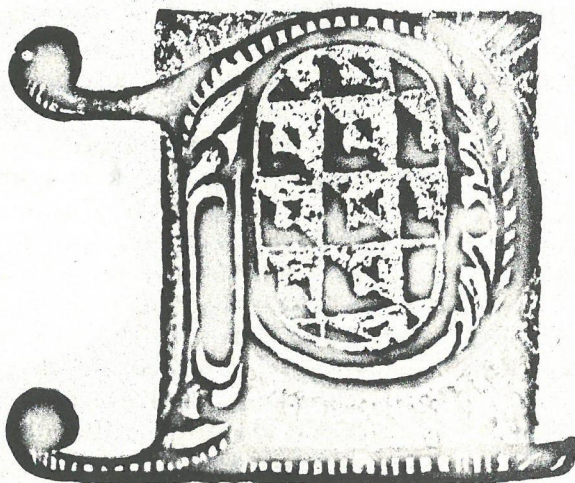
53 Uo. 14. l.

54 Szfvári Pki Lt. 442. fasc. 49/1938.

55 Purszki i. m. 22–25. l.

56 Már a XIX. század folyamán is találunk központi szolgálatban tevékenykedő papokat, akik egyéb munkakörük mellett a "bibliothecarius" tisztét is betöltik. Számukra ezek rendszerint átmeneti beosztások voltak, elmélyült, eredményes munkát nemigen lehetett várni tőlük. Szobovics Antal 1848–1854, Húsár Károly 1854–1868, Burger Ignác 1869–1874, Komáromy Károly 1875–1877, Magdics István 1877–1890-ig tölti be ezt a hivatalt, de talán a Pauer könyvtárosaként működő Magdics fejtett ki egyedül számottevő könyvtári tevékenységet (V. ö. Radványi i. m. 11–12. l.)

57 Purszki i. m. 20–21. l.

ezt láttuk

"A KÖNYVKÖTÉSZET MULTJA ÉS JELENE"

Kiállítás a martonvásári községi könyvtárban

Közművelődési intézményeink általában ritkán vállalkoznak könyvkultúránk népszerűsítésére. Nemcsak a nagyobb igényű, reprezentatív kiállítások száma elenyésző, de az ismeretkörbe tartozó, az előbbieknél kevesebb gonddal, fáradsággal járó előadásoké is. És ebben a tekintetben sajnos, nem kivételek a könyvtárak sem, amelyek pedig autentikus gazdái lehetnének – értő kezdeményezői és kivitelezői – az effajta rendezvényeknek. Ezért üdvözljük örömmel és megkülönböztetett figyelemmel azt a kiállítást, amelyet május első felében láttunk Martonvásáron; a községi könyvtárban.

A kiállítás címe (A könyvkötészet múltja és jelene), amelyet plakátján hirdetett a könyvtár, ugyancsak széles ismeretkört, nagy mennyiségű anyagot sejtetett látatlanul is. Vajon hogyan teljesíthető ekkora ígéret?

– merült fel rögtön a kérdés. A két helyiséget megtöltő tárlók és táblák mindenestre elég teret engedtek a rendezőknek ahhoz, hogy a laikus nézőt bevezessék a könyvkötés technikájának és művészetének történetébe, s ebből izelítőt, vázlatos áttekintést adjanak az ókortól a huszadik századig.

Fekete-fehér és színes reprodukciókon s jónéhány eredeti példányon kísérhette végig a látogató a könyvtábla fejlődését és diszítését a diptichontól a mai gépi könyvkötésig; szép példákat láthatott a könyvkötés régi híres műhelyeinek munkáiból, továbbá

megismerkedhetett a könyvkötés egyes korokra jellemző anyagaival, munkafolyamataival és neves magyar mestereivel is. Számos szép bormetszet és bormozai-berakás, aranyozott és vaknyomásos tábla, valamint többek között Jost Amman fametszeteinek hasonmásai érzékeltették a művészi könyvkötés és könyvdiszítés sokévszázados múltját; a mai gépi könyvkötést pedig az Akadémiai Nyomda martonvásári könyvkötészetének legújabb munkái, amelyek disztelen, sima felületűvel, feszített kompozícióikkal és anyagukkal már az úgynevezett modern könyvkötéstílust képviselik. Szakmatörténeti dokumentumként szerepelt egy céhlevél I. Ferenc pecsétjével és a Code Napoléon 1810-es párizsi kiadása. Több értékes ritkaság közül is kiemelkedett egy ősnymtatvány, első nyomtatott krónikáink egyike: a Thúróczy Krónika, amelyről a lezárt vitrinben nem deríthettük ki, vajon a brünni vagy a néhány hónappal későbbi augsburgi kiadás-e 1488-ból. Az angol királyi udvarban is ismert Váci Györgynek, a Könyvkötés Kiváló Mesterének bemutatott munkái nemcsak a mai kézi könyvkötés kimagasló teljesítményeit, szegély- és betümintáit, aranyozó kliséit tárták a látogató elé, hanem jól szemléltették a különböző kötéstípusokat és anyagokat is. A kötéstáblák, hasonmások, ábrák, fotók mellett kiállított szakirodalmi művek általában szerencsésen

egészítették ki a dokumentumok információit, néhol viszont tovább bővítették a vállalt téma amúgy is széles körét.

külön kell szólnunk a második teremben elhelyezett kuriózumokról: a 63 cm gerincmagasságú bélyegalbumról és az 5,5 mm méretű könyvparányokról, amelyeket szívesen néznek meg bárhol, a könyv barátai.

A bemutatott anyag sokféleségét, bőségét mérlegelve, kétely támad a látogatóban: vajon nem lett volna szerencsésebb; ha ekkora helyen csak a művészi könyvkötés történetét, vagy csak a könyvkötés technikai fejlődését mutatják be – részletesebben, alaposabban – a rendezők? Kevesebb, bizonyára többet sikerült volna közölniük. Ha, például stíluskorszakok szerint dolgozzák fel csak a magyarországi könyvkötés történetét, aligha maradnak kommentár nélkül a XIX.

század és XX. század eleji stílusbomlás jegyeit hordozó, túldisztított és hamis pompájú luxuskiadások sem.

Mindaméllt csak örülhetünk a martonvásári községi könyvtár vállalkozásának; amely néhány jeles gyűjtő (Csupor Zoltán Mihály, Kovács György, Váci György) és az Akadémiai Nyomda martonvásári könyvkötészetének, KISZ fiataljainak (legfőképp Pletscher Róbert) segítőkész felajánlásából, példamutató összefogásából jött létre. Szedlákné Chilla Szilvia, Martonvásár új községi könyvtárosa érdemes teljesítménnyel mutatkozott be olvasóinak. A kiállítást, amelyet május 2-án Ács Károly, az Akadémiai Nyomda martonvásári telepe Szakszervezeti Bizottságának elnöke nyitott meg ünnepélyes keretek között, 16-áig tekinthették meg az érdeklődők.

N. L.

kövek, színek, emberek

KNER IZIDOR S ZÉKESFEHÉRVÁRON

Több mint negyven esztendeje, 1935. február 6-án halt meg Kner Izidor nyomdász, könyvkiadó, a 20. század eleji magyar művészi könyvtervezés és könyvnyomtatás kiváló mestere és úttörője.

Sokgyermekes könyvkötőcsaládból származott, s maga is könyvkötőinasként, majd segédként kezdte pályáját. Húsz esztendő, amikor vándorútja során Székesfehérvárra kerül, s közel másfél esztendeig dolgozik a városban. Pontos emlékezete sok részletet megőrzött az itt eltöltött időről, pedig ezeket csak ötven esztendővel később vetette papírra, amikor *Félévszázad mesgyéjén*¹ című könyvét megírta, és számot vetett 1882-ben elkezdett nyomdász-pályafutásával.

Kner Izidor székesfehérvári működéséről Stigler István tesz említést könyvében,² majd egyik cikkében további értékes adatokat szolgáltat a vándorkönyvkötő székesfehérvári tevékenységéről.³

E rövid dolgozatban az a célunk, hogy a fenti írásokat felhasználva, összefoglaljuk mindazt, amit Kner Izidor székesfehérvári tevékenységéről tudunk, s további adatokkal kiegészítsük, mégpedig elsősorban a korabeli székesfehérvári sajtó segítségével. A következőkben lehetőleg Kner visszaemlékezésének időrendi és tárgyi sorrendjében követjük az eseményeket. (Zárójelben a *Félévszázad mesgyéjén*ből vett idézetek lapszámait közöljük.)

Kner Izidor a *Félévszázad mesgyéjén*ben két helyen is foglalkozik székesfehérvári éveivel: a *Kódorgások* és a *Műzsanyagatás* című fejezetekben. Az itt elmondottak szerencsésen kiegészítik egymást és – amint látni fogjuk – sok konkrét támpontot kínálnak az események sorrendjének és időpontjának meghatározásához.

Kner *Budapest*ről érkezik *Fehérvárra* – 1879-től *Hirhäger Károly* pesti könyvkötészetében dolgozott⁴ –, mégpedig 1880. húsvétja előtt, nagyszombaton este, ami ebben az évben március 27-re esett.

Mindezt emlékezéseiben írja, valamint azt is, hogy miután megvacsorázott a "csirkepiac-téri „Arany Bárány”-ban," nyugovóra tért:

Hotelnek kínálva kínálkozott a kocsmával szemközti Zichy-liget korán serkedező pázsitja, bokra. A csalitnak nincsen sötétet tartó zsalugátére. Korán pitymallik és akarva sem aludhat tovább az ember...

A felkelés azonban nem volt sürgős, s még fektemben vett elő a nálam szokatlan gond: hogy mihez kezdjek, mihez fogjak? A munkábaállítás kényszerűségének megállapítása után az ellenkezőjét határoztam el, miben a véletlen is mellém állott.

A kereszténység egyik legnagyobb ünnepére, húsvétra virradtam, tehát nem is nézhettem dolog után.

...Kíváncsi voltam, hogy egy szintiszta katolikus városban miként megy végbe a feltámadás napjának megünneplése. (36. l.)

Estig tartó járkálás után ugyanott tér nyugovóra, mint előző este. Elalvás előtt még elhatározza, hogy itt nem áll munkába:

Emberhez nem méltónak találtam naphosszat ócska zsoldárokat szétszededegetni és lapjai közül a port és más szemetet kifúvogatni; a számfűleket kisimitgatni; rongyos részeit foltoztatni; mindezt kutyafuttában, mert hogy különben a bekötésért járó negyven krajcárra ráfizetne a munkaadó mester. (41. l.)

A hétfőt mégis "nyomot kereső szaladgálással" töltötte, s harmadnap már munka után nézett. A kép nem volt kedvező:

Mesterségem itt is ebek harmincadján volt. Művelői igencsak egymaguk dolgoztak, de az előző [1879.] évben lefolyt országos kiállítás vaskos katalógusának broszúrozása az egyik műhelyben több embert foglalkoztatott.⁵

...A székesfehérvári szerkesztő... túlságos lelkiismeretes munkát akart végezni és a nagy nyolcadrét, harmincives cím- és tárgymutatót akkor adta sajtó alá, amikor a "Vége" után a pontot is odatette. Ugyancsak a [Számmer Imre vezette] nyomda az utolsó árkusnak a gépből kikerülésekor küldte egy tömegben a könyvkötészetbe, s itt is végighajtogatták volna az első ivtól az utolsóig, mielőtt tovább haladtnak munkájával. Aminthogy végig szándékoztak füzni a háromszázezer iven felüli papirtömeget s azután kezdődött volna az enyvezés, boritékozás és a többi teendő, szép, tempós sorrendben.

Igy esett meg, hogy még a következő [1880.] év április havában is kapva-kapott rajtam a kiadó udvari könyvkötője [Friesz József⁶], hogy ezzel is gyorsítsa a nagy mű elkészültét. (42. l.)

Kner elképedt az ésszerűtlen munkamódszeren, de pár szavas megbeszélés után a műhelyben dolgozó idősebb segédek átengedték neki az irányítást:

A még hajtogatatlan ivek mindenikéből elővételtem száz példányt s amint összekaparászhattunk belőle egy-egy keveset, megkezdődött az összehordás, füzés meg a többi munka, és harmadnapra liferáltuk az első száz kötetet, ami majdnem táncra perditette a szerzőt, kiadót, gazdánkat. Ugyanazon móddal, sűrű egymásutánban ment a további száz kötet; de biz ez már semmit sem változtatott a helyzeten. Kit érdekelt már akkor az el is felejtett kiállítás katalógusa? (43. l.)

A katalógus, azaz Emlékkönyvnyomdásza és kiadója, Számmer Imre – aki ekkor még a Kölcsönös Segélyegylet Sas utcai épületében [ma Ady Endre u. 8.] dolgozott – 1880. május 8-án, tehát Kner munkába állása után több mint egy hónappal hirdeti először a kiadványt, majd egy héttel később már a könyv címlapját is közlő egész oldalas hirdetést jelentet meg. A kiadvány kelendőségéről semmi adatunk nincs, mindössze annyi ismeretes, hogy az 1879. évi országos kiállítás alkalmából megjelenő lap, a "Kiállítási Lapok" előfizetőinek kárptólására is szolgált.⁷ A hirdetések három hónapon keresztül jelentek meg a nyomdában készülő Székesfehérvár és Vidékében.

Friesz József – Kner visszaemlékezései szerint (43. l.) – "italos, kártyás, tivornyázó ember volt, kit hetenkint egyszer" láttak, amikor fizetésükre "részösszegeket osztogatott, vagy ennek híjában megadta a direktívát," miként ússzák meg a következő fizetésig. Előleget nem kapott munkába állásakor, hanem a mester beosztotta társai közé kosztosnak, akikkel a Fekete Sasban étkezett. Itt hamarosan kitélt a mester hitele, így másik vendéglőt kellett keresniük. Kner elkeseredésében elhatározta, hogy elmegy a városból, de pénz nélkül nem mert útrakelni, így hát mesterét kellett megszoritania:

A veszprémi püspökségnek egész halom ócska és új Missaléját a polcon lepte a por, melyek minden sürgetésre sem kerültek munkába, mert

gazdánk nem tudta kiszorítani a hozzá szükséges drága bekötési anyagokra való pénzt.

Két, rend ünneplő öltönyömet zálogba csaptam, és a chagrin bőröket meg egyéb szükségeset beszerezve, mind az öten⁸ nagy lendülettel nekifeküdtünk a munkának. Csakhamar mentek a hatalmas, diszkötéses misekönyvek; utánvétell.

Igy is átvették, és mint feladóhoz, kezemhez jutott a tekintélyes összeg. (45. l.)

Ebből a pénzből kifizette társainak munkabérét – visszamenőleg, levonta az őt illető részt is, majd a maradék összeget két társával elküldte a mesterhez, amit azonban csak igazolványaik és szolgálati bizonyítványaik ellenében adtak át. Ezt a megoldást a mester is jónak találta, hiszen ekkorra már feleslegessé váltak, hármat szívesen el is engedett közülük.

A műhely "a nyomda tőszomszédságában volt, tehát Számmer Imre könyvnyomdatulajdonos rögtön megtudta a palotaforradalmat," hívatta Knert, és "meghatalmazással, meg kellő összeggel ellátva, saját könyvkötészet berendezésével" bizta meg. (Ennek időpontját 1880. őszére tehetjük, de a bizonyítás még további kutatást igényel.) Kner a Számmer nyomdában törekedett "rövidesen bizonyítékát adni e vállalkozás rentabilitásának, melynek fontosságát még fokozta, hogy mindig minden gyorsan készült el és nem kellett hónapokig várakozni a bekötésekre." (45–46. l.) Annak, hogy a nyomda kötéssel is fel van szerelve, csak 1881. nyarán leljük nyomát – újsághirdetésben –, amikor Számmer Imre a Bástya utcába költözteti a nyomdáját.⁹

Amit itt elért, a kilenc forintos heti bér; ennél többet senkinek sem fizetett Számmer Imre. Kner így is viszonylag jól fizetett, "tartósnak ígérkező existenciához jutott" mint könyvkötősegéd (164. l.). A nyomdász-mesterség még nem érdekelte ekkor:

Eszemágába sem jutott arra gondolni, hogy valaha hasznát vehetem a könyvnyomdában tapasztaltaknak; sőt csodálatosképp nem is igen érdekelt az életben akkor először látott mesterség, melynél sokkal különbnek tartottam a magamét. (46. l.)

Fogadásból egyszer versenyre kelt azért az egyik szedővel, és kevés gyakorlás után alig maradt el gyorsaságban tőle, hibát pedig alig ejtett.

Közben arra is marad ideje, hogy irással is próbálkozzék. Gyermekkori olvasmányemlékei – a "Bolond Miska" és az "Üstökös" cikkei – nyomán humoros műfajjal kísérletezik. A témát – amint ő is írja – a véletlen adta. 1881. májusában "követválasztás folyt, és az ellenzék jelöltje Lits" Gyula volt. Mig Gyomán a 48-as jelölteknek "csak Bécsset kellett szidni, ...itt szinte tollba mondták a mandátumért pályázók a kész vicceket, hordókról elpuffogatott frázisaikkal, ígéretéseikkel és jelölttársaik kölcsönösségi alapon való lecsepülésével." (164–165. l.) Ezek az események ihletik Knert a helyi függetlenségi párt választási "hadjáratának" kifigurázására:

Kissé kicifrázottan egy nyomtatott hasábra valót küldtem be Jókai "Üstökös"-ének, és legközelebbi vasárnap [1881. június 5-én] hozta a lap valamennyit. Jött a T. P. [tiszteletpéldány] is, és a szerkesztői üzenet megtett munkatársnak.¹⁰

Majdnem hanyatt vágódtam a nagy megtiszteltetéstől, ami bizony több kárt tett bennem, mint hasznat. Kezdődött a muszáj-írás, amely messze mögötte maradt az első küldeménynek. De nekiösztökélt a verselés kultiválásának is, miből az "Ország-Világ" gyógyított ki dicsérő, de egyben kioktató szerkesztői üzenetével. (165. l.)

Az Üstökös június 5-i számában "Választási mozgalmak" gyűjtőcímmel alatt három írás található, amelyet kétségtelenül fehérvári szerző – minden bizonnyal Kner irt.

Az első – a "Fehérvári kortes-dal", Petőfi II. névaláírással, Petőfi Esik, esik, esik... című versének elferdítése; a szerző Schwarz Gyulát és a választókat borral vesztegető korteskedést gúnyolja ki.

A második rövid írás ("János gazda monológja" – névaláírás nélkül) a függetlenségi párt gyűlés- és bor-szeretetét csipkedi meg. Végül a harmadik adoma az, amelyet Kner említ emlékezőseiben, "A vaáli kerület képviselője programjából" – szintén név nélkül:

[Lits Gyula] – Két út van előttem, a kormány és a független párti. Én az utóbbit választom, "mely Magyarország ígéretföldjére vezethet."

Egy választó közbeszól: Hiszen ép az a baj, Lits, uram; hogy azt az utat válaszsza [!], melyen az ígéretők járnak és amely örökké ígéret marad.

Ezután következhetett a 'muszály-írás', amelyre az Űstökös szerkesztői üzeneteiből is következtethetünk – feltételezve, hogy a Dóri álnév Kner Izidort fedi: "A mostani küldemény nem lép az előbbiekné nyomába." (június 26.), majd később – "Ami bevált, azt felhasználtuk" (július 3.)

Az utóbbi üzenetet olvasva, könnyű elképzelnünk a szerzőt, aki a közlés elmaradásának okait kérdezi levelében az Űstökös szerkesztőjétől.

A további eseményekről emlékezőseiben a következőket olvashatjuk:

Lecsaptam a tollat, és talán kezembe sem veszem többet, ha Pongráz

[Béla] meg nem indítja Számmer nyomdájában ösztövére kis élclapját.¹¹

Ugyanekkor [1881. július 27-én] jelent meg az ugyancsak Szammernél készülő "Székesfehérvár- és Vidéké--ben S...P...Pál szentatyának [Pátkai /Seidel/ Pál] egy archeológiai levele,¹² amelynél kifigurázásra alkalmasabb anyagot, azóta sem találtam és rögtön meg is szedtem paródiáját, illusztráltam több képpel, xylografáltam [metszettem], lapos körtefa vonalzóra s a szerkesztő kezébe csak korrektúra-levonatban került. Mit amikor kézhez kapott, rohant keresni a tettest és rögtön főmunkatárssá nevezett ki. (165. l.)

Sajnos, a Daráznak ez a száma, amely 1881. július 31-én jelenhetett meg, közgyűjteményben nem lelhető fel, így ezt a paródiát nem ismerjük.¹³

Kner még egy írásáról beszél könyvében; a Múzsanyaggatás című fejezetben ez olvasható:

A második [?!] számba meg olyan állandónak szánt rovatot nyitottam, amely kizárólag a város országosan ösmert nemes grófjának [Zichy Jenőnek] kujonkodásaival foglalkozott, s mivel jó vidéki kikottyantás folytán mindenki tudta szerzőjét és a kis csipkelődések óriási gaudiumot keltettek: újra vándorbotra került a sor. (165–166. l.)

A hiányzó lapszámok ellenére okunk van feltételezni, hogy ez az írás a Darázs 1881. október 23-i számában jelent meg. Kner úgy emlékszik, hogy egy állandó rovatot indított; az igazság az, hogy valóban az Aprószentek rovatban – annak 10. részében – jelent meg egy Chychy Nő című paródia, amelyet tartalma alapján Knernek tulajdoníthatunk. Megtalálhatók benne az előbb említett "kis csipkelődések"¹⁴ is, de egyéb is. Kner emlékezőseiben leírja, hogy Zichy Jenő a korcsolyaegylet zászlajára rendelt nála feliratot, a város legjobb cimfestőjének nevezte ki a zászló átvételekor, és valóságos vigécévé lett Knernek "a nagy beajánlásaival" (48. l.). Vajon nem a sikereken fellelkesült Kner csalódottsága szólal meg e paródia következő részében?

Egy fiatal művész ugyancsak megjárta, kit a gróf pártfogásáról biztosított, és magához hívott, hogy kegyelmében tényleg is részesítse; a művész felment hozzá, de a gróf nem akart ráismerni és csupa jószívűségből kidobatta az inasával.

Ha valóban Kner írta a karcolatot, 1881. október végén távozhatott a városból. Ez annál is valószínűbb, mert a Múzsanyaggatás című fejezetben

leirtak (az Űstökösbe irt paródia, Pátkai Pál írása és a Zichy-paródia) – amint láttuk – megfelelnek a valóságoknak, tehát Kner emlékezete megbízhatónak tekinthető.

De időben vissza kell térnünk 1881. júliusára.

Számmer Imre 1881. július 13-án átköltözteti nyomdáját a Sas utcából saját házába, a Bástya u. 9. alá. Mivel az épület egy része jól látható az egykori Nádor utcáról [ma Március 15. utca], a nyomdatulajdonos cégtáblát-készített Kner Izidorral:

A mű nagyszerűen sikerült és alig lett kész, jött gr. Zichy Jenő és feliratot rendelt az elnöksége alatt álló korcsolyaegylet zászlajára.

(47–48. l.)

Kner Izidor ekkor újabb kísérletet tett, hogy képességeit kipróbálja: a már említett címfestői ténykedésbe fog. Következő munkája a városon 1881. augusztus 14-én keresztülutazó fiumei küldöttség fogadására készül:

A sinpárt diadalkapuvál ivelték át, s hozzám fordultak a "Benvenuto" felírású transzparens megkészítése végett, s mert a bizottság nem tudta kísütni az olaszok nemzeti színét, s a lexikon sem hozta, rám bízták megállapítását s nagyot néztek; amikor pár óra múltán már meg is volt a diadalív, megfelelő színben. (49–50. l.)

A siker után Kner ajánlatot tett Számmernek, hogy "közismert hirnevével álljon" mellé, s nyissanak társas cím- és címerfestő műhelyt:

A környékre is kiterjesztett propaganda meghozta gyümölcsét, és sorra kerültek ki ecsetem alól a kikent-kifent bajúszú meg szőke loknis figurás fodrásztáblák, „de főként az akkor elrendelt népszámlálás folytán a községek által sok ezer számban rendelt uccanév- és házszám-táblák. S ha viszonyaimhoz mért boldogulással beérem, már meg is van az egzisztenciám. De mi lett volna akkor a dicsőségszomjjal, meg a hozzá fűzött reménykedésekkel? (50. l.)

Kner álma; igazi festőművész szeretne lenni. Ám amikor az egyik megrendelő a templomi zászlóra festett galambról megállapítja, hogy az – hosszú nyaka miatt – jobban hasonlít egy golyóra mint egy galambra, ez a csalódás – írja Kner – egyszerre véget vetett az álmodozásnak; összecsomagolt és hazament falujába. (50. l.)

Ma már nehezen tudnánk megmondani, irodalmi vagy "művészi" tevékenységének „kudarca” miatt távozott el Kner Izidor Székesfehérvárról. Annyi bizonyos, hogy az itt tanultakból sokat gyümölcsöztethetett későbbi munkájában. Számmer Imre vállalkozókedve, üzletvitele mintául szolgálhatott az amúgy is ötletekkel teli, jó megoldásokra fogékony fiatalember számára. Ha a fehérvári utcanév- és házszám-tábla-megrendelésekről olvasunk, eszünkbe jut későbbi, gyomai vállalkozása: amikor a községi közigazgatási nyomtatványok kiadásával monopolhelyzetbe kerül és ellátja velük az egész országot.

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy Kner Izidor 1880. március végétől 1881. októberéig dolgozott Székesfehérváron. Először Friesz János könyvkötőnél, majd – 1880. őszétől? – Számmer Imre nyomdájának kötetését vezette, s közben a városban megjelenő Darázs című élclapban is jelentek meg írásai.

Hazatérése után rövid ideig Tatán dolgozik; 1882. júniusában ismét Gyomán találjuk, ahol a világhírűvé lett nyomda alapjait rakta le.¹⁵

- 1 KNER Izidor: Félévszázad mesgyéjén. 1882–1932. Gyoma, 1931, Kner. 176 l., 1 t.
- 2 STIGLER István: Székesfehérvár nyomdászatának 150 éves története. Székesfehérvár, 1957. 15–17. l.
- 3 STIGLER István: A ligeti padtól a nemzeti megbecsülésig. /Emlékezés Kner Izidor – néhai vándorkönyvkötő fehérvári éveire./ = Fejér Megyei Hirlap. 1971, febr. 21. 8. l.
- 4 KNER 1877-ben szabadult fel, ezután Egerben, Aradon (Nyilas Józsefnél), Pesten (Hirhäger Károlynál) dolgozott huzamosabb ideig. = Kner i. m. 30. és 33–34. l.
- 5 A szóban forgó katalógus a következő: Emlékkönyv az 1879. évi székesfehérvári országos műpar-, termény- és állatkiállításról. Szerk: Braun Izidor. Közrem: Szabóky Adolf. Székesfehérvár, 1880; Számmer Imre. 380 l. 26 cm.
- 6 STIGLER i. m. – A szerző leírja, hogy Friesz azért fogadta fel szívesen Knert, mert annak idején ő is vándorlásai során került a városba, és özv. Számmer Pálné segítségével maradt itt, (Frieszről egyéb adatot nem találtunk, de ő kötötte az 1878. és 79. évi városi adókönyveket; címkéje ott van a könyvön: "Friesz József, Iskola u.")
- 7 V. ö. Székesfehérvár és Vidéke. 1880. máj. 8. és 15. – Itt olvasható, hogy a 2 ft-os Emlékkönyv a Kiállítási Lapok előfizetőinek csak 1 ft., mert a lap a tervezettnél kevesebbszer jelent meg a kiállítás idején, s így kivánták az előfizetőket kárpótolni.
- 8 Egyikük Beck Károly, Kner barátja volt, aki Kner távozása után a Számmer nyomdában helyére került. = STIGLER cikke. – Stigler személyesen ismerte Becket.
- 9 V. ö. Székesfehérvár és Vidéke. 1881. júl. 18.
- 10 "Dóri. (Sz. Fehérvár.) Arra semmi szükség, hogy ön a megküldendő számok árát megadja; munkatársainknak a lapot tiszteletül adjuk." [Kiemelés: M; L.] = Ústökös. 1881. jún. 19. 924. l. – (Szerkesztői subrosa.) A "Dóri" bizonyára Kner Izidor álneve.
- 11 Az általunk ismert első négy szám (május 15 – június 5.) a "Vörösmarty" nyomdában készült, a következő (augusztus 28.) már Számmer Imrénél. Kner emlékezései alapján feltételezhetjük, hogy a Darázs már június végén vagy július elején átkerült Számmer Imre nyomdájába.
- 12 Pátkai Pál (1845–1885) pátkai plébános, tankönyviró. (Életrajzát közli SZINNYEI József: Magyar írók élete és munkái. 10. 507–510.) Az említett cikk: "Pátkai archeológiai levél. (Pátkainak 1881. június 15-én is jelenik meg cikke – "A zámolyi régészeti leletekről" –, de Kner bizonyára az előbbit parodizálta.)
- 13 Knert bizonyára a cikkben szereplő két régi pénzlelet leírása és Pátkai hallatlanul – és mértéktelenül – nagy lokálpatriotizmusa inspirálhatta ("Nem lehet minden község határán olyan régészeti kincseshányát fölfedezni a föld alatt, mint Pátkán, amely föld alatti felfedezéseiből már is világszerte ismeretes" stb.) Mondatfüzése, kifejezései is érthetően parodizáló ötletekre indíthatták Knert.
- 14 Pl.: "A nők hálával tartoznak iránta, tanúskodik erről a szt. iváni kastély, melyre egy elbúsult özvegy a következő feliratot készíté: „Szép asszonyok menhelye, férjek szomorúsága”.
- 15 KNER i. m. 6. l.

krónika

KÖLTŐI ESTTEL ünnepelte a csákvári községi könyvtár a költészet napját: április 5-én Baranyi Ferenc József Attila-díjas költő, valamint Merényi Judit és Szersény Gyula előadóművészek találkoztak a versszerető közönséggel. Bevezetésként a költészet feladatáról és lényegéről szólt Baranyi Ferenc, majd a kortárs költők legszebb verseiből tolmácsoltak összeállítást a közreműködő előadóművészek. Ezt követően a megjelent költő munkásságával ismerkedhettek meg a csákváriak: Baranyi személyes vallomása és az elhangzott versek által. A nagysikerű esten több mint 90 érdeklődő vett részt, és ötven verseskötet talált gazdára, melyet dedikált a költő a műsor elhangzása után.

JÁRÁSI MUNKAÉRTEKEZLETEK. Április 7-én a bicskei, április 8-án a székesfehérvári, május 21-én pedig a móri járás könyvtárosainak munkaértekezletét szervezte meg a Vajda János Nagyközségi-Járási, a Vörösmarty Mihály Megyei és a Radó Antal Nagyközségi-Járási Könyvtár.

A bicskei Nagyközségi-Járási Könyvtárban megtartott értekezleten, mely továbbképzés is volt egyben, Takács László, Bicske Nagyközségi Tanácsának elnöke üdvözölte a megjelenteket, majd Börcs János könyvtárigazgató értékelte a járás könyvtárainak 1975. évi tevékenységét, összehasonlítva az előző év adataival. Előadását több

hozzászólás, vita követte. Szünet után Gázsiné Estélyi Katalin tartott – szemléltetéssel egybekötött – előadást a helyismereti dokumentumok gyűjtéséről, majd Hegedüs Éva, a Megyei Könyvtár hálózati és módszertani csoportjának vezetője a könyvtári munka legfontosabb követelményeiről beszélt. Élénk vita, sok hozzászólás következett ezután, a délutáni program keretében pedig Székely Artúr mutatta be az értekezlet résztvevőinek a Petőfi Emlékkönyvtárat.

A munkaértekezleten részt vett Urbán László, a bicskei járás népművelési felügyelője is. A másik munkaértekezletnek a Velinszky László Városi Könyvtár adott helyet. Itt Dr. Csongor Endréné, a Megyei Könyvtár igazgatója üdvözölte a székesfehérvári járás könyvtárosait, majd Csaba Orsolya, a Megyei Könyvtár hálózati és módszertani csoportjának munkatársa adott áttekintést a járás könyvtárainak 1975. évi munkájáról, a statisztika tükrében. Itt is megbeszéltek az értekezlet résztvevői a könyvtári munka követelményeit, Hegedüs Éva előadása alapján, majd a könyvtári költségvetés kérdéseiről Parall Ferencné, Polgárdi nagyközség könyvtárvezetője beszélt a megjelenteknek. A munkaértekezleten, amely tapasztalatcsere is volt egyben, Molnár Istvánné a vendéglátó házigazda szerepében bemutatta a járás könyvtárosainak az általa igazgatott intézményt, a Velinszky László Városi Könyvtárat és tevékenységét. Az értekezleten

megjelent Mester Gyuláné, a székesfehérvári járás népművelési felügyelője is.

Május 21-én Mór-on, a Radó Antal Nagyközségi-Járásai Könyvtárban Pintér Béla könyvtárigazgató értékelte – községenként is – a járás, könyvtárainak múlt évi munkáját. Az értekezleten, melyen az előző kettőhöz hasonlóan, számos kérdést megbeszéltek a könyvtárosok; részt vett Nagy Benedekné, járási népművelési, felügyelő is.

AZ OLVASÓ NÉPÉRT mozgalom jubileumi pályázatának ünnepélyes eredményhirdetését, és azoknak az olvasóknak a jutalmazását, akik sikeresen vettek részt a pályázaton, április 23-án este fél 7 órai kezdettel rendezte meg a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár. Az eredményhirdetés után ankét következett az olvasómozgalom egyik legnépszerűbb könyvéről, Abe Kobo, A homok asszonya című regényéről, amelyet Román Károly tanár vezetett.

A JÁRÁSI KÖNYVTÁRIGAZGATÓK április 27-i, tapasztalatcserével összekötött értekezletét a dunaújvárosi járásban rendezte meg a Megyei Könyvtár. Az igazgatók először megtekintették Perkáta új községi könyvtárát, ahol Kenyér József tanácselnök köszöntötte a vendégeket és adott tájékoztatást a könyvtár új elhelyezésének megoldásáról, majd Előszállásra utaztak. Itt Stuhl Gyula, a községi tanács elnöke üdvözölte az értekezlet résztvevőit és ismertette a könyvtárépítés körülményeit, majd megtekintették az új létesítményt. A tanácselnök tájékoztatója után, melyben szép megfogalmazást nyert a könyvtár társadalmi szerepe, fontossága – került sor tulajdonképpen az értekezlet megtartására, a községi könyvtárban.

Először az elmúlt esztendő könyvtári eredményeit tárgyalták meg az igazgatók, majd többek között a járási munkaértekezletek

tapasztalatait, a tiszteletdíjak, a könyvtárak nyitvatartásának kérdéseit, továbbá a könyvtárépítés és szervezés tennivalóit. A Könyvtártudományi és Módszertani Központ 1976. április 15-16-i, a közművelődési könyvtárak állományépítő tevékenységének minőségi kérdéseiről szervezett továbbképző konferenciáját Hegedüs Éva hálózati és módszertani csoportvezető ismertette a résztvevőkkel. Beszámolt az elhangzott előadásokról és hozzászólásokról, valamint az Új Könyvek jelenlegi helyzetéről, további fejlesztésének lehetőségeiről és a könyvtárellátás minőségi vonatkozásairól ugyanitt tartott ankétról is.

A Magyar Könyvtárosok Egyesületének Zenei Szekciója április 28-án Dunaújvárosban, a Munkás Művelődési Központ Könyvtárában rendezte meg klubnapját. A program délelőtt 10 órakor az intézmény bemutatásával kezdődött; a résztvevők megismerkedtek a Munkás Művelődési Központ és Könyvtár rövid történetével, működésének feltételeivel és jelenlegi tevékenységével.

Délután Dr. Pethes Iván tartott előadást A hangdokumentumok feltárásának, raktározásának és selejtezésének problémái címmel, majd városnézés következett, autóbusszal. Este kamarakoncerten vettek részt a vendégek a Vasmű Klubban, végül az Aranyhordó étteremben közös vacsorával ért véget a szekció klubnapja.

FEJÉR MEGYÉBE látogattak a Szakszervezetek Szabolcs-Szatmár megyei Központi Könyvtárának munkatársai április utolsó hetében. Megtekintették az SZMT Központi Könyvtárát, és több önálló és letéti szakszervezeti könyvtár propaganda munkáját tanulmányozták.

FEJÉR MEGYE főhivatású tanácsi és szakszervezeti könyvtárosai az 1975/76. évi továbbképzési program keretében május 3-án Budapestre, a Pataki István Művelődési Központba látogattak, és megtekintették a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár ott működő fiókkönyvtárát. Előbb a Művelődési Központ sokrétű tevékenységéről hallgattak meg tájékoztató előadást, majd a könyvtárral és szolgáltatásaival ismerkedtek.

A Könyvtártechnikai és Gépesítési Bizottság rendezésében május 3-án délután, az Országos Széchényi Könyvtár disztermében Horváth Tibor, a Könyvtártudományi és Módszertani Központ munkatársa tartott előadást "A mágnesszalagos szolgáltatások hazai problémái és fejlesztési irányai" címmel. A Megyei Könyvtár részéről Neményi László vett részt az előadáson.

MÁJUS 6-ÁN MEGALAKULT Székesfehérváron a Magyar Írók Szövetsége Középdunántúli Területi Csoportja. Az alakuló ülésnek a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár adott helyet. A Fejér, Győr-Sopron, Komárom, Vas és Veszprém megyében élő írókat tömörítő Területi Csoport Kalász Márton József Attila-dijas költőt és műfordítót választotta meg titkárának. A megalakulást követően 18 órai kezdettel az írócsoport irodalmi esten mutatkozott be a Megyei Könyvtárban. Fábián Zoltán, a Magyar Írók Szövetségének titkára nyitotta meg melege szavakkal az estet, majd Kalász Márton mutatta be az írócsoport megjelent tagjait, akik műveikből olvastak fel.

TAPASZTALATCSERÉN vettek részt május 10-12-ig Békés megyében a dunaújvárosi Munkás Művelődési Központ Könyvtárának munkatársai.

PACS ISTVÁN szakíró volt a vendége május 20-án a vértessacsai községi könyvtárnak, ahol előadást tartott, majd válaszolt a hallgatóság állattenyésztéssel kapcsolatos kérdéseire.

AZ 1976. ÉVI

ÜNNEPI KÖNYVHÉT

ESEMÉNYEI

FEJÉR

MEGYÉBEN

A könyv 1976. évi ünnepi hetét mindenekelőtt a rendezvények és látogatottságuk számának emelkedése jellemezte megyénkben, összehasonlítva az elmúlt év adataival. Megyei szinten is meghaladta a könyvhét idején eladott könyvek mennyisége az elmúlt esztendeit; egyedül Székesfehérváron, a Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat 470 ezer forint értékű kiadványt forgalmazott, amelyből a könyvsátrokban mintegy 130 ezer forint értékű kelt el.

Az ünnepi könyvhét eseményeit a megyei rendező bizottság tervezte meg, a rendezvények jó részét kitevő író-olvasó találkozók megszervezését és lebonyolítását a Megyei Könyvtár vállalta és hajtotta végre. A szabadtéri művészeti rendezvényekről a Megyei Művelődési Központ gondoskodott. Az előző éveknél erőteljesebben vett részt a könyvhét sikeres lebonyolításában a Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat –

elsősorban a megyébe érkező írók könyveinek beszerzésével, és a helyszíni könyvárusításokkal. Székesfehérváron, a Kossuth utcában könyvutcat alakított ki, megszervezte az ünnepi árusítást a Szabadságharcos út és a Mészöly Géza útca sarkán, a könyvhét egész tartama alatt. A fehérvári szakszervezeti rendezvényeken a Művelt Nép 227. számú boltja, a vidéki író-olvasó találkozók a Szövetkezeti Könyvterjesztő területi boltjai, vagy bizományosai árusítottak. Így Tóth Titusz színművész Polgárdin rendezett, előadóestje kivételével valamennyi ünnepi könyvhéti program színhelyén volt könyvárusítás, és csaknem minden alkalommal nagy mennyiségű könyv – főleg ünnepi könyvhéti kiadvány – talált gazdára. A helyszínen szereplő írók művei különösen gyorsan elfogytak, a rendezvényeken és a külön szervezett dedikálások során.

Az ünnepi könyvhéten megyénkben összesen 20 rendezvényre került sor; ebből 17 különböző intézményekben, főleg könyvtárakban írók közreműködésével megtartott program, míg 3 a székesfehérvári könyvutcában, szabadtéren bemutatott egyéb művészeti műsor volt. Ezek közül 16-tot az Ünnepi Könyvhét Fejér megyei Rendező Bizottsága szervezett, a további 4-et pedig önállóan rendezték intézményeink. Döntő többségük ez évben is író-olvasó találkozó volt (14), melyek sorát egy szerzői est, egy műsoros irodalmi est és egy önálló előadóest egészítette ki.

A könyvhéten összesen 14 író, költő szerepelt, vett részt a Fejér megyei rendezvényeken. Nem számítva a szabadtéri programok közönségét, csupán az intézményeknél megtartott író-olvasó találkozók közel 1200 érdeklődő – olvasó és könyvvásárló – vett részt.

A megyei megnyitóra május 28-án 16 órai kezdettel került sor Székesfehérváron, a könyvutcában. Dr. Ujvári József, a Művelt Nép

Könyvterjesztő Vállalat Igazgató Tanácsának tagja mondott ünnepi köszöntőt; megelőzően a Székesfehérvári Állami Zeneiskola úttörő fuvószenekara adott műsort. Közreműködött chilei összeállításával a székesfehérvári József Attila Gimnázium irodalmi színpada is. A megnyitón megjelentek és dedikálták műveiket – köztük a legutóbb kiadott, Az ember énekei című antológiát – a Fejér megyében élő írók és költők.

Május 29-én Gazdag Erzsi költő két író-gyermekolvasó találkozón vett részt: 11 órakor a Velinszky László Városi Könyvtárban, 15.30 órakor pedig a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárban. Ezen a napon Csoóri Sándor József Attila-dijas költővel találkoztak a sárbogárdi fiatalok, a József Attila Művelődési Központ klubjában.

Május 31-én 18 órakor irodalmi estet rendezett Dunaújvárosban, a Vasmű Klubban a Szépirodalmi Könyvkiadóval közösen a Munkás Művelődési Központ és Könyvtár. Az esten részt vett Bertha Bulcsú és Szakonyi Károly József Attila-dijas író, bevezetőt mondott Domokos Mátyás, a Szépirodalmi Kiadó főszerkesztője; közreműködött Győry Franciska és Vallay Péter előadóművész. Ugyanezen a napon, 18.30 órai kezdettel Sobor Antal író szerzői esttel mutatkozott be a székesfehérvári közönségnek, a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárban. A Könyvtári Esték sorozat keretében megrendezett esten Vilmon Gyula, a Magvető Könyvkiadó szerkesztője mondott bevezetőt, közreműködött Forró István főiskolai hallgató. Sukorón 19 órakor Takács Imre József Attila-dijas költő volt a könyvtár vendége.

Június 1-én négy író-olvasó találkozót tartottak a megyében. Székesfehérváron, a Bútoripari Vállalatnál 15 órakor Csák Gyula József Attila-dijas író, a Fejér

megyei Állami Építőipari Vállalat Központi Szállójában pedig 19 órakor Bella István József Attila-díjas költő találkozott a dolgozókkal. Csák Gyula 19 órakor Mezőszilasra, a Németh László házában kialakított Petőfi Emlékkönyvtárba látogatott; Perkátán, a József Attila Községi Könyvtárban pedig Sobor Antalt fogadták olvasói.

Június 2-án 15 órakor a Székesfehérvári Könyvüfémű dolgozóival, szocialista brigádjaival találkozott Bella István és Sobor Antal, a Toronyszálló klubjában. Este, 18.30-kor, az Alcsútdobozon megtartott irodalmi est vendége Dobozy Imre Kossuth díjas író volt, a Magyar Írók Szövetségének főtítkára, Ugyanezen a napon 19 órakor Bella István József Attila-díjas költő és Jávor Ottó író vett részt író-olvasó találkozón Székesfehérváron, a Mészöly Géza utcai városi fiókkönyvtárban, Polgárdiban pedig "Képtelen természetrajz" címmel, Tóth Titusz színművész előadójára került sor.

Június 3-án 19 órakor Pusztavámon Bella István és Jávor Ottó a községi könyvtárban, Martonvásár-Miklósmajorban Galgóczi Erzsébet József Attila-díjas író és Solymos Ida költő és műfordító találkozott olvasóival a Magyar Tudományos Akadémia Mezőgazdasági Kutató Intézetének klubjában. Még egy rendezvényre került sor ezen a napon, amely egyben az ünnepi könyvhét záró programja volt a megyében; Kincsesbányán, a művelődési házában, ahol Kalász Márton József Attila-díjas költő és műfordító valamint Kemény Dezső író tartott író-olvasó találkozót.

TANULMÁNYI KIRÁNDULÁST szervezett június 7-én a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár Szakszervezeti Bizottsága, Tác-Gorsiumba. A Megyei és a

Velinszky László Városi Könyvtár dolgozói előbb szakvezető segítségével megtekintették az ókori település feltárását, majd a múzeumi tevékenység helyi munkálataival ismerkedtek meg közelebbről. Délután természetjárás következett a Vértes festői tájain. Október 21-én üzemlátogatásra került sor; a Fejér és Komárom megyei Tejipari Vállalatot tekintették meg a dolgozók.

MUNKAÉRTEKEZLETET tartottak június 10-én a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárban, amelyen a Megyei és a Velinszky László Városi Könyvtár dolgozói vettek részt. Az értekezleten dr. Csongor Endréné, a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár igazgatója tájékoztatta a dolgozókat megyénk könyvtárügyének helyzetéről, a fejlődés eddigi eredményeiről és a további feladatokról. Ismertette többek között a Megyei Könyvtár területbővülésével kapcsolatos változásokat, a folyamatban lévő munkákat.

HAT ÖNÁLLÓ és tizennégy letéti könyvtárban tartottak állományellenőrzést a nyári hónapokban a Szakszervezetek Fejér megyei Tanácsa Központi Könyvtárának munkatársai. Állományellenőrzésre került sor a dunaújvárosi Munkás Művelődési Központ Könyvtárában is. A jól megszervezett munka viszonylag rövid időt vett igénybe: a gyermekrészleg június 28-tól július 3-ig, a felnőttek könyvtára pedig július 5-től 18-ig volt zárva a munkálatok miatt.

JUNIUSBAN MEGLÁTOGATTÁK Szentendrén a Pest megyei Művelődési Központot és könyvtárat az SZMT Központi Könyvtár munkatársai. Tapasztalatcsere útjuk során közelebbről a könyvtári tevékenységet tanulmányozták.

EZ ÉV NYARÁN Mátrai Ildikó és Oláh Rozália, a Szombathelyi

Tanárképző Főiskola két hallgatója vett részt könyvtári szakmai gyakorlaton a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárban.

MÓRON, az Állami Gazdaság központjában letéti könyvtárat létesített az SZMT Központi könyvtára. A 2000 kötetes állomány a gazdaság mezőgazdasági szakkönyvtárával együtt, korszerűen berendezett, önálló helyiséget kapott. A július óta működő könyvtárba két hónap alatt több mint száz olvasó iratkozott be.

MOLNÁR ISTVÁNNÉ, a Velinszky László Városi Könyvtár vezetője július 8-tól 16-ig, a Finn – magyar barátsági hét keretében Finnországba utazott, a székesfehérvári tanácsai delegáció tagjaként. Az egyhetes programból négy napot testvérvárosukban, Kemiben töltöttek a fehérváriak. A kemi városi vezetők előzékenysége folytán Molnár Istvánnénak – programon kívül – módja nyílt megtekintenie Kemi városi könyvtárát és működés közben egy bibliobuszt is.

A NYÁRI hónapokban ismét eredményesen működött Bicskén a strandkönyvtár. A Vajda János Nagyközségi- Járási Könyvtárnak ezt a fűrdőidényben nyitva tartó, közkedvelt fiókkönyvtárát egyetlen hónap alatt – július 20. és augusztus 20. között – 329-en vették igénybe, és 817 alkalommal kölcsönöztek könyveket és időszak kiadványokat.

A MAGYAR KÖNYVTÁROSOK EGYESÜLETÉNEK VIII. vándorgyűlésén, amelyet 1976. augusztus 17-től 19-ig Nyiregyházán rendeztek meg, a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárból Csaba Orsolya, Gévay Ágnes és Tavaszi Ágnes, az SZMT Központi Könyvtárból Dala Jánosné és Dr. Fekete Györgyné, a

Velinszky László Városi Könyvtárból pedig Palkovics Lajosné vett részt.

BOLGÁR TES TVÉRMEGYÉNKBÉ, Blagoevgradba utazott egyhetes tanulmányútra augusztus 16–23-ig Rómán Károlyné, a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár Szakszervezeti Bizottságának titkára.

A BICSKEI JÁRÁS főfoglalkozású könyvtárosai augusztus 30., 31-én és szeptember 1-én tapasztalatszerén vettek részt Veszprém megyében. Az első napon az Eötvös Károly Megyei Könyvtárral ismerkedtek, a továbbiakban megtekintették Ajka, Devecser, Csabrendek, Tapolca, Keszthely és Badacsonytomaj könyvtárait.

SIKERESEN ZÁRULT a Velinszky László Városi Könyvtár nyári akciója, a gyermekeknek szervezett nyári rejtvénypályázat. A pályázók júniustól augusztusig kéthetenként kiírt feladatokat oldottak meg, amelyekhez igénybe kellett venniük a könyvtárat. A Velinszky Könyvtárban és a József Attila utcai fiókkönyvtárban összesen 75-en vettek részt a rejtvények megfejtésében, s közülük 46-an értek el maximális pontszámot; valamennyien jutalomban részesültek.

A MAGYAR KÖNYVTÁROSOK EGYESÜLETE Bibliográfiai Szakbizottsága szeptember 1-én és 2-án tanácskozást szervezett Szentendrén, a Pest megyei Könyvtárban. A tanácskozás a társadalomtudományok egyes ágainak bibliográfiai problémáit vitatta meg, négy kérdéscsoportban. Dienes Gedeonné, a KSH könyvtárának vezetője a közgazdasági-statisztikai információ köréről, Pajkossy György (OSZK) a magyar irodalom bibliográfiai és információs problémáiról beszélt. Előadás hangzott el a szociológiai

információ és dokumentáció gondjairól, valamint a történettudományi bibliográfia sajátos kérdéseiről. A tanácskozás második napján konzultáció, majd városnézés zárta le a Szakbizottság szentendrei programját, melyen megyénkből Murányi Lajos vett részt.

A PETŐFI SÁNDOR Általános Iskola három IV. osztálya 1976/77-ben havonként egy-egy tanítási órára a Velinszky László Városi Könyvtárba látogat. Az itt megtartott órákon a tanulók a tantervhez kapcsolódó – a pedagógusokkal egyeztetett – foglalkozásokon vesznek részt, amelyeket a Velinszky Könyvtár munkatársai vezetnek.

FEJÉR, Győr-Sopron, Vas és Veszprém megye gyermekkönyvtárosainak ez évi továbbképzését Velemenben, szeptember 9-11-én rendezte meg a szombathelyi Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtár. Fejér megyéből tizenhárman vettek részt a háromnapos szakmai programon.

SZEPTEMBER 15-től novemberig a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár gyermekrészlege 16 csoportot fogadott 7 iskolából. A Béke téri, az Ének-Zenei, az Ezredéves, a Petőfi, a II. Rákóczi Ferenc, a Schönherz Zoltán és a Vasvári Pál Általános Iskolából összesen 470 tanuló vett részt a könyvtárismertető foglalkozásokon.

ÖNÁLLÓ HELYISÉGET KAPOTT a Fejér megyei Állami Építőipari Vállalat Komplex telepén működő, szakszervezeti letéti könyvtár, amely közel 3000 kötetes állományával ez év szeptember 23-a óta áll a telep dolgozóinak rendelkezésére.

MÁJUSBAN két, szeptemberben egy alkalommal került sor az általános iskola nyolcadik

osztályát elvégző gyermekolvasók ünnepélyes búcsúztatására a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárban. Több mint száz tanuló ismerkedett meg a könyvtár felnőtt részlegével, szolgáltatásaival és katalógusaival. A szeptemberi rendezvényen azok az olvasók is részt vettek, akik 1976-ra még nem újíították meg könyvtári tagságukat.

AZ ELMULT TANÉVBEN rendszeres látogatói voltak a dunaujvárosi Munkás Művelődési Központ és Könyvtár gyermekkönyvtárának a helybeli 17. számú óvoda nagycsoportosai. Havonta megrendezett foglalkozásaik tematikáját a csoportvezető óvónővel együtt, még az év elején állították össze. Ezek a gazdagon szemléltetett beszélgetések kiterjedtek a gyermek természeti és társadalmi környezetének egészére, s könnyed, szórakoztató formában készítették fel őket az iskolai életre. Az óvodások meghívták ballagásukra a könyvtárosokat (aláírásként óvodai jelüket rajzolták a meghívóra), szeptemberben pedig a könyvtár dolgozói hívták meg a már első osztályosokat, szüleikkel és volt óvónőjükkel együtt; sokan jöttek el és iratkoztak be a már ismerős könyvtárba. Szeptemberben Dunaújváros ötödik osztályos tanulói ismerkedtek a gyermekkönyvtárral, októbertől a város napközis csoportjai érkeznek látogatásra. Továbbra is változatos programmal működik a gyermekkönyvtár bábszakköre, a Kis Könyvtárosok Klubja és a Zenebarátok Köre.

SZOCIALISTA SZERZŐDÉST kötött 1976. március 30-án a Velinszky László Városi Könyvtár kollektívája a VIDEOTON Rádiógyár Petőfi Gyáregysége "V2" üzemének ifjúsági brigádjával. A szerződésben a könyvtár vállalta, hogy sajátos

eszközeivel kiemelten segíti a brigád könyvtári igényeinek, szükségleteinek kielégítését, biztosítja számukra a szükséges irodalmat, rendezvényeire rendszeresen meghívja őket. A brigád viszonzásképpen vállalta, hogy karbantartja a könyvtár zenei részlegének elektroakusztikai berendezését, a szükséges javításokat elvégzi. A Velinszky Könyvtár a Székesfehérvári Bútóipari Vállalat "Felszabadulás" ezüstkoszorús szocialista brigádjával is megújította szeptemberben egy esztendővel korábban kötött szerződését, miután átszervezés során a "Kandó Kálmán" nevet vette fel a vállalatnak ez a kétszeres ezüstkoszorús szocialista brigádja.

A MINDENKI ISKOLÁJA TV és rádióműsoraihoz javasolt irodalmat kiállításon mutatja be a Dunaújvárosi Munkás Művelődési Központ és Könyvtár olvasószolgálat. A zeneszobában a rádió irodalom és történelem óráinak hangszalagjai várják az érdeklődőket, több példányban megtalálhatók a Mindenki Iskolája tankönyvei is. A szolgáltatásokat ismertették a Dunai Vasmű üzemi lapjában és a Dunaújvárosi Hirlapban, és levélben is felhívták a dolgozók általános iskolája VII-VIII. osztályosainak figyelmét a könyvtár nyújtotta lehetőségekre.

A DUNAÚJVÁROSI Munkás Művelődési Központ Könyvtárának zenei részlege ismét kétszekciós zenei klubot működtet 1976. októberétől: az egyik a dzsessz, a másik a komolyzene iránt érdeklődők igényeinek kielégítésére törekszik. A tavalyinál kötetlenebb, ám változatlanul igényes programban nem sorozatokat terveztek, hanem egyes előadásokat, és néhány esetben – kísérletképpen – alkalmazzák a komplexitás elvét, hogy a hallgatóság előtt feltáruljanak

a zene, az irodalom és a képzőművészet kapcsolatai. "Csemegeként" négy kamarazenei koncert is szerepel a tervben, a dunaújvárosi zeneiskola tanárainak közreműködésével. A részleg mindennapi szolgáltatását így szerencsésen kiegészíti az élő zene hallgatása. A sorra kerülő rendezvények közül kiemelkedik Földes Imrének a kortársi kapcsolatokat is feltáró előadása a lengyel zenéről és egy zeneszerző-közönség találkozó Szokolay Sándorral.

ALAPFOKU könyvtáros tanfolyamot indított októberben az SZMT Központi Könyvtára. A tanfolyam foglalkozásain, melyeket az SZMT székházában tartanak Székesfehérváron, 30 társadalmi munkás és tiszteletdíjas szakszervezeti könyvtáros vesz részt.

VÁROSTÖRTÉNETI vetélkedőre készülnek a Május 1. téri Általános Iskola VII. és VIII. osztályos tanulói. A gyerekeknek – az iskola könyvtárosával szorosan együttműködve – a Velinszky László Városi Könyvtár hatékony segítséget nyújt a felkészüléshez: október 4-én másfélórás városnéző sétát szervezett számukra, amelynek során bepillanthattak a város történetének egy-egy jelentős szakaszába.

ISKOLAI KÖNYVTÁROSOK TANFOLYAMA kezdődött október 5-én, Székesfehérváron, a József Attila Gimnázium könyvtárának olvasótermében. A tanfolyamvezető Schmidt Gyula megnyitó szavai után Molnár János, a Fejér megyei Tanács Művelődésügyi osztályának vezetőhelyettese köszöntötte a tanfolyamon résztvevő 21 általános és középiskolai könyvtárost, majd Nagyszentpéteri Géza, az Országos Pedagógiai Intézet szakfelügyelője tartott előadást A könyv és könyvtár szerepe az oktató-nevelő munka

folyamatában; az iskolai könyvtáros nevelő munkája; az iskolai könyvtáros és a tantestület címmel. A megnyitót követően a további nyolc előadásra és konzultációra került sor október és november folyamán; december 7-én vizsga zárja le a tanfolyamot. Október 12-én a katalógus fajtáiról, a betürendes katalógusról és a címleírásról Várnai Miklósné, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum munkatársa tartott előadást, 19-én ugyanó az osztályozás fogalmáról, alapelveiről és a szakkatalógusról. Október 19-én délután a társadalom anyagi és szellemi életének kölcsönhatásáról, az emberi tevékenység társadalmi meghatározottságáról is hallgattak előadást az iskolai könyvtárosok. Október 26-án Az állománygyarapítás elvei és gyakorlata; a gyűjtőkör kérdései; a raktári rend; raktári jelzetek címmel Dr. Reményi Andrásné, az OPKM munkatársa tartott előadást. A tanfolyam novemberi előadásai a következők: November 2-án Az önálló ismeretszerzésre nevelés, a tanuló olvasmányainak felhasználása az oktatás folyamatában (Előadó: Dr. Csulák Mihály, az OPKM tudományos főmunkatársa); november 9-én Leltározás és törlés. A könyvtári propaganda. Tájékoztatói eszközök a könyvtárban (Előadó: Várnai Miklósné, az OPKM munkatársa); november 16-án A szaktanterem (kabinetrendszer) és az iskolai könyvtár kapcsolata (Előadó: Kisfaludy Sándor, az OPKM osztályvezetője); november 23-án A közművelődési könyvtár és az iskolai könyvtárak kapcsolata Fejér megyében; november 30-án Társadalmunk erkölcsi, ideológiai arculata. A szocialista tudat fejlesztésének feladatai az MSZMP XI. Kongresszusa alapján (Előadó: Barts Oszkárné).

A JÁRÁSI ÉS VÁROSI könyvtárigazgatók legutóbbi értekezletét október 7-én tartották meg Székesfehérváron, a Megyei

Könyvtárban. Az értekezleten, amely aktuális könyvtárügyi feladatokat vitatott meg, részt vett Vörös Jánosné is, a dunaújvárosi Munkás Művelődési Központ Könyvtárának igazgatója.

ŐSZI

MEGYEI

KÖNYVHETEK

1976

Az ez évi rendezvénysorozat az Őszi Megyei Könyvhetek Fejér Megyei Rendező Bizottságának előkészítő munkája után, a feladatok megosztásával, közösen bonyolították le az akcióban résztvevő szervek; a koordinálásban és az író-olvasó találkozók előkészítésében az eddigiekhez hasonlóan nagy részt vállalt a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár.

A megyei megnyitót október 7-én, 19 órai kezdettel tartották Sárbogárdon, a József Attila Művelődési Központ színháztermében. Sáfrány Ferenc, a sárbogárdi járási ÁFÉSZ elnöke köszöntötte a megnyitó résztvevőit, ünnepi beszédet mondott Budai Imre, a MESZÖV Mozgalmi osztályának vezetője. Majd író-olvasó találkozó következett Csongor Rózsa íróval, akinek a közelmúltban megjelent Kapaszkodó című regényéből hangzottak el részletek. Az impozáns esten, mely ünnepi nyitánya volt a további találkozónak, több mint 200-an vettek részt; közreműködött a sárbogárdi ÁFÉSZ kórusa.

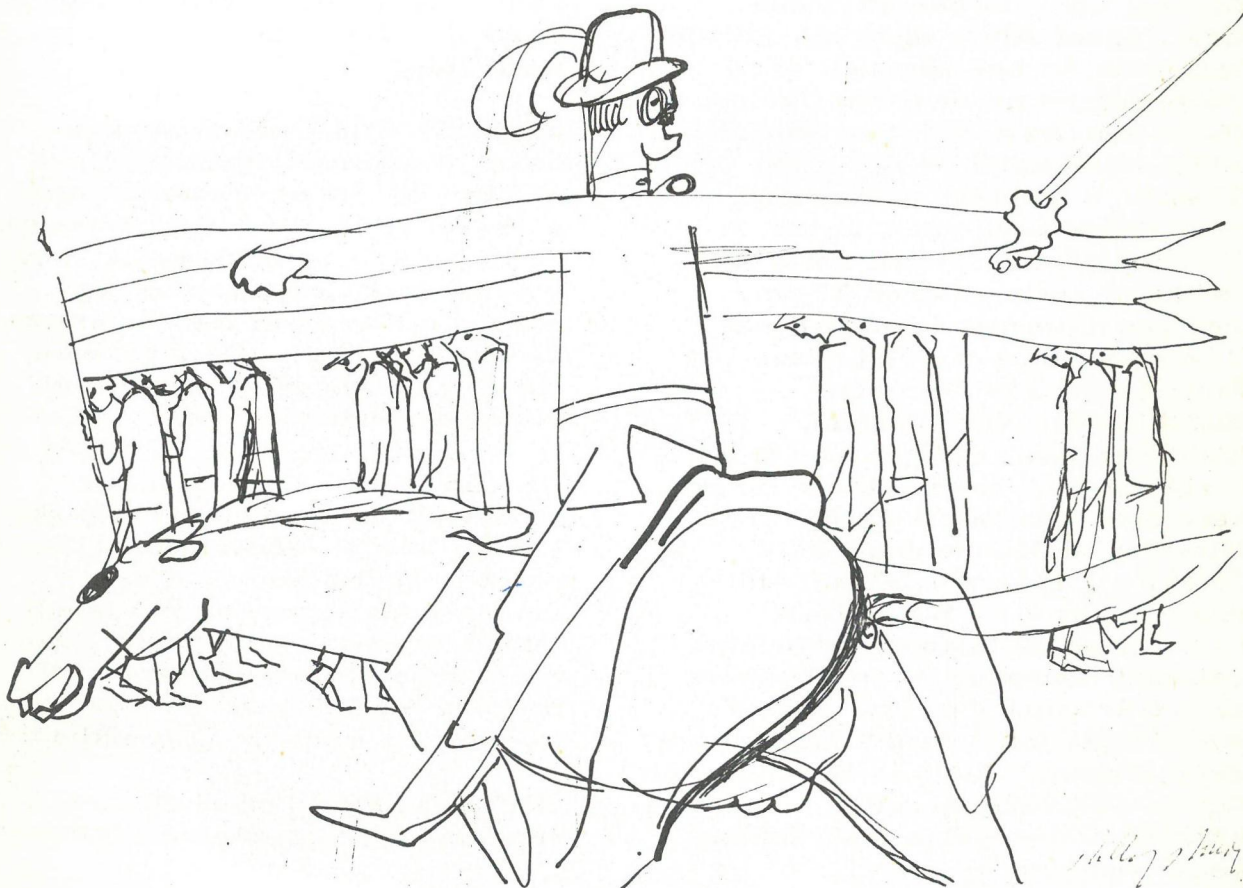
Mihály Megyei Könyvtár
gyermekrészele; 2-án "Csupa mese"
cimmal dr. Varga Gyuláné vezetett
7.-10. éveseknek, szülő foglalkozást,
23-án pedig Gráfné Forrai Magdolna
karnagy; a Liszt Ferenc
Zeneművészeti Főiskola tudományos
munkatársa volt a könyvtár vendége,
aki "Ősz húrja zsong..." címmel
tartott kitűnő zenei foglalkozást
10-13 éveseknek.

A MEGYEI KÖNYVTÁR dolgozói is
részt vettek a mezőgazdaság
megsegítésében, amelyet a Fejér
megyei Tanács MSZMP Hivatali
Bizottsága kezdeményezett.
Október 26-án, 27-én és 29-én
tizenegyen összesen 15 munkanapot
dolgoztak az őszi betakarításban.

A SZÉKESFEHÉRVÁRI
közművelődési intézményekben
dolgozó fiatalok október 29-én, a

Velinszky László Ifjúsági és
Uttörőházban megtartott ifjúsági
parlamentjének előkészítéseként,
október 28-án dr. Csongor Endréné
igazgató adott tájékoztatást a
Vörösmarty Mihály Megyei
Könyvtárban dolgozó fiataloknak.
A tájékoztatót a felmerült problémák
megbeszélése követte. A városi
parlamenten Tavasz Ágnes, a
Megyei Könyvtár munkatársát
küldöttnek választották a decemberben
összeülő megyei ifjúsági parlamentre.

A FEJÉR MEGYEI TANÁCS V. B.
Művelődésügyi Osztálya – a
Kulturális Minisztérium Könyvtárügyi
osztályának bevonásával –
a működés valamennyi területére
kiterjedő, általános vizsgálatot
tartott októberben a Vörösmarty
Mihály Megyei Könyvtárban.
A vizsgálat lezárására november
hónapban kerül sor.

A megyei megnyitót további kilenc központi és két helyi szervezésű író-olvasó találkozó, irodalmi est követte; köztük több; Fejér megyében élő író és költő – Az ember énekei című, legutóbb megjelent szépirodalmi antológia szerzőinek – estje.

Október 7-én Vajtán, a községi könyvtárban Takács Imre József Attila-díjas költővel találkoztak olvasói; október 13-án Polgárdiban a Nagyközségi Könyvtárban Álmós István és Nagy Károly költői estjére került sor. A következő napon, Takács Imre szerzői estjét rendezték meg Martonvásáron; a községi könyvtárban; közreműködött Wimmer István, Kemény Dezső író október 19-én Pusztavámon, Dienes Ottó költő és Pesti János író 20-án Csákváron, a községi könyvtárban találkozott olvasóival. A rácalmási klubkönyvtár rendezte meg Lovas Gábor és Sajtos Lajos költői estjét október 21-én, melyet író-olvasó találkozó követett 25-én Előszálláson; itt Timár Máté, József Attila-díjas író műveit hallgatták, és beszélgettek el az íróvendéggel az olvasók. Október 26-án Kalász Márton József Attila-díjas költő és műfordító Etyekre, a klubkönyvtárba látogatott, ahol nagyszerű estet tartott. A központi rendezvények sorát az a találkozó zárta október 27-én, amelyen Csongor Rózsa és Neményi László vett részt Enyingen, a Vas Gereben Nagyközségi Könyvtárban.

Két helyi szervezésű estre is sor került az őszi megyei könyvhetek keretében: október 2-án Mórton, a Művelődési Központban, ahol Jobbágy Károly József Attila-díjas költővel és Szombati István íróval találkoztak olvasói, valamint november 1-én Bicskén, ahol Baranyi Ferenc József Attila-díjas költő tartott nagyszerű estet Merényi Judit és Szersény Gyula előadóművészek közreműködésével, a Kék Csillag nagytermében.

Az őszi megyei könyvhetek csaknem minden rendezvénye iránt nagy érdeklődés mutatkozott, több mint hétszázan vettek részt a találkozókon. A Szövetkezeti Könyvterjesztő boltjai és bizományosai jól felkészültek a könyvhetekre; könyvkiállítással és vásárral fogadták a rendezvényekre érkező közönséget.

A MAGYAR KÖNYVTÁROSOK EGYES ÜLETÉNEK Zenei Szekciója október 11-12-én Szigetváron, a Városi Könyvtárban tartotta ülését, amelyen Sinay Jenő, a győri Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár igazgatóhelyettese vezetésével megvitatták a győri megyei könyvtár által összeállított tervezetet a hangtárak gyarapítási és működési szabályzatáról. Fejér megyét Gévay Ágnes, a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár olvasószolgálati osztályának vezetője és Molnár Istvánné, a Velinszky László Városi Könyvtár vezetője képviselte a szekcióülésen.

MAROSI JULIA népdalénekes vezetett gyermekfoglalkozást október 16-án Székesfehérváron, a József Attila utcai fiókkönyvtárban. A "Cinege, cinege, kismadár" című gyermekprogramra zsúfolásig megtelt a könyvtár; a Schönherz Zoltán és a Béke téri Általános iskolából pedagógusok is részt vettek a rendezvényen.

RENDSZERESÉK az iskolai osztályok látogatásai a Velinszky László Városi Könyvtárban. Csupán október első három hetében 9 csoportban, összesen 293 tanuló tekintette meg a könyvtárat, vett részt könyvtárismertetésen, illetőleg a különböző játékos irodalmi és mese-programokban.

OKTÓBERBEN két alkalommal hívta rendezvényre olvasóit a Vörösmarty